

PEILING NEDERLANDS

IN DE EERSTE GRAAD SECUNDAIR ONDERWIJS
2022

VERSIE NA HERANALYSES (JUNI 2023)

STEUNPUNT
TOETSONTWIKKELING
EN PEILINGEN

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

De brochure 'Peiling Nederlands in de eerste graad secundair onderwijs' is gebaseerd op de resultaten van het peilingsonderzoek. Dit onderzoek werd uitgevoerd door het 'Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen' in opdracht van de Vlaamse minister van Onderwijs.

Het onderzoek gebeurde onder leiding van prof. dr. Rianne Janssen en werd gecoördineerd door dr. Mieke Goos.

Deze brochure werd samengesteld door het onderzoeksteam van het 'Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen'.

www.peilingsonderzoek.be

VOORWOORD

Onze onderwijskwaliteit staat al jaren onder grote druk. Als we onze onderwijskwaliteit willen opkrikken, dan moeten we eerst en vooral weten welke problemen zich waar situeren. We moeten met ons onderwijs veel meer in de spiegel kijken.

Peilingsonderzoek toetst bij een representatieve steekproef van scholen en leerlingen in welke mate de leerlingen de eindtermen beheersen. Deze minimumdoelen moeten garanderen dat elke jongere op school de bagage meekrijgt om te functioneren in de samenleving. De peilingen zijn niet alleen van belang voor de externe kwaliteitszorg door de overheid maar ook voor de interne kwaliteitszorg door de school.

In mei 2022 vond de eerste peiling naar de nieuwe eindtermen Nederlands in de eerste graad secundair onderwijs plaats. Het was dan ook de eerste keer dat er naast de gewone eindtermen ook eindtermen basisgeletterdheid getoetst werden, en dit zowel in de A-stroom als de B-stroom. Verder biedt de peiling ook inzicht in de wijze waarop de nieuwe eindtermen geïmplementeerd werden in scholen.

De resultaten brengen hopelijk een debat op gang waarmee we samen de kwaliteit van het Vlaamse onderwijs kunnen versterken. Vlaanderen dankt zijn welvaart aan kwaliteitsvol onderwijs. We kunnen onze welvaart alleen behouden als we de lat hoog blijven leggen. Voor leerlingen, maar ook voor scholen. Ik wil alle onderwijspartners en de scholen uitnodigen om aan de slag te gaan met de resultaten.

Ik wil de leerlingen, de leerkrachten, de directies en de onderzoekers bedanken om aan dit onderzoek mee te werken. Hun inzet draagt bij aan de versterking van het onderwijs, voor de huidige generaties jongeren en de generaties die na hen komen.

Ben Weyts

Vlaams minister van Onderwijs

SAMENVATTING

In mei 2022 vond de eerste peiling naar de nieuwe eindtermen Nederlands in de eerste graad secundair onderwijs plaats. In totaal namen 1520 leerlingen uit de A-stroom en 4048 leerlingen uit de B-stroom, verspreid over 193 Vlaamse scholen, deel aan de peilingstoetsen Nederlands.

De resultaten van de leerlingen op de peilingstoetsen Lezen en Luisteren zijn redelijk goed. Wat betreft de eindtermen basisgeletterdheid, ligt het percentage leerlingen dat de eindtermen behaalt op of boven 95%. De leerlingen behalen verhoudingsgewijs het vaakst de eindtermen basisgeletterdheid op de toets Luisteren (98%), gevolgd door de toets Lezen (95%). Daarbij behalen de leerlingen van de A-stroom voor de toets Lezen vaker de eindtermen basisgeletterdheid dan de leerlingen van de B-stroom. Voor de toets Luisteren is er nauwelijks verschil. Wat betreft de eindtermen basisvorming, behaalt 89% van de leerlingen van de A-stroom en 78% van de leerlingen van de B-stroom de stroomeigen eindtermen op de toets Lezen.

Rekening houdend met het geslacht, de leeftijd, de basisoptie, de aanwezigheid van (leer)problemen, de SES, het cultureel kapitaal thuis en de thuistaal van de leerlingen, alsook het schooltype, het onderwijsnet, de verstedelijkingsgraad en het percentage GOK-leerlingen van de scholen, blijken de prestaties van de leerlingen op de toetsen Lezen en Luisteren vooral consistent samen te hangen met kenmerken van de leerlingen. Meisjes, leerlingen die voor zitten op leeftijd, leerlingen van de A-stroom basisoptie Klassieke talen, leerlingen met een hoger academisch zelfconcept en leerlingen met een positievere attitude ten aanzien van Nederlands doen het over de hele lijn beter. Leerlingen met dyslexie en leerlingen die extra zorg krijgen binnen of buiten de school, presteren dan weer minder goed. Leerlingen uit gezinnen met een kleiner cultureel kapitaal, leerlingen die thuis niet exclusief Nederlands spreken, leerlingen van wie de ouders meer tijd besteden aan de ondersteuning van het schoolwerk van hun zoon/dochter, leerlingen van wie de leerkrachten Nederlands minder vaak prescriptieve teksten gebruiken tijdens de lessen, en leerlingen van scholen met een hoger percentage GOK-leerlingen doen het tot slot ook minder goed op de peilingstoetsen Nederlands.

Wat betreft de praktische proef schrijven, zijn de resultaten van de leerlingen heel wisselend, afhankelijk van de schrijfpodracht en het gehanteerde evaluatiecriterium. Een tekst schrijven met een structuur, gepast taalregister en een duidelijke boodschap lukt heel wat leerlingen goed. Correct spellen, daarentegen, blijkt voor heel wat leerlingen moeilijker. Leerlingen van de B-stroom doen het hierbij over de hele lijn minder goed dan leerlingen van de A-stroom.

INHOUD

Voorwoord.....	3
Samenvatting.....	4
1 Peilingsonderzoek in het Vlaamse onderwijs	7
2 De peiling Nederlands eerste graad secundair onderwijs.....	9
Welke eindtermen werden getoetst?.....	9
Welke toetsen werden afgenomen?.....	10
Welke praktische proef werd afgenomen?.....	10
Welke achtergrondvragenlijsten werden voorgelegd?	11
Welke scholen en leerlingen namen deel?.....	11
Hoe verliep de afname?	12
3 Resultaten achtergrondvragenlijsten	13
De leerlingen.....	13
De gezinnen	18
De leerkrachten	22
Het onderwijsaanbod Nederlands.....	26
De scholen.....	39
4 Resultaten toetsen Lezen en Luisteren	42
Beheersing van de eindtermen	42
Beheersing van de eindtermen per leerlingengroep	44
Verschillen tussen scholen	51
Samenhang achtergrondkenmerken en toetsprestaties.....	54
5 Beschrijvende resultaten praktische proef schrijven	62
Afname en beschrijving van de opdrachten	62
Beoordeling van de praktische proef schrijven	63
Resultaten van de praktische proef schrijven.....	66
Conclusie	73
6 Inhoudelijke duiding toetsprestaties	74
Lezen.....	75
Luisteren.....	99
7 Conclusie	104
Behalen van de eindtermen.....	104
Achtergrondkenmerken en samenhang met toetsprestaties	104

Resultaten praktische proef schrijven	105
Bijlage: Bronnen voorbeeldopgaven.....	106
Lezen basisgeletterdheid.....	106
Lezen B-stroom	106
Lezen A-stroom	107
Luisteren basisgeletterdheid	107

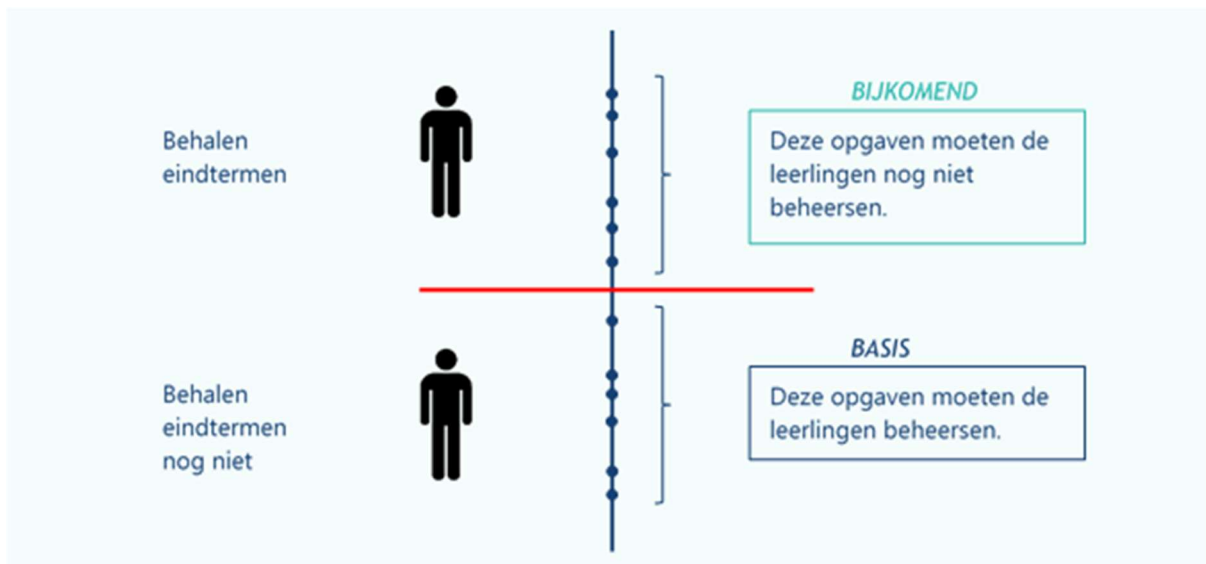
1 PEILINGSONDERZOEK IN HET VLAAMSE ONDERWIJS

Peilingsonderzoek toetst bij een representatieve steekproef van scholen en leerlingen in welke mate de leerlingen de eindtermen beheersen. Eindtermen zijn minimumdoelen voor kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes die de Vlaamse overheid noodzakelijk en bereikbaar acht voor een bepaalde leerlingenpopulatie. Met die minimumdoelen wil de overheid garanties inbouwen zodat jongeren hun verdere schoolloopbaan succesvol kunnen doorlopen.

Peilingen bieden daarnaast de mogelijkheid om te onderzoeken of er systematische verschillen zijn tussen scholen en of de schoolverschillen samenhangen met bepaalde school- of leerlingkenmerken. Kansengelijkheid veronderstelt immers dat er geen grote verschillen zijn tussen scholen in het realiseren van de minimumdoelen. Als peilingsonderzoek kenmerken identificeert die samenhangen met minder goede prestaties, kunnen de overheid en de scholen hieraan werken. Om dergelijke analyses mogelijk te maken, vragen de onderzoekers bijkomende informatie aan de leerlingen, hun ouders en de scholen.

De toetsen van het peilingsonderzoek worden ontwikkeld op basis van de eindtermen, waarbij voor elke geselecteerde eindterm toetsopgaven in verschillende beheersingsniveaus worden ontwikkeld. Nadat leerlingen de toetsopgaven hebben opgelost, worden de opgaven op basis van de leerlingprestaties van makkelijk naar moeilijk gerangschikt op een meetschaal. Deze meetschaal wordt aan deskundigen (leraren, pedagogisch begeleiders, inspecteurs, beleidsmakers en lerarenopleiders) voorgelegd. Op basis van een inhoudelijke analyse van de opgaven duiden zij op de meetschaal een toetsnorm of cesuur aan. Deze toetsnorm verdeelt de meetschaal in twee groepen opgaven: basisopgaven en bijkomende opgaven.

De leerlingen worden vervolgens op dezelfde meetschaal geplaatst, in toenemende mate van vaardigheid. De toetsnorm bepaalt daarbij welke opgaven de leerlingen ten minste moeten beheersen om de eindtermen te bereiken. Leerlingen die op de meetschaal boven deze minimumnorm zijn gesitueerd, behalen de eindtermen. Figuur 1 geeft de logica van de toetsnorm schematisch weer.

Figuur 1 - De toetsnorm met een opdeling van toetsopgaven en leerlingen

Scholen in de steekproef worden door het onderzoeksteam geselecteerd, maar nemen vrijwillig deel. Het resultaat van de peiling heeft geen gevolgen voor de school, de leerkracht of de verdere schoolloopbaan van de leerling. De resultaten van scholen, klassen en leerlingen zijn gegarandeerd anoniem. Scholen krijgen wel feedback over de resultaten van hun eigen leerlingen, maar dan uitsluitend op schoolniveau. Individuele resultaten worden nooit bekendgemaakt. De peilingsresultaten kunnen scholen aanzetten tot reflectie en zelfevaluatie.

De peiling van de eindtermen Nederlands in de eerste graad secundair onderwijs vormt één van de laatste peilingen die op deze manier in Vlaanderen wordt afgenomen. Vanaf 2024 worden namelijk Vlaamse toetsen ingevoerd in Vlaanderen. Deze Vlaamse toetsen zullen niet langer enkel door een steekproef van leerlingen, maar door alle leerlingen afgelegd worden op vier momenten doorheen hun schoolloopbaan.

2 DE PEILING NEDERLANDS EERSTE GRAAD SECUNDAIR ONDERWIJS

In mei 2022 toetste het Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen voor de eerste keer de nieuwe eindtermen Nederlands van de eerste graad secundair onderwijs. In deze peiling werd via digitale toetsen en een digitale praktische proef nagegaan of leerlingen de eindtermen (basisgeletterdheid en enkele eindtermen basisvorming) lezen, luisteren en schrijven behalen. In dit hoofdstuk staat beschreven welke eindtermen juist werden getoetst aan de hand van welke toetsen en welke praktische proef, welke achtergrondvragenlijsten werden afgenomen en welke leerlingen en scholen aan de peiling deelnamen.

WELKE EINDTERMEN WERDEN GETOETST?

Voor deze peilingstoets werd een selectie gemaakt van de onderwijsdoelen voor de A- en B-stroom die zich in de sleutelcompetentie 'Competenties in het Nederlands'. Concreet gaat het over een aantal eindtermen basisgeletterdheid voor de vaardigheden lezen, luisteren en schrijven en een aantal eindtermen voor de A-stroom en de B-stroom voor de vaardigheden lezen en schrijven. Tabel 1 toont de selectie van eindtermen voor deze peiling.

Tabel 1

De geselecteerde eindtermen Nederlands eerste graad secundair onderwijs

Eindtermen basisgeletterdheid (A-stroom en B-stroom)

BG 2.1	De leerling haalt het onderwerp en relevante informatie uit geschreven en gesproken niet-fictionele teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.
BG 2.2	De leerling produceert schriftelijke en mondelinge teksten in functie van doelgerichte communicatie

Eindtermen specifiek voor de B-stroom

B 2.2	De leerlingen bepalen het onderwerp en de globale inhoud van geschreven- en gesproken teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.
B 2.3	De leerlingen bepalen wat de hoofdgedachte en de hoofdpunten zijn in geschreven- en gesproken teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

- B 2.4 De leerlingen selecteren relevante informatie in geschreven ~~en gesproken~~ teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.
- B 2.5 De leerlingen produceren schriftelijke ~~en mondelinge~~ teksten in functie van doelgerichte communicatie

Eindtermen specifiek voor de A-stroom

- A 2.2 De leerlingen bepalen het onderwerp en de globale inhoud van geschreven ~~en gesproken~~ teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.
- A 2.3 De leerlingen bepalen wat de hoofdgedachte en de hoofdpunten zijn in geschreven ~~en gesproken~~ teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.
- A 2.4 De leerlingen selecteren relevante informatie in geschreven ~~en gesproken~~ teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.
- A 2.6 De leerlingen produceren schriftelijke ~~en mondelinge~~ teksten in functie van doelgerichte communicatie

Deze geselecteerde eindtermen zijn nieuw en werden in deze peiling voor de eerste keer gepeild. Het is bovendien de eerste keer dat er een peiling Nederlands in de eerste graad secundair onderwijs plaatsvindt. Een vergelijking doorheen de tijd is daarom niet mogelijk.

WELKE TOETSEN WERDEN AFGENOMEN?

De eindtermen Nederlands werden geëvalueerd aan de hand van twee digitale toetsen, met name Lezen en Luisteren. De inhoud van de toetsen maken we duidelijk aan de hand van een aantal voorbeeldopgaven in Hoofdstuk 6.

WELKE PRAKTISCHE PROEF WERD AFGENOMEN?

Naast de twee digitale toetsen werd ook een digitale praktische proef afgenomen, waarmee de schrijfvaardigheid van de leerlingen wordt geëvalueerd. De inhoud en resultaten van deze praktische proef staan weergegeven in Hoofdstuk 5.

WELKE ACHTERGRONDVRAGENLIJSTEN WERDEN VOORGELEGD?

Bij de peiling vulden de leerlingen, hun ouders, hun leerkracht(en) en de coördinator van de vakgroep Nederlands van de school een achtergrondvragenlijst in. Die vragenlijsten zijn nodig om de resultaten te kaderen en om relevante aspecten van het Vlaamse onderwijs in kaart te brengen. In deze vragenlijsten komen onder andere algemene achtergrondkenmerken van de leerlingen en hun gezinnen, kenmerken van de leerkrachten en het onderwijsaanbod Nederlands aan bod.

WELKE SCHOLEN EN LEERLINGEN NAMEN DEEL?

Aan de peiling Nederlands nam een representatieve steekproef van Vlaamse secundaire scholen deel. Drie scholen die initieel hun deelname hadden bevestigd, namen uiteindelijk niet deel aan de peiling. De uiteindelijke steekproef is gelijkaardig samengesteld aan de Vlaamse populatie op het vlak schooltype, onderwijsnet, verstedelijkingsgraad en percentage GOK leerlingen. In totaal namen 60 A-stroom scholen en 133 B-stroom scholen deel aan de peiling. Vanuit deze scholen namen 1520 leerlingen uit de A-stroom en 4048 leerlingen uit de B-stroom¹ deel (Figuur 2).

Figuur 2 - Kaart van Vlaanderen met een overzicht van de deelnemende scholen

¹ Er namen verhoudingsgewijs meer leerlingen van de B-stroom deel omdat zij (in tegenstelling tot de leerlingen van de A-stroom) slechts één van beide toetsen dienden af te leggen (zie volgende paragraaf). In wat volgt, presenteren we telkens resultaten waarbij de A- en B-stroom groepen gewogen worden, zodat de resultaten representatief zijn voor de hele populatie.

HOE VERLIEP DE AFNAME?

De leerkrachten van de deelnemende scholen stonden in voor de afname van de toetsen en praktische proef Nederlands maar werden in hun opdracht bijgestaan door een toetsassistent. De toetsassistenten coördineerden de peilingsafname binnen de scholen, zagen toe op het correcte verloop ervan en brachten daarover kort verslag uit aan het onderzoeksteam.

De afname verliep verschillend in de A-stroom en de B-stroom. In de A-stroom maakten de leerlingen beide toetsen (Lezen en Luisteren) en de praktische proef. De afname van de toets Lezen nam daarbij maximaal twee aaneensluitende lesuren in en de afname van de toets Luisteren en de praktische proef schrijven elk maximaal één lesuur. In de B-stroom maakten de leerlingen slechts één van beide toetsen (Lezen of Luisteren), waarvoor twee aaneensluitende lesuren waren voorzien. Een deelsteekproef van leerlingen (ongeveer 9 leerlingen per school) legde daarnaast de praktische proef schrijven af. Hiervoor kregen de leerlingen één lesuur de tijd.

3 RESULTATEN ACHTERGRONDVRAGENLIJSTEN

Op basis van de gegevens uit de afgenomen achtergrondvragenlijsten kunnen we een aantal relevante kenmerken van de steekproef beschrijven. In dit hoofdstuk nemen we informatie op over de leerlingen, hun gezinnen, de leerkrachten, het onderwijsaanbod Nederlands en de scholen.

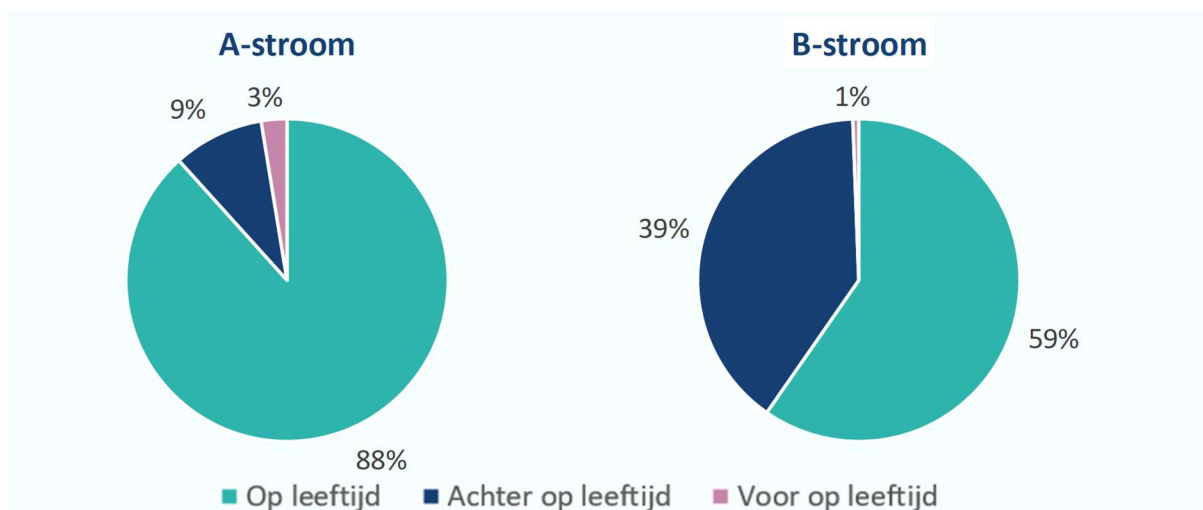
DE LEERLINGEN

GESLACHT

In de A-stroom steekproef zitten meer meisjes (57%) dan jongens (42%). In de B-stroom steekproef zitten dan weer meer jongens (55%) dan meisjes (43%).

SCHOOLLOOPBAAN

Er zijn grote verschillen op het vlak van **schoolse achterstand**² tussen de verschillende onderwijsstromen (Figuur 3). In de A-stroom zitten ongeveer 9 op 10 leerlingen op leeftijd, terwijl dit er in de B-stroom 6 op 10 zijn.

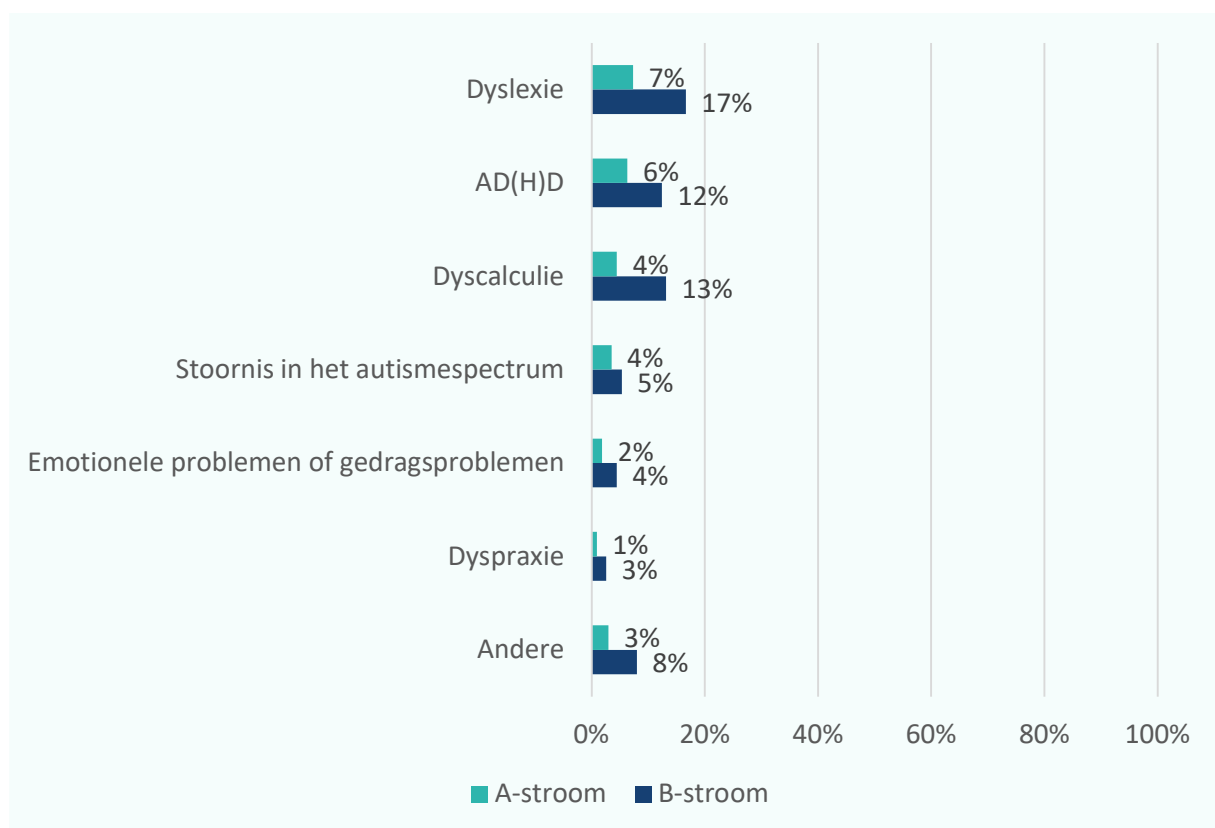
Figuur 3 - Verdeling van de leerlingen volgens schoolse achterstand

² Leerlingen kunnen op verschillende manieren schoolse achterstand oplopen. Bijvoorbeeld door te blijven zitten of door op een latere leeftijd vanuit een ander land in te stromen.

Leerlingen uit de B-stroom bleven vaker zitten in het lager onderwijs (37%) dan leerlingen uit de A-stroom (5%). De meeste zittenblijvers deden het eerste leerjaar over (A-stroom: 38%, B-stroom: 50%). Een klein deel van de leerlingen bleef in de eerste graad van het secundair onderwijs een jaartje zitten (A-stroom: 2%, B-stroom: 5%). Slechts een minderheid van de leerlingen volgde ooit les in het buitengewoon onderwijs (A-stroom: 1%, B-stroom: 15%).

(LEER)PROBLEMEN EN BEPERKINGEN

Van de leerlingen uit de A-stroom heeft 23% **één of meerdere (leer)problemen of beperkingen** (Figuur 4). In de B-stroom gaat dit om dubbel zoveel leerlingen (41%). Het meest voorkomende leerprobleem in beide onderwijsstromen is dyslexie, gevolgd door AD(H)D en dyscalculie.

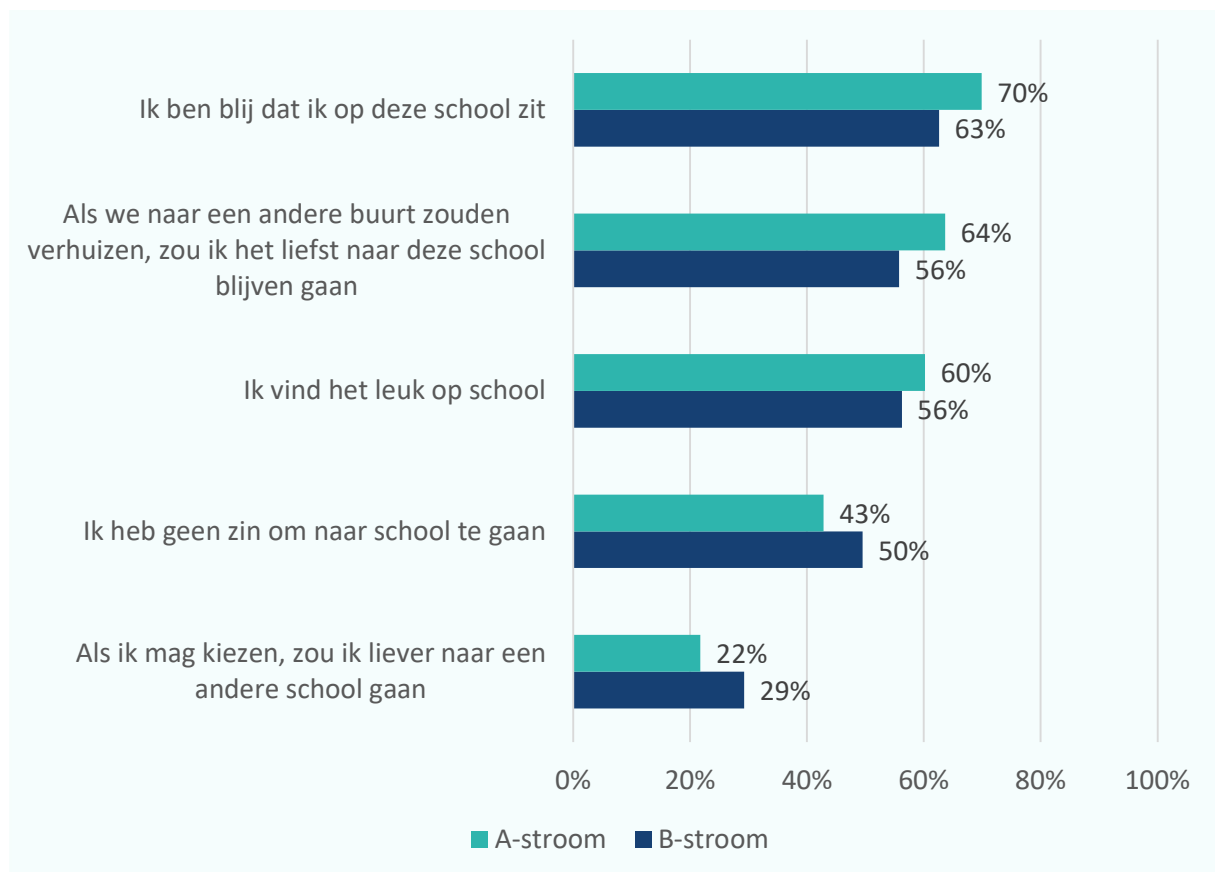

Figuur 4 - Verdeling van de leerlingen volgens (leer)problemen. De categorie 'andere' omvat verstandelijke, lichamelijke, motorische, visuele of auditieve handicap, langdurige ziekte en andere problemen.

Verder geven de ouders van de leerlingen uit de B-stroom iets vaker aan dat hun kind extra zorg krijgt binnen en buiten de school (10% resp. 14%) dan de ouders van de leerlingen uit de A-stroom (5% resp. 3%).

WELBEVINDEN OP SCHOOL

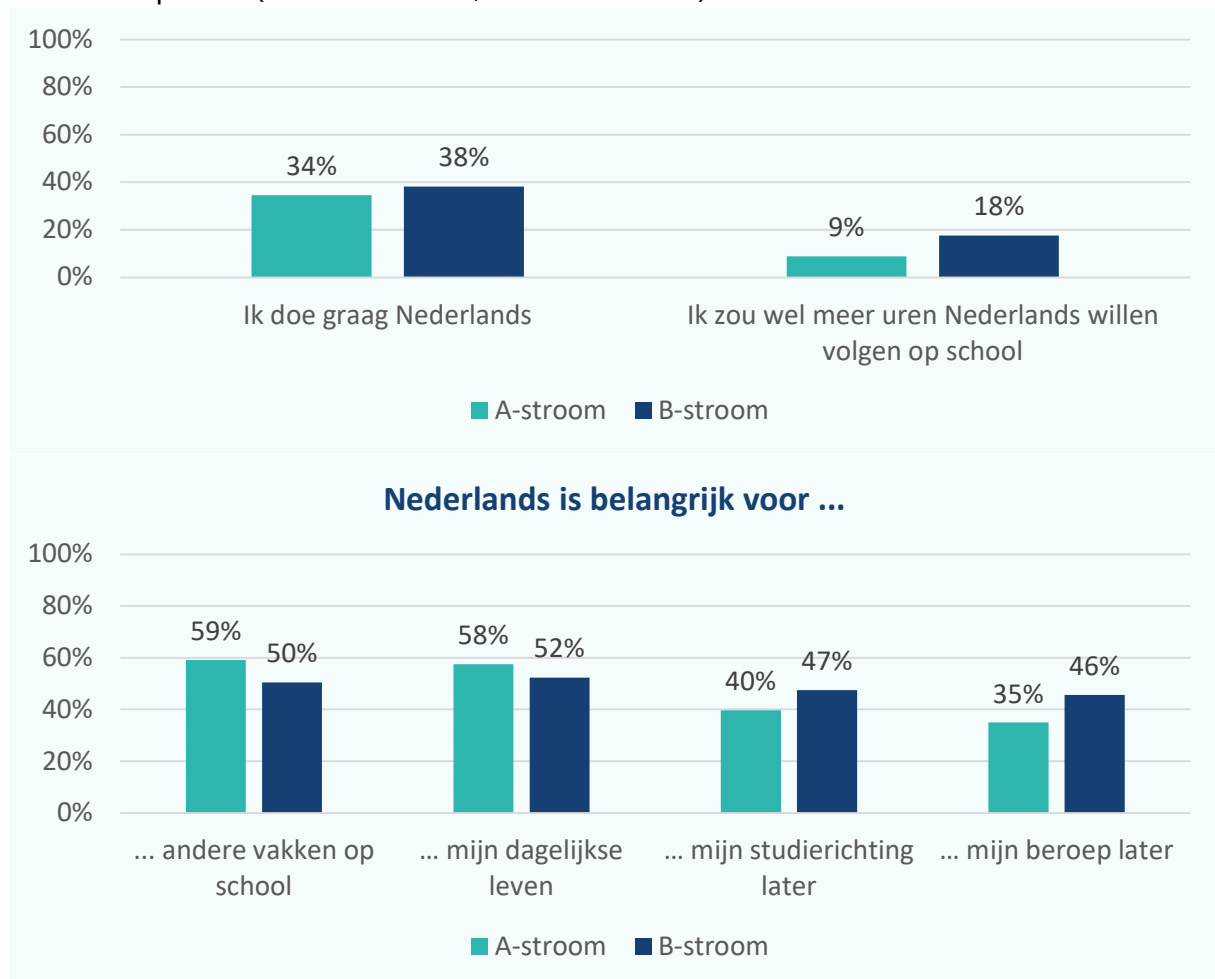
Verder werden de leerlingen bevroegd over hun **welbevinden op school**. De leerlingen schatten zich op vlak van welbevinden op school gemiddeld genomen eerder positief in, al geldt dit in mindere mate voor de leerlingen van de B-stroom. Heel wat leerlingen geven aan blij te zijn om op hun school te zitten (A-stroom: 70%, B-stroom: 63%; Figuur 5). Iets meer dan de helft van de leerlingen geeft aan het leuk te vinden op school (A-stroom: 60%, B-stroom: 56%), al geeft ook ongeveer de helft van de leerlingen aan geen zin te hebben om naar school te gaan (A-stroom: 43%, B-stroom: 50%).

Figuur 5 - Welbevinden van de leerlingen op school (percentage leerlingen dat (helemaal) akkoord gaat met de stellingen)

MOTIVATIE VOOR NEDERLANDS

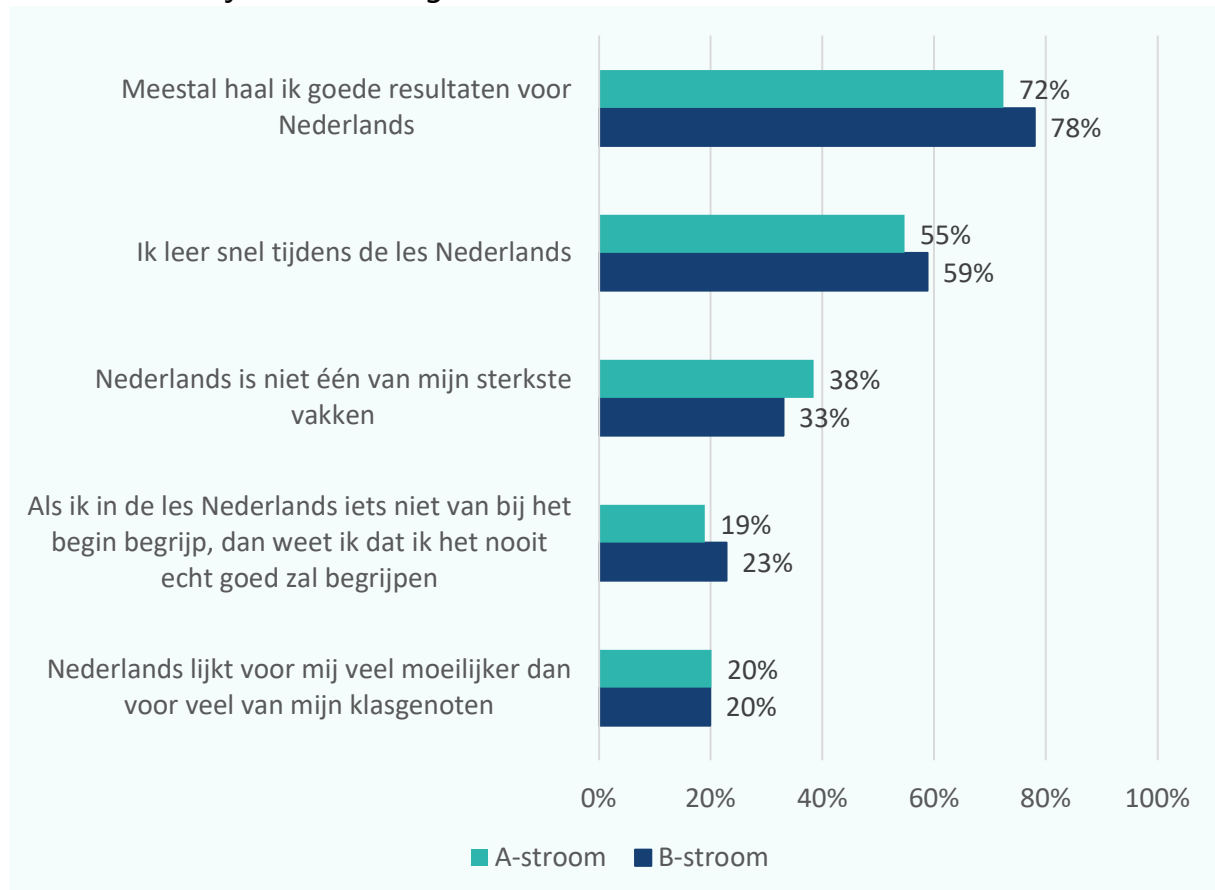
Aan de leerlingen werd verder gevraagd om aan te geven hoe **gemotiveerd** ze zijn voor Nederlands. Zowel de leerlingen uit de A-stroom als de leerlingen uit de B-stroom schatten zich hiervoor gemiddeld genomen eerder matig in. Minder dan de helft van de leerlingen geeft aan graag Nederlands te doen (A-stroom: 34%, B-stroom: 38%). Nog minder leerlingen zouden graag meer uren Nederlands volgen op school (A-stroom: 9%, B-stroom: 18%). Leerlingen uit de A-stroom lijken iets meer gemotiveerd te zijn voor Nederlands omdat het belangrijk is voor andere vakken op school dan leerlingen uit de B-stroom (59% versus 50%, Figuur 6). Leerlingen uit de B-stroom lijken dan weer iets gemotiveerder voor Nederlands dan leerlingen uit de A-stroom omdat het belangrijk is voor hun studierichting later (A-stroom: 40%; B-stroom: 47%) of voor hun beroep later (A-stroom: 35%, B-stroom: 46%).

Figuur 6 - Motivatie van de leerlingen voor Nederlands (percentage leerlingen dat (helemaal) akkoord gaat met de stellingen)

ACADEMISCH ZELFCONCEPT NEDERLANDS

De leerlingen kregen verder een aantal vragen voorgelegd met betrekking tot hun **academisch zelfconcept Nederlands** (Figuur 7). Gemiddeld genomen schatten de leerlingen zich op dit vlak eerder positief in. Dit geldt zowel voor de leerlingen uit de A-stroom als voor de leerlingen uit de B-stroom. De meeste leerlingen vinden van zichzelf dat ze goede resultaten behalen voor Nederlands, al ligt dit percentage iets lager voor de A-stroom (72%) dan voor de B-stroom (78%). Iets meer dan de helft van de leerlingen geeft aan dat ze snel leren tijdens de lessen Nederlands. Dit geldt ongeveer in even sterke mate voor de A- en B-stroom leerlingen (A-stroom: 55%, B-stroom: 59%). Ongeveer een vijfde van de leerlingen uit zowel de A-stroom als de B-stroom geeft aan dat als hij of zij in de les Nederlands iets niet van bij het begin begrijpt, dat hij of zij het nooit goed zal begrijpen (A-stroom: 19%, B-stroom: 23%). Eveneens een vijfde geeft aan dat Nederlands voor hem of haar veel moeilijker lijkt dan voor veel van zijn of haar klasgenoten (A-stroom: 20%, B-stroom: 20%).

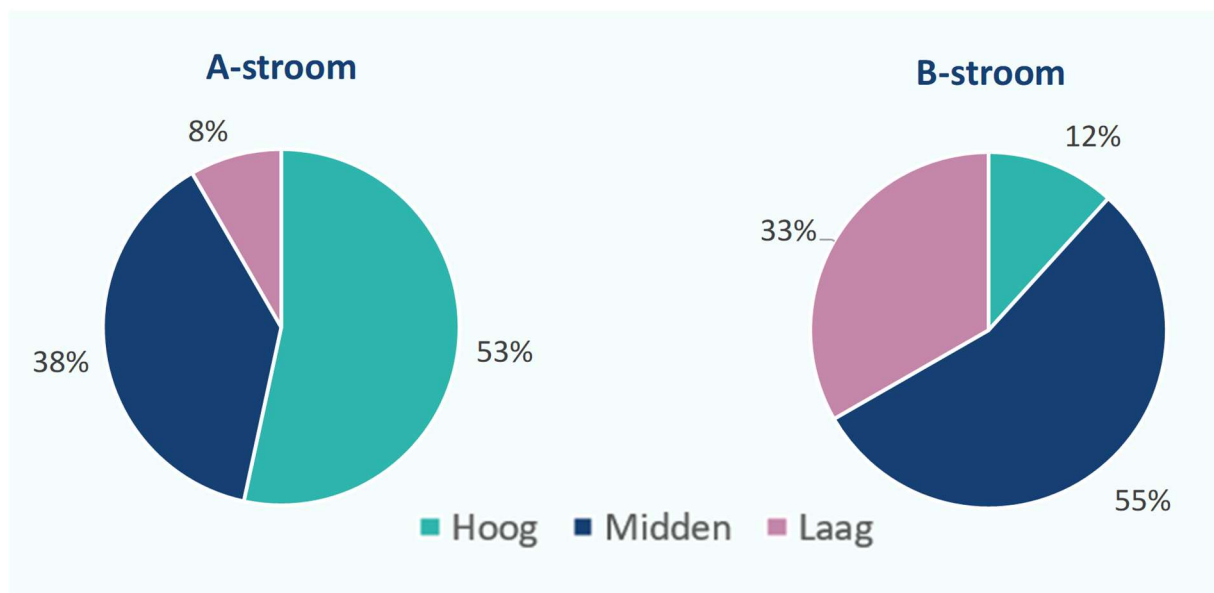

Figuur 7 - Academisch zelfconcept Nederlands van de leerlingen (percentage leerlingen dat (helemaal) akkoord gaat met de stellingen)

DE GEZINNEN

SOCIAAL-ECONOMISCHE STATUS

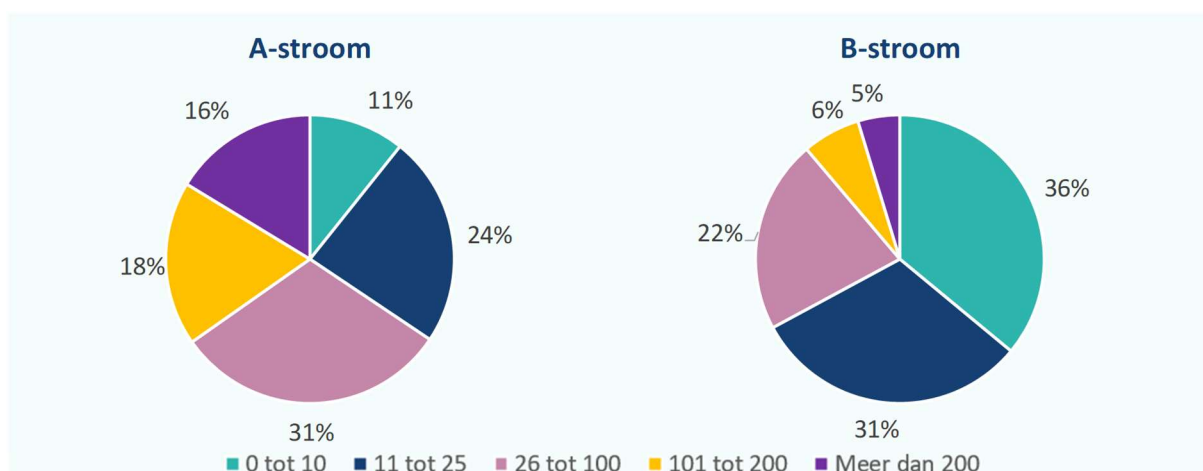
Op het vlak van de **sociaal-economische status (SES)** van de leerlingen zien we grote verschillen tussen de onderwijsstromen (Figuur 8). Om de SES van de gezinnen te berekenen werd gekeken naar het opleidingsniveau, beroep en inkomen van de ouders. In de A-stroom komt ongeveer de helft van de leerlingen uit een gezin met een hoge SES (53%), terwijl dit in de B-stroom slechts voor 12% van de leerlingen geldt. In de B-stroom komt dan weer ongeveer 3 op de 10 leerlingen uit een gezin met een lage SES (33%). In de A-stroom is dit daarentegen slechts voor 8% van de leerlingen het geval.

Figuur 8 – Sociaal-economische status van het gezin

CULTUREEL KAPITAAL

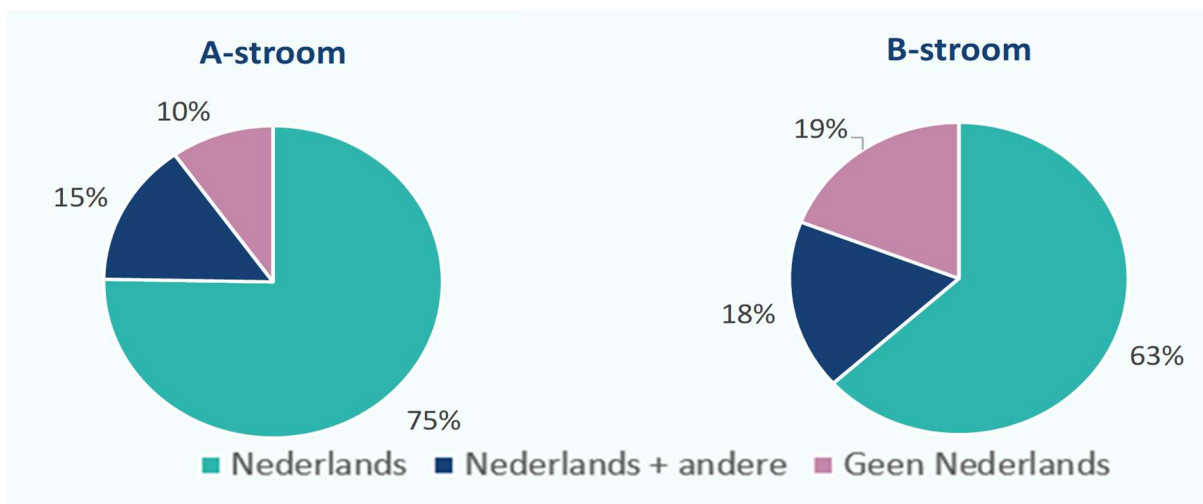
Om een zicht te krijgen op het **cultureel kapitaal** van de gezinnen, vroegen we aan de leerlingen hoeveel boeken ze thuis hebben (Figuur 9). Leerlingen uit de B-stroom geven vaker aan dat ze thuis weinig boeken hebben (36%) dan leerlingen uit de A-stroom (11%). Leerlingen uit de A-stroom hebben dan weer het vaakst 26 tot 100 boeken thuis (31%).

Figuur 9 - Cultureel kapitaal van het gezin

THUISTAAL

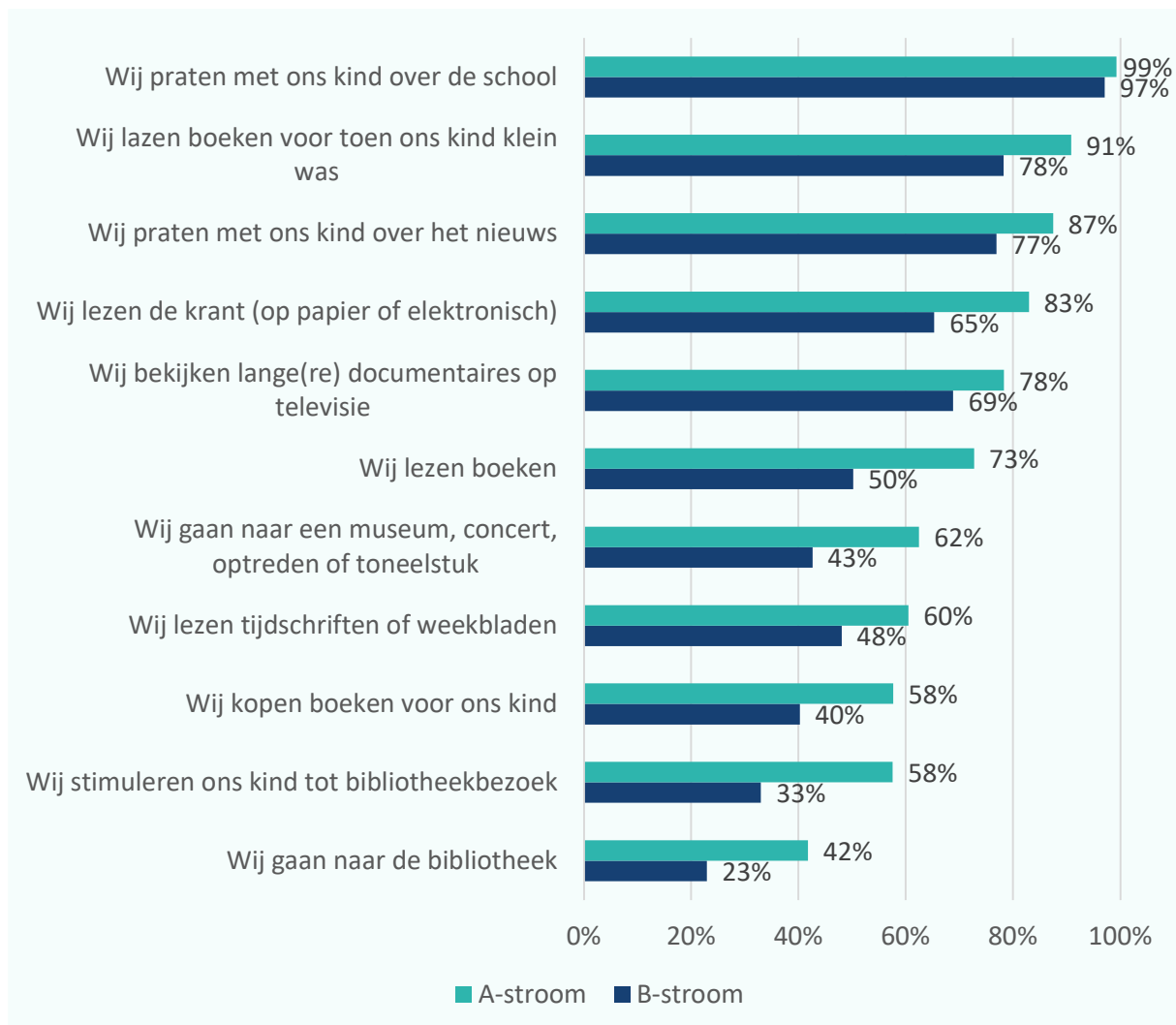
De meeste leerlingen spreken thuis enkel Nederlands, al is dit percentage groter in de A-stroom (75%) dan in de B-stroom (63%, Figuur 10). Het percentage leerlingen dat thuis Nederlands combineert met een andere taal of thuis enkel een andere taal spreekt, is in de B-stroom dan weer groter dan in de A-stroom.

Figuur 10 - Thuistaal binnen het gezin

COGNITIEF STIMULEREND THUISKLIMAAT

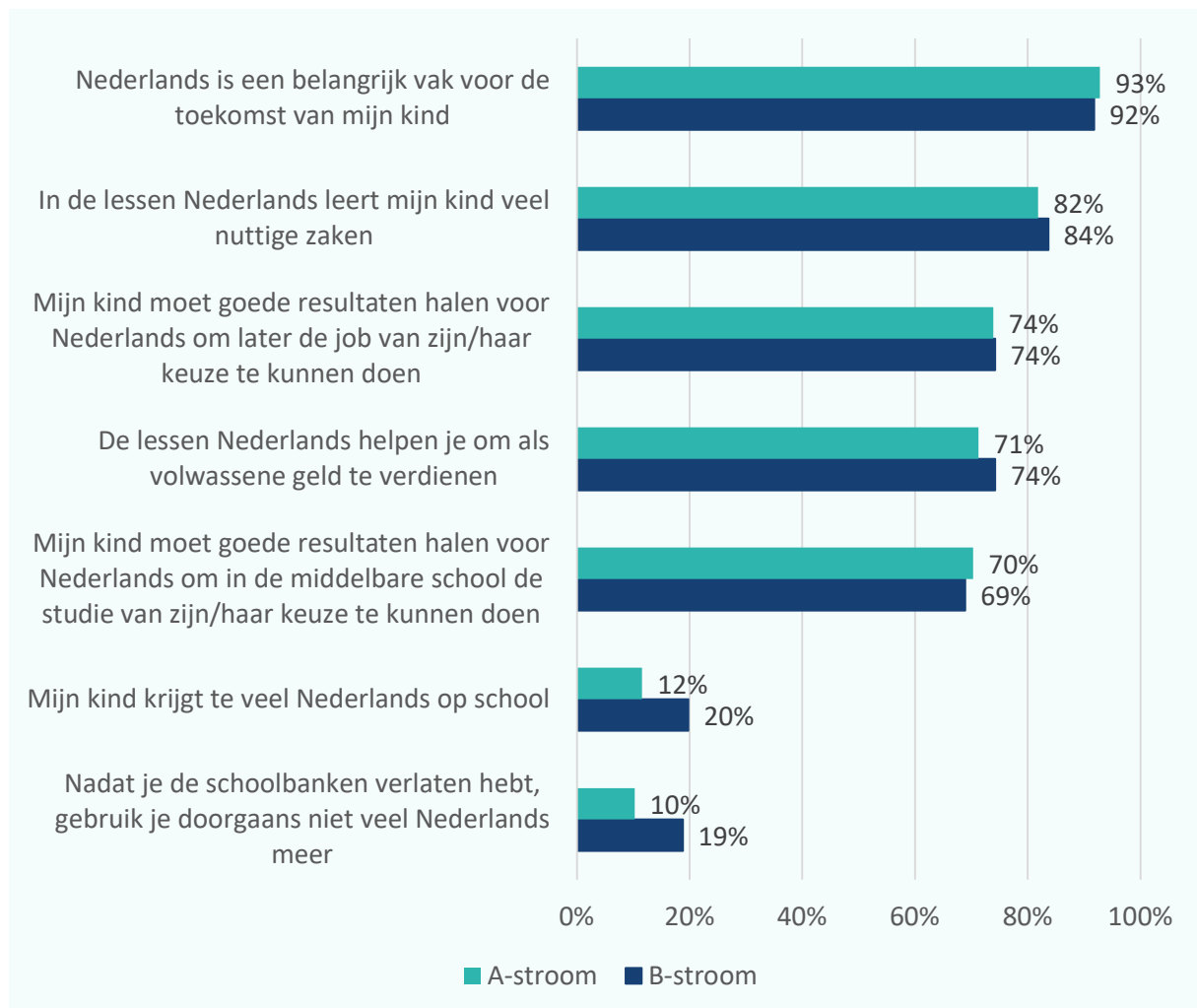
We vroegen aan de ouders hoe vaak ze thuis een aantal activiteiten ondernemen die onderwijsonderzoekers onder de noemer **cognitief stimulerend thuis klimaat** plaatsen (Figuur 11). De ouders scoren zichzelf gemiddeld genomen eerder matig voor cognitief stimulerend thuis klimaat. Bijna alle ouders praten met hun kind over de school. Heel wat ouders lezen boeken voor toen hun kind klein was, praten met hun kind over het nieuws, lezen de krant en bekijken documentaires op televisie. Dit geldt in sterkere mate voor ouders van leerlingen uit de A-stroom dan voor ouders van leerlingen uit de B-stroom. Minder ouders lezen boeken, tijdschriften of weekbladen, gaan naar een museum, concert, optreden of toneelstuk, kopen boeken voor hun kind en stimuleren hun kind tot bibliotheekbezoek. Ouders van leerlingen uit de B-stroom doen dit opnieuw minder dan ouders van leerlingen uit de A-stroom.

Figuur 11 - Cognitief stimulerend thuis klimaat (percentage ouders dat aangeeft dit soms of dikwijls te doen)

MENING OUDERS OVER NEDERLANDS

Aan de ouders werd ook hun **mening over het vak Nederlands** gevraagd. De ouders van de leerlingen uit beide onderwijsvormen geven zichzelf hier gemiddeld genomen hoge scores voor. Zo goed als alle ouders vinden Nederlands belangrijk voor de toekomst van hun kind (A-stroom: 93%, B-stroom: 92%; Figuur 12). De meerderheid van de ouders is het er daarnaast over eens dat Nederlands belangrijk is voor hun kind om later de job van zijn of haar keuze te kunnen doen (A-stroom: 74%, B-stroom: 74%), om als volwassene geld te verdienen (A-stroom: 71%, B-stroom: 74%) en om in de middelbare school de studie van zijn of haar keuze te kunnen doen (A-stroom: 70%, B-stroom: 69%). De ouders van de leerlingen uit de B-stroom geven bijna dubbel zo vaak als de ouders van de leerlingen uit de A-stroom aan dat hun kind naar hun gevoel te veel Nederlands krijgt op school (A-stroom: 12%, B-stroom: 20%) en dat je niet veel Nederlands meer gebruikt eens je de schoolbanken verlaten hebt (A-stroom: 10%, B-stroom: 19%).

Figuur 12 - Mening van de ouders over Nederlands (percentage ouders dat eerder tot helemaal akkoord gaat met de stellingen)

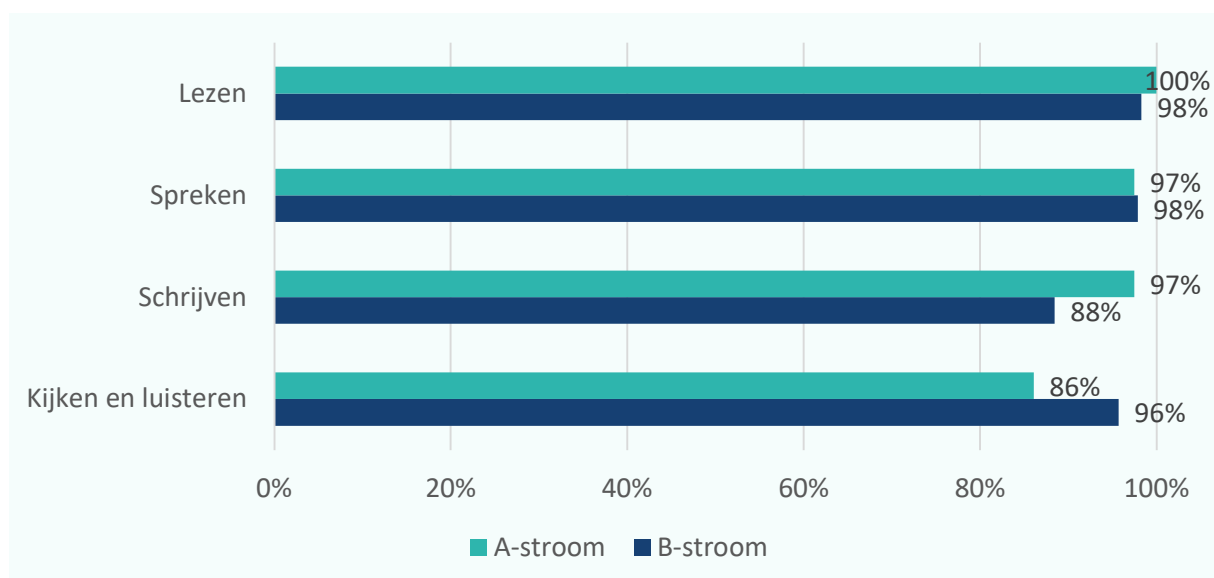
DE LEERKRACHTEN

PROFIEL

De leerkrachten Nederlands uit de eerste graad secundair onderwijs hebben gemiddeld genomen 8 jaar **onderwijservaring**. De leerkrachten van de A-stroom hebben gemiddeld genomen 11 jaar onderwijservaring in de A-stroom. Voor de leerkrachten van de B-stroom is dit 8 jaar in de B-stroom. De meeste leerkrachten hebben een diploma leerkracht secundair onderwijs (A-stroom: 92%,B-stroom:77%). Daarnaast is er een niet te verwaarlozen groep van leerkrachten (6% in de A-stroom, 18% in de B-stroom) met een ander diploma met lesbevoegdheid. Het gaat dan concreet om de diploma's bachelor kleuteronderwijs, bachelor lager onderwijs en specifieke lerarenopleiding. De overige leerkrachten hebben een ander diploma zonder lesbevoegdheid.

ONDERWIJSOPVATTINGEN

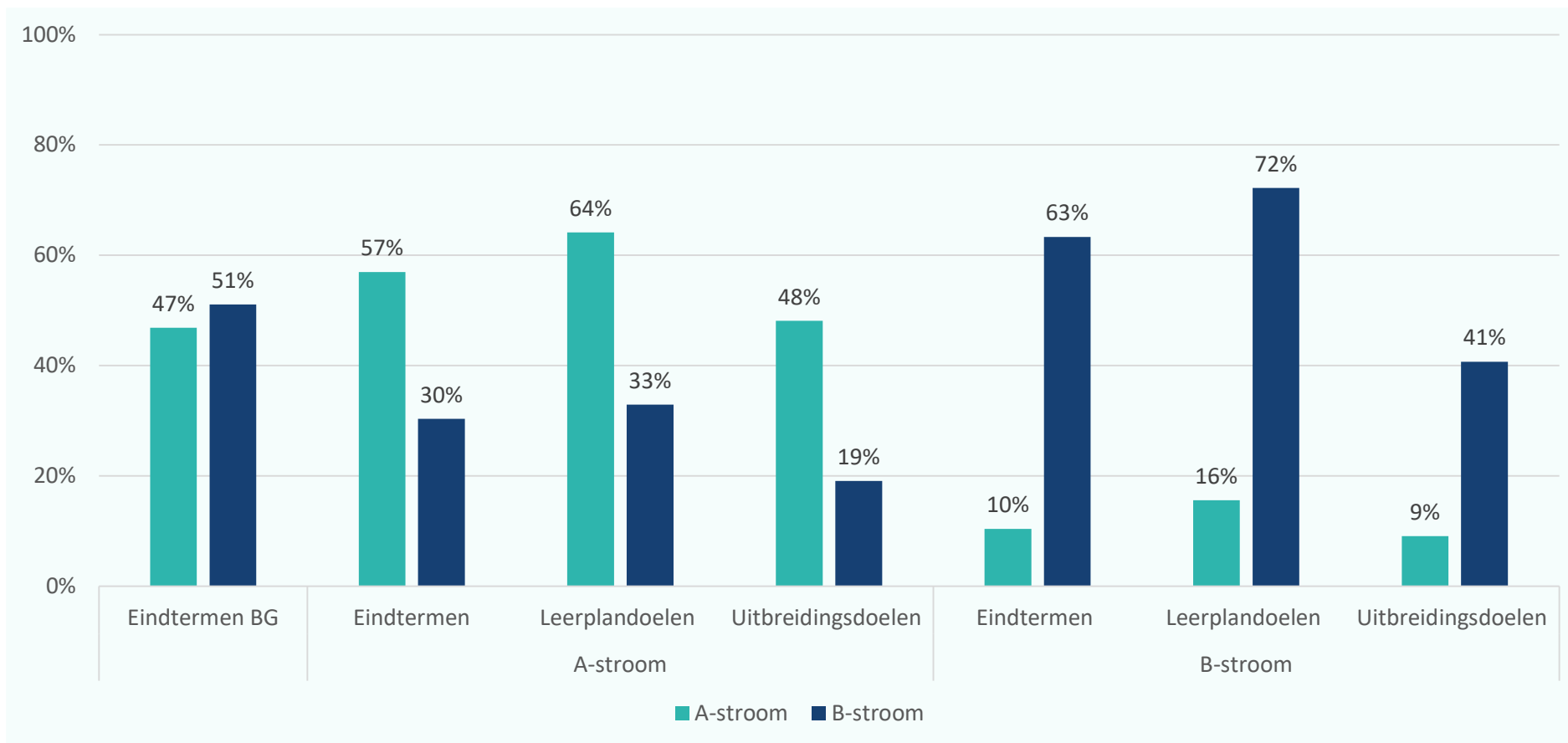
Zo goed als alle leerkrachten Nederlands van zowel de A-stroom als de B-stroom vinden de **deeldomeinen** lezen en spreken (wel tot heel) belangrijk (Figuur 13). De leerkrachten uit de A-stroom lijken iets meer **belang** te hechten aan schrijven dan de leerkrachten uit de B-stroom. De leerkrachten uit de B-stroom geven dan weer aan meer belang te hechten aan kijken en luisteren.

Figuur 13 - Belang gehecht aan deeldomeinen Nederlands door de leerkracht (percentage leerkrachten dat dit wel tot heel belangrijk vindt)

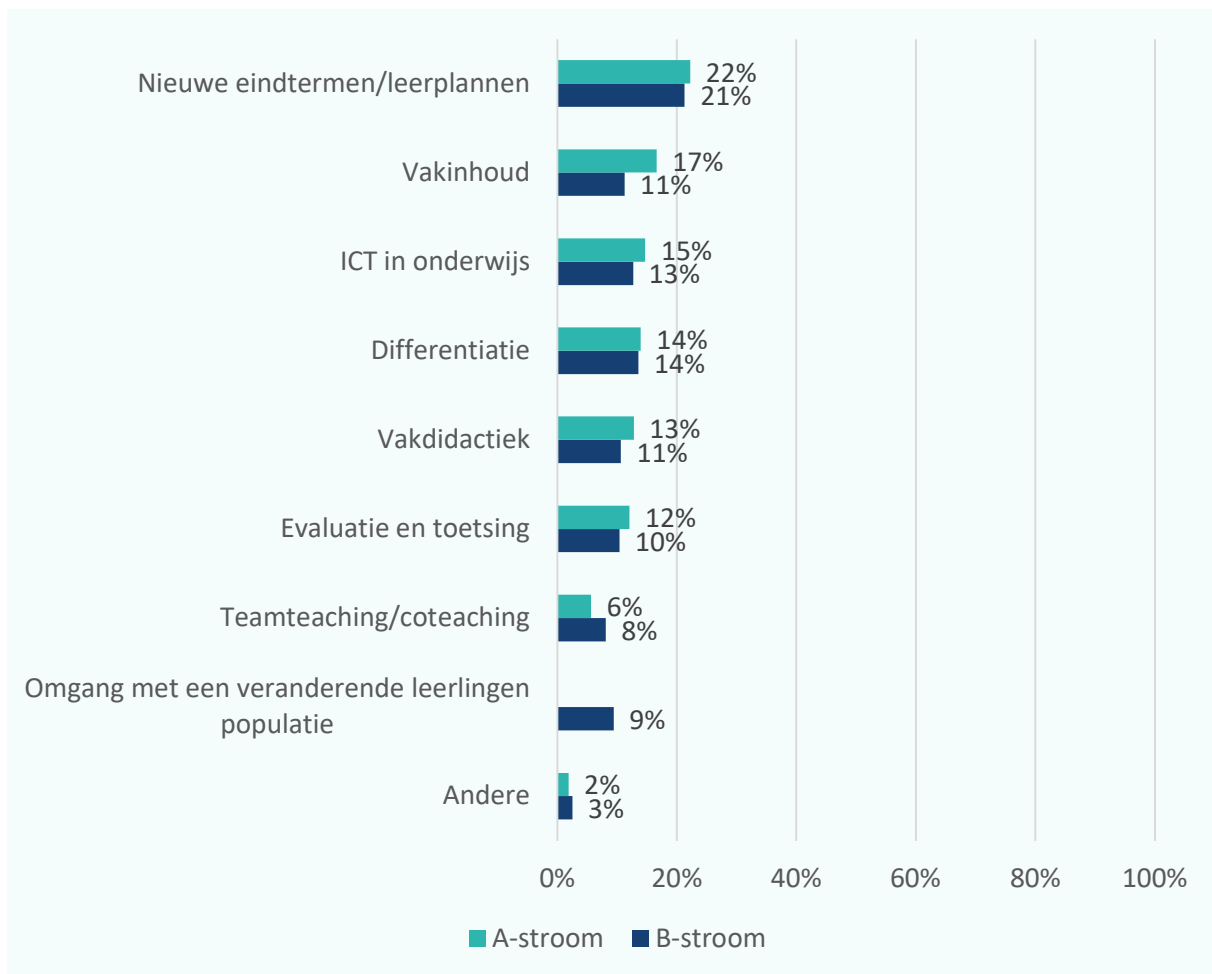
INHOUDELIJKE KENNIS EN PROFESSIONELE ONTWIKKELING NEDERLANDS

Zes op tien leerkrachten Nederlands in de A-stroom en zeven op tien leerkrachten Nederlands in de B-stroom geven aan de nieuwe leerplandoelen Nederlands van de stroom waarin ze lesgeven, goed tot heel goed te **kennen** (Figuur 14). De **eindtermen** Nederlands zelf lijken ze minder goed te kennen (A-stroom: 57%, B-stroom: 63%) en de uitbreidingsdoelen Nederlands nog minder goed (A-stroom: 48%, B-stroom: 41%). Opvallend is ook dat telkens slechts ongeveer de helft van de leerkrachten in zowel de A-stroom als de B-stroom aangeeft de eindtermen basisgeletterdheid Nederlands (heel) goed te kennen.

Figuur 14 - Kennis eindtermen, leerplandoelen en uitbreidingsdoelen Nederlands volgens de leerkrachten

Er werd verder aan de leerkrachten Nederlands gevraagd op welke gebieden ze zich de afgelopen vier jaar **geprofessionaliseerd** hebben. Zowel de leerkrachten van de A- als de leerkrachten van de B-stroom professionaliseerden zich het vaakst rond de nieuwe eindtermen en leerplannen (Figuur 15). Ook professionalisering op het vlak van vakinhoud, ICT in het onderwijs, differentiatie, vakdidactiek en evaluatie en toetsing werden door de leerkrachten van beide stromen gevolgd, maar in mindere mate. Professionalisering rond de omgang met een veranderende leerpopulatie en teamteaching werden door de leerkrachten het minst gevolgd.

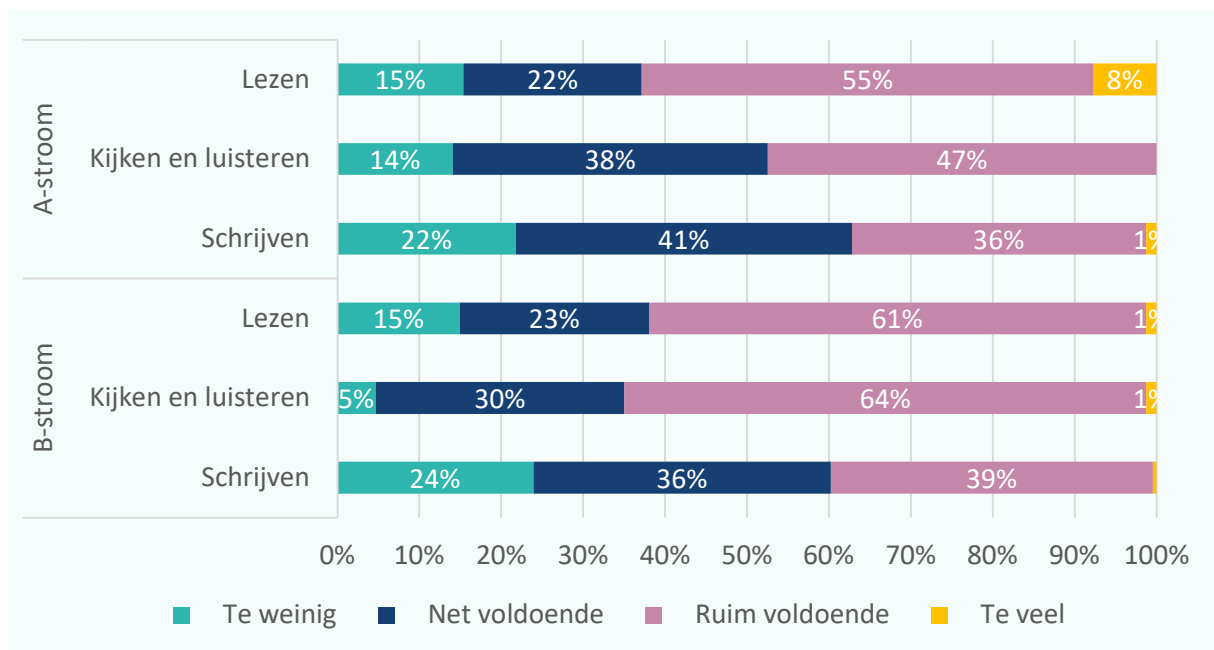
Figuur 15 - Professionalisering Nederlands door de leerkrachten

HET ONDERWIJSAANBOD NEDERLANDS

LESTIJDEN

In de meeste scholen wordt Nederlands binnen een afzonderlijk vak ingericht (A-stroom: 86%, B-stroom: 67%). In iets meer dan 1 op 10 B-stroom scholen wordt Nederlands binnen PAV gegeven.

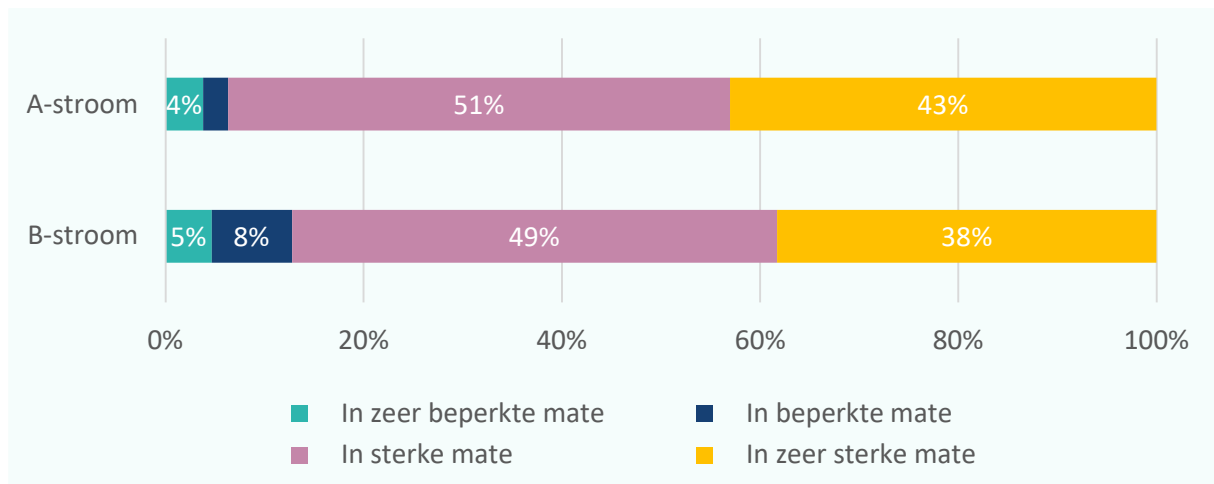
De meeste leerkrachten Nederlands uit de A-stroom geven aan dat er net of ruim voldoende tijd gaat naar lezen en luisteren (lezen: 77%, luisteren: 85%, Figuur 16). Ook in de B-stroom geven de meeste leerkrachten Nederlands dit aan (lezen: 84%, luisteren: 94%). Voor schrijven geven telkens ongeveer één op vijf leerkrachten Nederlands uit beide onderwijsstromen aan dat er te weinig tijd naar dit deeldomein gaat (A-stroom: 22%, B-stroom: 24%).

Figuur 16 - Gepercipieerde tijdbesteding aan de verschillende deeldomeinen Nederlands volgens de leerkrachten

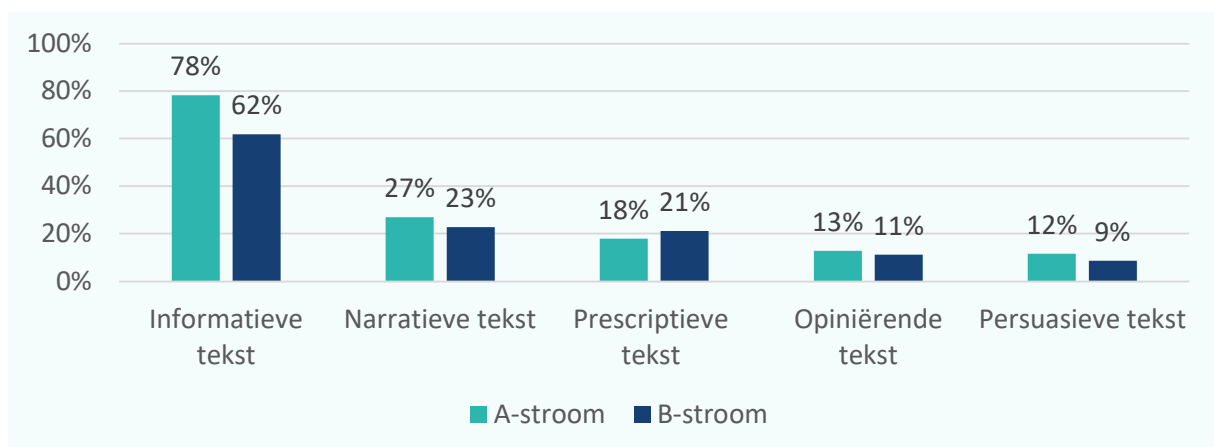
GEBRUIK LESMATERIAAL

We vroegen de leerkrachten Nederlands vervolgens naar het **materiaal** dat ze gebruiken tijdens de lessen Nederlands. Alle leerkrachten van de A-stroom geven aan een methode te gebruiken tijdens de lessen Nederlands. In de B-stroom gebruiken 8 op de 10 leerkrachten een methode (84%). De meeste leerkrachten die een methode gebruiken, volgen deze in sterke (A-stroom: 51%, B-stroom: 49%) of zeer sterke mate (A-stroom: 43%, B-stroom: 38%; Figuur 17). Daarnaast maakt iets meer dan 8 op de 10 leerkrachten ook gebruik van ander materiaal (A-stroom: 89%, B-stroom: 83%), zoals KlasCement, YouTube of eigen materiaal.

Figuur 17 - Gebruik van de methode Nederlands door de leerkrachten tijdens de lessen Nederlands

De meest gebruikte **tekstsoorten** tijdens de lessen Nederlands zijn zowel in de A-stroom als in de B-stroom informatieve teksten (Figuur 18). Narratieve, prescriptieve, opiniërende en persuasieve teksten komen volgens de leerkrachten Nederlands veel minder vaak aan bod.

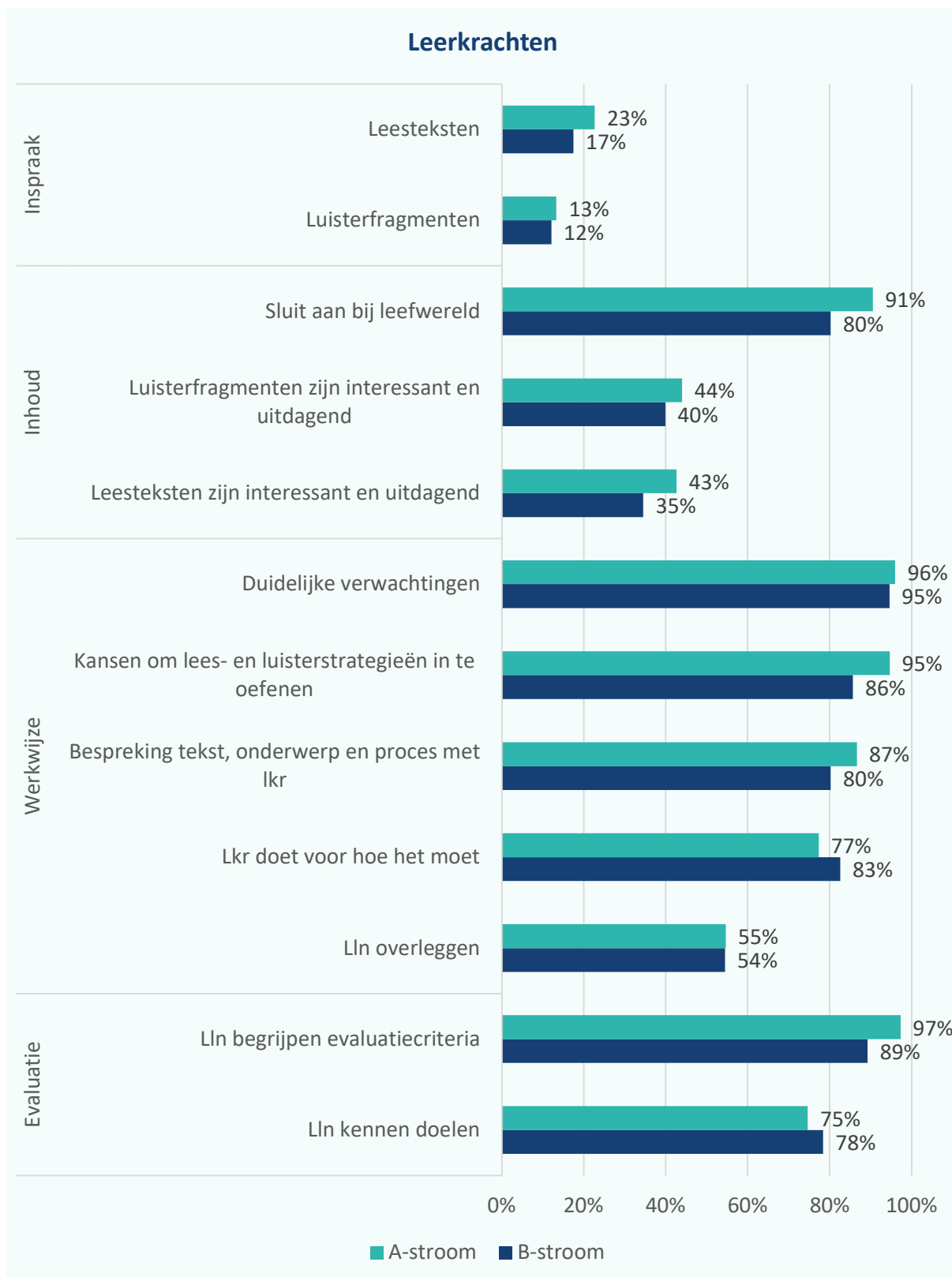

Figuur 18 - Tekstsoorten tijdens de lessen Nederlands (percentage leerkrachten dat aangeeft dat deze tekstsoorten dagelijks of 1x per week aan bod komen)

(VAK)DIDACTIEK NEDERLANDS

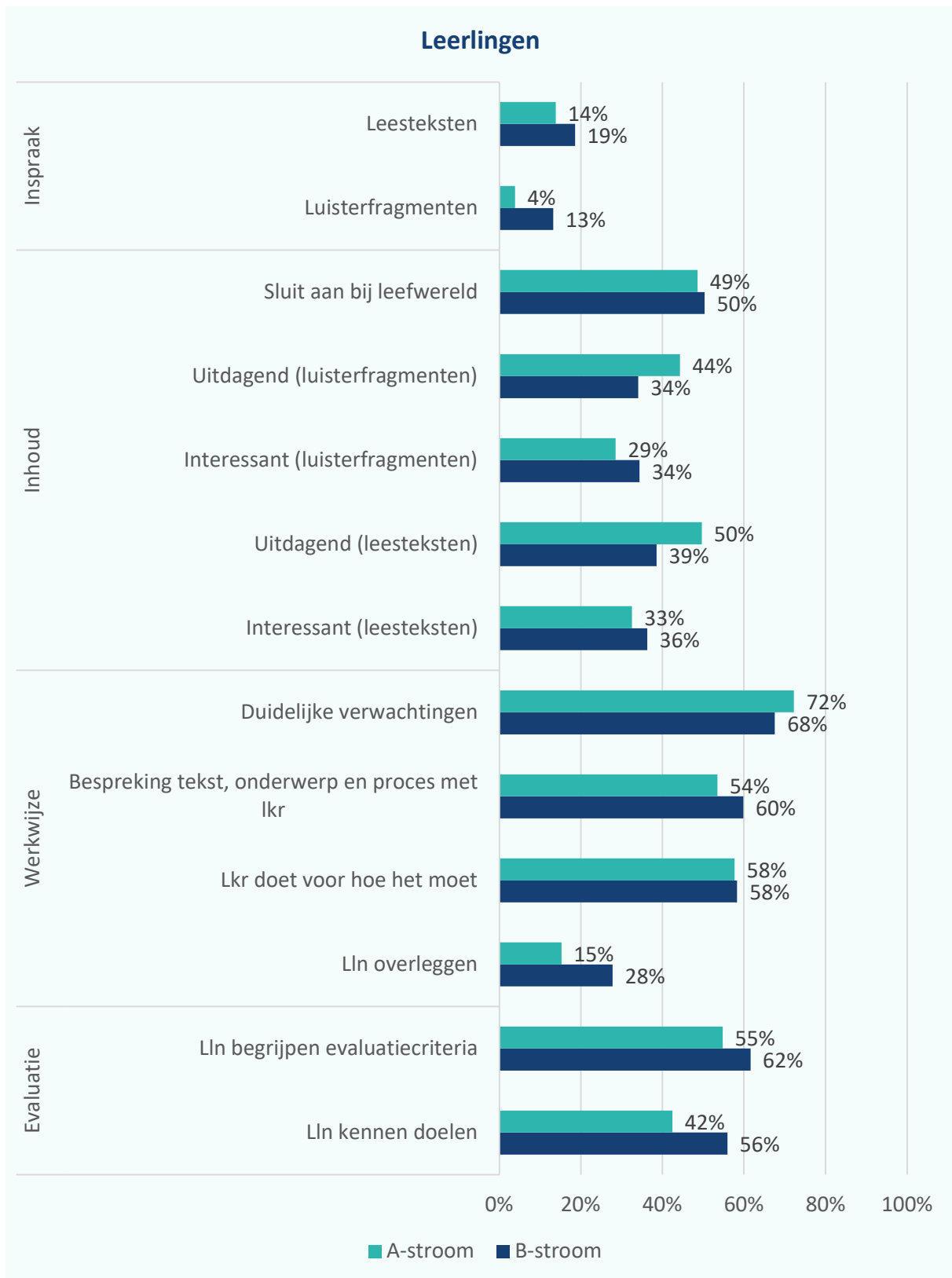
We vroegen zowel de leerkrachten Nederlands als de leerlingen naar hun mening over de **(vak)didactiek Nederlands**. De leerkrachten scoren zichzelf gemiddeld genomen eerder hoog voor (vak)didactiek Nederlands. De leerlingen geven hun leerkrachten gemiddeld genomen eveneens positieve scores, zij het iets lager dan hun leerkrachten, in het bijzonder in de A-stroom.

In Figuur 19 staan de antwoorden van de **leerkrachten** op de stellingen met betrekking tot (vak)didactiek Nederlands samengevat. Minder dan een vierde van de leerkrachten geeft aan dat de leerlingen inspraak krijgen bij de selectie van lees- en luisterfragmenten, zowel in de A-stroom als B-stroom. Op het vlak van de inhoud van de opdrachten, geven negen op de tien leerkrachten uit de A-stroom en acht op de tien leerkrachten uit de B-stroom aan dat de teksten en luisterfragmenten aansluiten bij de leefwereld van de leerlingen. Hoewel in totaal minder dan de helft van de leerkrachten de luisterfragmenten en leesteksten interessant en uitdagend noemt, gaan leerkrachten uit de A-stroom iets vaker akkoord met deze stellingen dan leerkrachten uit de B-stroom. Wat betreft de werkwijze tijdens de lessen Nederlands, geven nagenoeg alle leerkrachten van beide onderwijsstromen aan dat de leerlingen duidelijk weten wat van hen verwacht wordt bij de lees- en luisteropdrachten. De leerkrachten uit de A-stroom gaan vaker dan de leerkrachten uit de B-stroom akkoord met de stellingen dat leerlingen kansen krijgen om lees- en luisterstrategieën in te oefenen (A-stroom: 95%, B-stroom: 86%) en dat ze de leerlingen voor, tijdens en na het lees- of luisterproces begeleiden door intensief met hen in interactie te gaan (A-stroom: 87%, B-stroom: 80%). In de B-stroom doen de leerkrachten dan weer vaker hardop denkend voor hoe je aan de slag gaat met een leestekst of luisterfragment dan in de A-stroom (A-stroom: 77%, B-stroom: 83%). Slechts iets meer dan de helft van de leerkrachten geeft aan dat leerlingen mogen overleggen met elkaar bij het maken van lees- en luisteropdrachten (A-stroom: 55%, B-stroom: 54%). Tot slot geven nagenoeg alle leerkrachten van de A-stroom en negen op tien leerkrachten van de B-stroom aan dat de criteria die gebruikt worden voor het evalueren van lees- en luisteropdrachten, helder zijn voor de leerlingen (A-stroom: 97%, B-stroom: 89%). Ongeveer drie vierde van de leerkrachten van beide onderwijsstromen geeft aan dat de leerlingen weten welke doelen er aan de lees- en luisteropdrachten verbonden zijn (A-stroom: 75%, B-stroom: 78%).

Figuur 19 – (Vak)didactiek Nederlands volgens de leerkrachten (percentage leerkrachten dat een beetje of helemaal eens is met de stellingen)

De **leerlingen** zijn het over het algemeen minder vaak eens met de stellingen met betrekking tot (vak)didactiek Nederlands dan hun leerkrachten (Figuur 20). Leerlingen ervaren slechts in beperkte mate inspraak in de leesteksten en luisterfragmenten, zeker als het gaat over luisterfragmenten binnen de A-stroom. Wat betreft de inhoud van de opdrachten, vindt slechts de helft van de leerlingen dat de lees- en luisterfragmenten aansluiten bij hun leefwereld (A-stroom: 49%, B-stroom: 50%). Nog minder leerlingen vinden de leesteksten en luisterfragmenten interessant en uitdagend. De leerlingen van de A-stroom lijken de leesteksten en luisterfragmenten wel uitdagender te vinden dan de leerlingen van de B-stroom, terwijl de leerlingen van de B-stroom ze dan weer iets interessanter lijken te vinden. Bij de stellingen met betrekking tot de werkwijze en evaluatie tijdens de lessen Nederlands valt voornamelijk op dat de leerlingen minder vaak akkoord gaan met deze stellingen dan de leerkrachten (Figuur 19 en Figuur 20). De leerlingen van de B-stroom geven vaker aan dan de leerlingen van de A-stroom dat de criteria die gebruikt worden voor het evalueren van lees- en luisteropdrachten, helder zijn voor hen (A-stroom: 55%, B-stroom: 62%) en dat ze weten welke doelen er aan de lees- en luisteropdrachten verbonden zijn (A-stroom: 42%, B-stroom: 56%).

Figuur 20 – (Vak)didactiek Nederlands volgens de leerlingen (percentage leerlingen dat een beetje of helemaal eens is met de stellingen)

BINNENKLASDIFFERENTIATIE

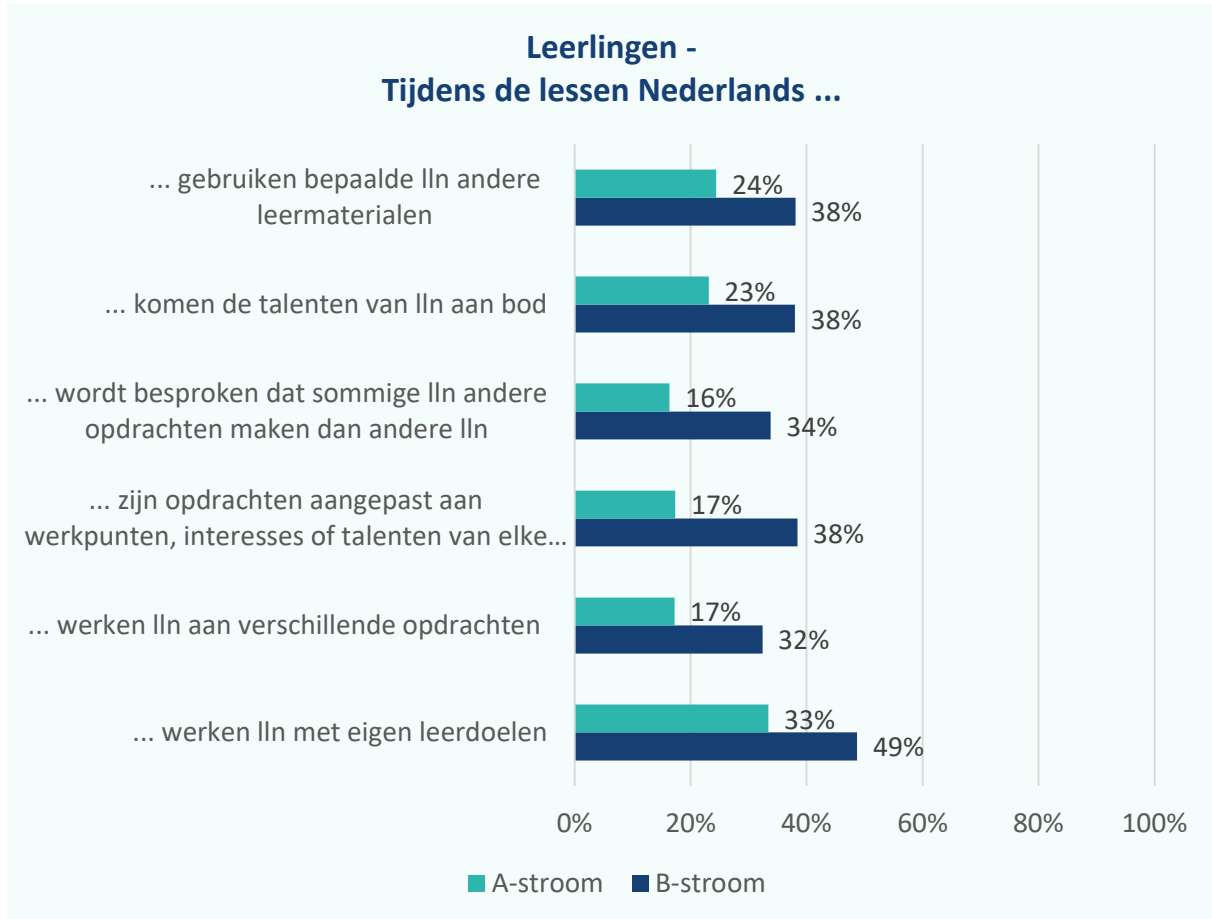
De leerkrachten Nederlands en de leerlingen werden ook gevraagd naar hun mening over **binnenklasdifferentiatie** tijdens de lessen Nederlands. Zowel de leerkrachten als de leerlingen geven hier gemiddeld genomen eerder matige scores voor. De leerkrachten en leerlingen van de B-stroom zijn hierbij iets positiever dan de leerkrachten en leerlingen van de A-stroom.

In Figuur 21 staan de antwoorden van de **leerkrachten** op de stellingen met betrekking tot binnenklasdifferentiatie Nederlands samengevat. De leerkrachten van de A- en B-stroom geven het vaakst aan dat ze tijdens de lessen Nederlands hun leerlingen eigen keuzes laten maken (A-stroom: 58%, B-stroom: 53%), bepaalde leerlingen andere leermaterialen laten gebruiken (A-stroom: 57%, B-stroom: 60%) en de talenten van de leerlingen aan bod laten komen (A-stroom: 55%, B-stroom: 59%). Uit alle andere stellingen blijkt verder dat de leerkrachten van de B-stroom vaker differentiëren tijdens de lessen Nederlands dan de leerkrachten van de A-stroom.

Figuur 21 - Differentiatie tijdens de lessen Nederlands volgens de leerkrachten (percentage leerkrachten dat een beetje of helemaal eens is met de stellingen)

In de antwoorden van de **leerlingen** op de stellingen met betrekking tot binnenklasdifferentiatie tijdens de lessen Nederlands vallen voornamelijk de grote verschillen tussen de leerlingen van de A- en B-stroom op (Figuur 22). Hoewel de leerlingen met de stellingen over het algemeen slechts in beperkte mate akkoord gaan, zijn de leerlingen uit de B-stroom het vaker eens met alle stellingen dan de leerlingen uit de A-stroom.

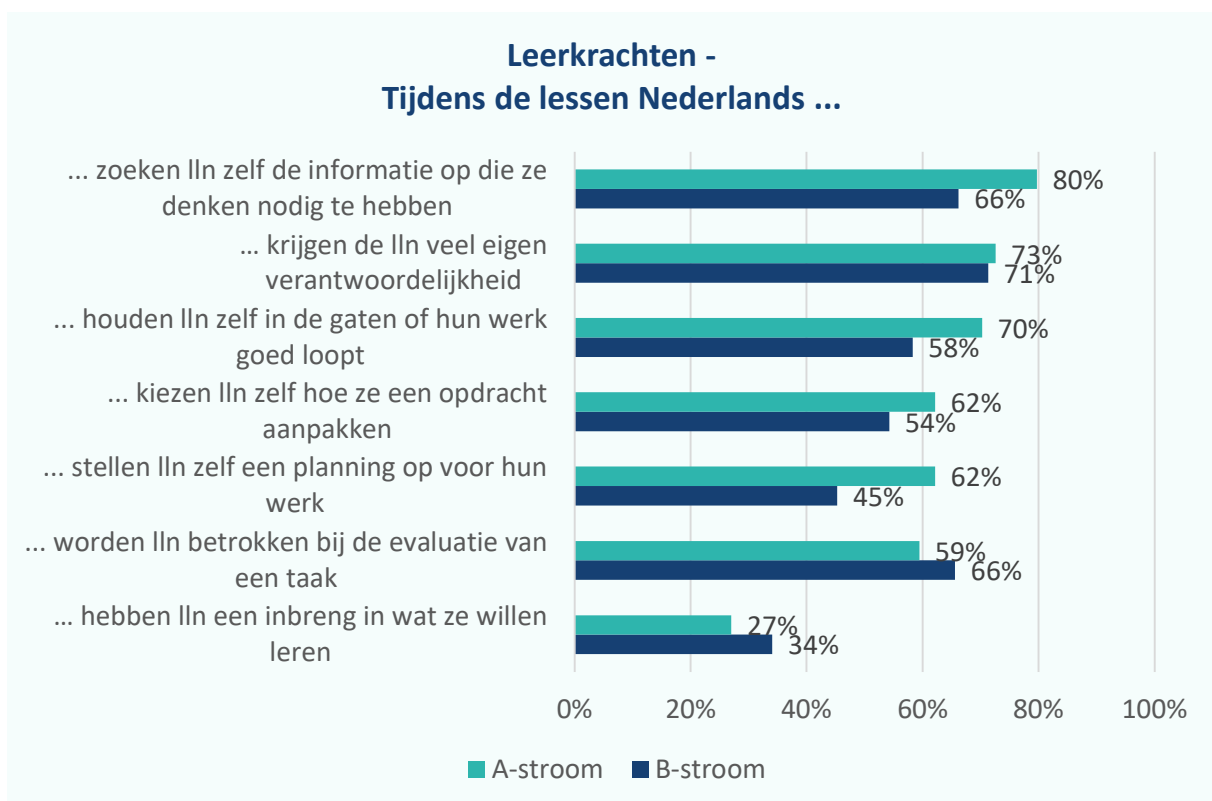

Figuur 22 - Binnenklasdifferentiatie tijdens de lessen Nederlands volgens de leerlingen (percentage leerlingen dat een beetje of helemaal eens is met de stellingen)

ZELFSTURING TIJDENS DE LESSEN NEDERLANDS

In de vragenlijsten voor de leerkrachten Nederlands en de leerlingen werden ook een aantal stellingen over de **zelfsturing** van de leerlingen tijdens de lessen Nederlands opgenomen. Zowel de leerkrachten als de leerlingen geven hier gemiddeld genomen vrij hoge scores aan, zowel in de A-stroom als in de B-stroom.

Figuur 23 geeft de antwoorden van de **leerkrachten** weer. Acht op tien leerkrachten uit de A-stroom geven aan dat hun leerlingen tijdens de lessen Nederlands zelf informatie opzoeken die ze denken nodig te hebben. In de B-stroom is dit in mindere mate het geval (66%). Heel wat leerkrachten in zowel A-stroom als B-stroom geven de leerlingen veel eigen verantwoordelijkheid (A-stroom: 73%, B-stroom: 71%). In de A-stroom houden de leerlingen volgens de leerkrachten (vaker dan in de B-stroom) zelf in de gaten of hun werk goed loopt (A-stroom: 70%, B-stroom: 58%), kiezen leerlingen vaker zelf hoe ze een opdracht aanpakken (A-stroom: 62%, B-stroom: 54%) en stellen leerlingen vaker zelf een planning op voor hun werk (A-stroom: 62%, B-stroom: 45%). In de B-stroom worden leerlingen volgens de leerkrachten dan weer iets vaker dan in de A-stroom betrokken bij de evaluatie van een taak (A-stroom: 59%, B-stroom: 66%). Leerkrachten van beide stromen gaan het minst vaak akkoord met de stelling dat leerlingen inbreng hebben in wat ze willen leren (A-stroom: 27%, B-stroom: 34%).

Figuur 23 - Zelfsturing tijdens de lessen Nederlands volgens de leerkrachten (percentage leerkrachten dat een beetje of helemaal eens is met de stellingen)

In Figuur 24 staan de antwoorden van de **leerlingen** op de stellingen met betrekking tot zelfsturing weergegeven. De leerlingen van beide onderwijsstromen zijn het voornamelijk eens met de stelling dat ze zelf in de gaten houden of hun werk goed loopt (A-stroom: 61%, B-stroom: 58%). Daarnaast zijn de leerlingen uit de B-stroom het verhoudingsgewijs vaker eens met de stelling dat ze een inbreng hebben in wat ze willen leren dan de leerlingen van de A-stroom (A-stroom: 38%, B-stroom; 47%).

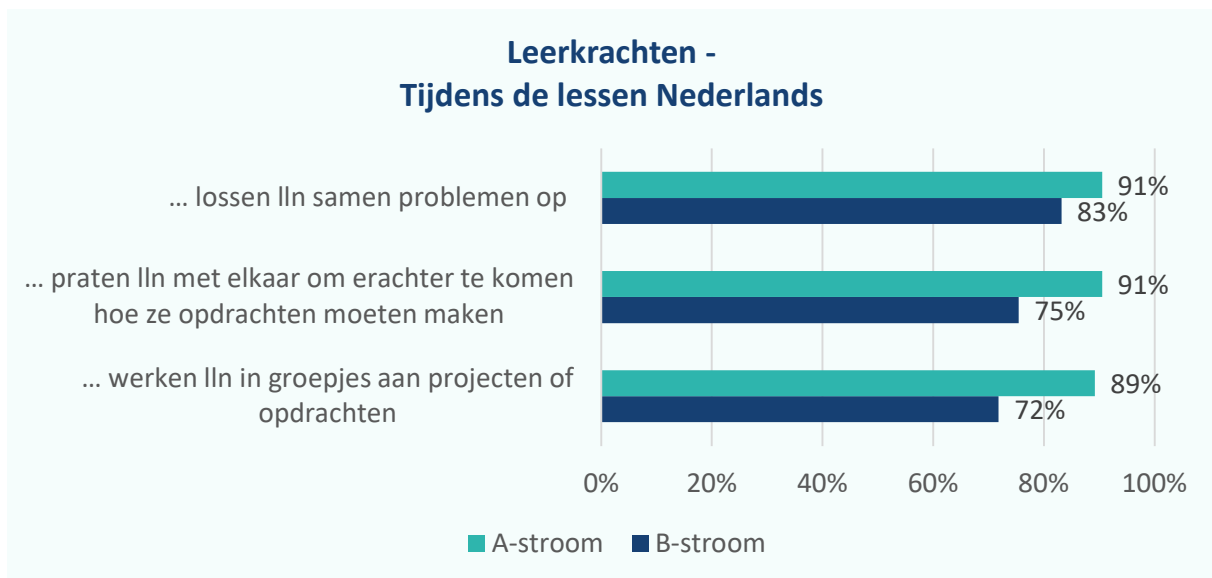

Figuur 24 - Zelfsturing tijdens de lessen Nederlands volgens de leerlingen (percentage leerlingen dat een beetje of helemaal eens is met de stellingen)

SAMENWERKING TIJDENS DE LESSEN NEDERLANDS

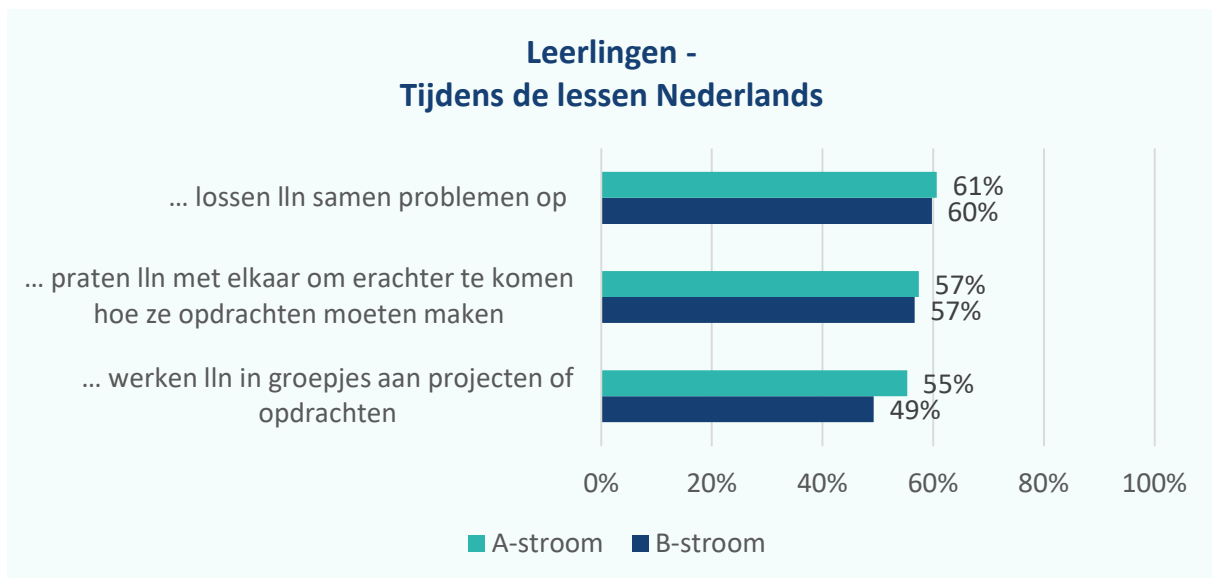
Naast zelfsturing, werd ook **samenwerking** tijdens de lessen Nederlands bij de leerkrachten Nederlands en de leerlingen bevestigd. Gemiddeld genomen geven zowel de leerkrachten als de leerlingen eerder hoge scores aan samenwerking tijdens de lessen Nederlands. De gemiddelde scores van de leerkrachten liggen daarbij hoger dan die van de leerlingen en de gemiddelde scores van de leerkrachten uit de A-stroom liggen hoger dan die van de leerkrachten uit de B-stroom.

De antwoorden van de **leerkrachten** op de stellingen omtrent samenwerking staan weergegeven in Figuur 25, die van de leerlingen in Figuur 26. Ongeveer negen op tien leerkrachten uit de A-stroom gaan akkoord met alle stellingen met betrekking tot samenwerking tijdens de lessen Nederlands. Leerkrachten uit de B-stroom gaan in mindere mate met de stellingen akkoord.

Figuur 25 - Samenwerking tijdens de lessen Nederlands volgens de leerkrachten (percentage leerkrachten dat een beetje of helemaal eens is met de stellingen)

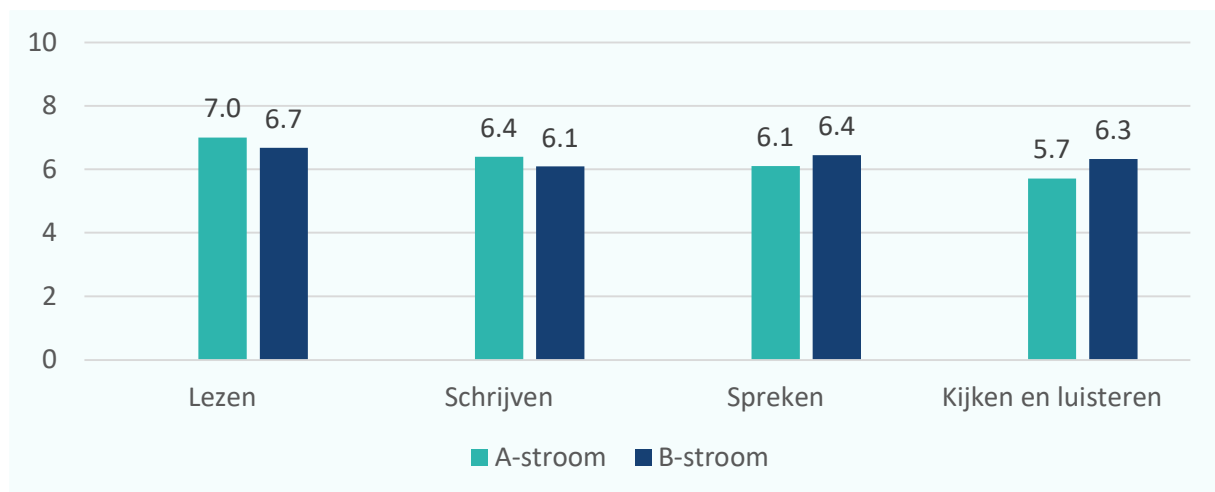
Wat de **leerlingen** betreft, zien we over de hele lijn lagere percentages terugkomen dan bij de leerkrachten (Figuur 26). Toch geeft ongeveer 6 op 10 leerlingen in beide stromen aan dat de leerlingen tijdens de lessen Nederlands samen problemen oplossen (A-stroom: 61%, B-stroom: 60%) en dat de leerlingen met elkaar mogen praten om erachter te komen hoe ze opdrachten moeten maken (A-stroom: 57%, B-stroom: 57%). Werken in groepjes aan projecten of opdrachten komt volgens de leerlingen minder aan bod (A-stroom: 55%, B-stroom: 49%).

Figuur 26 - Samenwerking tijdens de lessen Nederlands volgens de leerlingen (percentage leerlingen dat een beetje of helemaal eens is met de stellingen)

EVALUATIE

Aan de leerkrachten Nederlands werd, tot slot, gevraagd welk **gewicht** ze bij de evaluatie van de prestaties Nederlands van hun leerlingen toekennen **lezen, schrijven, spreken** respectievelijk **kijken en luisteren** (Figuur 27). De leerkrachten kennen, zowel in de A-stroom als in de B-stroom, het meeste gewicht toe aan lezen. De leerkrachten van de B-stroom kennen iets meer gewicht toe aan spreken, kijken en luisteren dan de leerkrachten van de A-stroom. De leerkrachten van de A-stroom kennen dan weer iets meer gewicht toe aan schrijven.

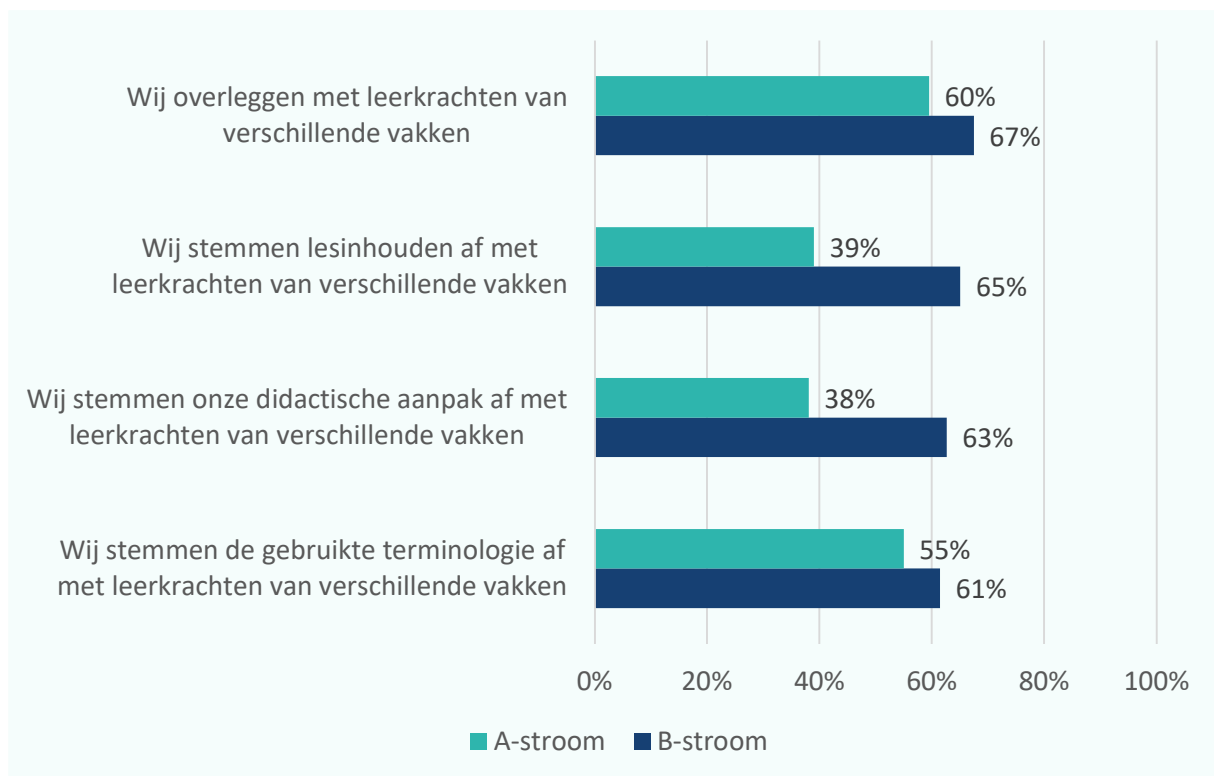

Figuur 27 – Gewicht dat leerkrachten toekennen aan de verschillende deelvaardigheden bij de evaluatie van Nederlands (op een schaal van 0 tot 10)

DE SCHOLEN

VAKGROEPWERKING NEDERLANDS

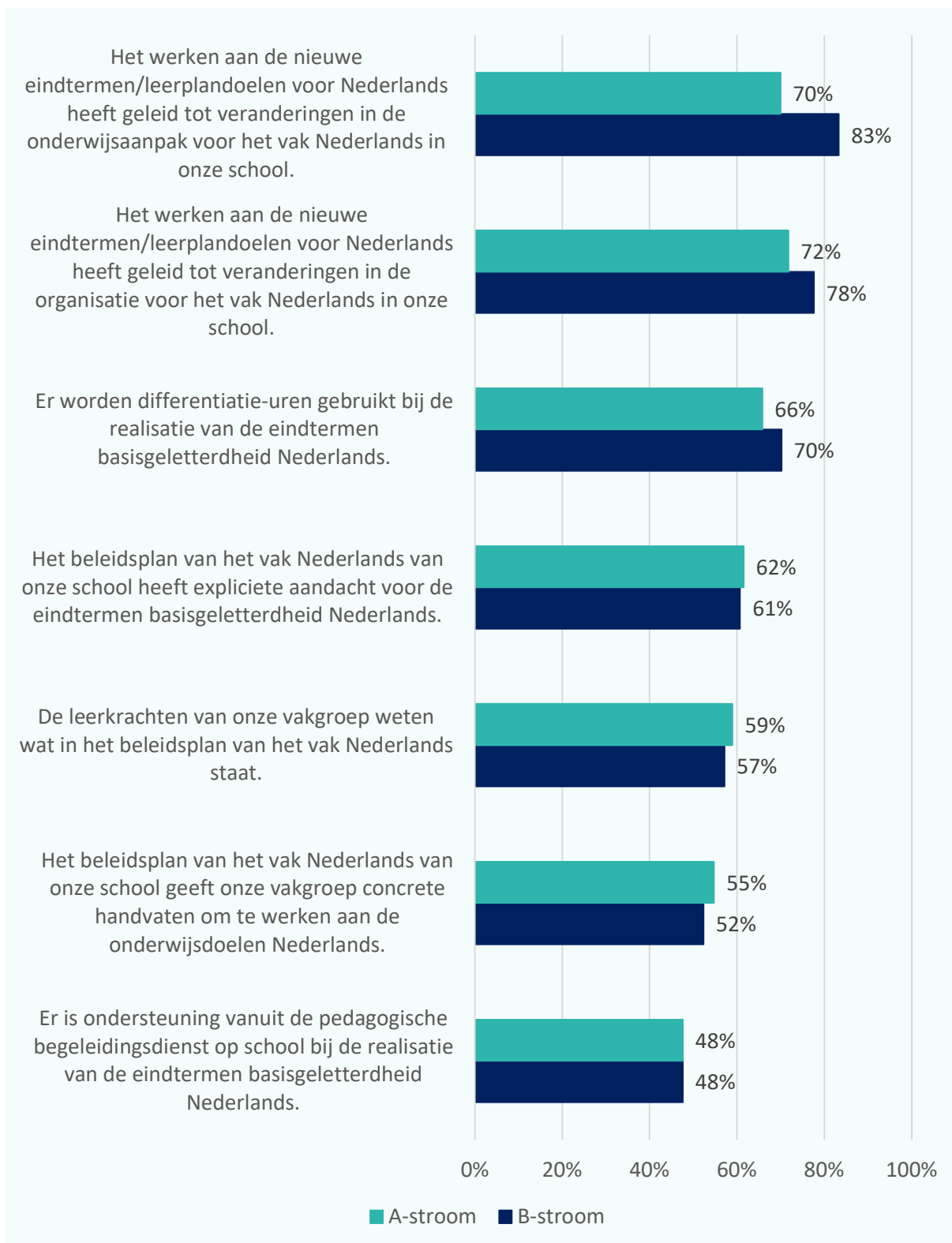
Aan de coördinatoren van de vakgroepen Nederlands werden een aantal vragen gesteld met betrekking tot de **vakoverschrijdende werking** op school (Figuur 28). De coördinatoren zijn hier gemiddeld genomen matig positief over, en in de B-stroom zijn ze verhoudingsgewijs iets positiever dan in de A-stroom. Binnen de B-stroom zijn ongeveer 6 op 10 coördinatoren het eens met de stellingen met betrekking tot de vakoverschrijdende werking op school. Binnen de A-stroom ligt dit percentage een stuk lager, zeker als het gaat over het afstemmen van lesinhouden (39%) en didactische aanpak (38%) met leerkrachten van verschillende vakken.

Figuur 28 - Vakoverschrijdende werking (percentage coördinatoren dat een beetje of helemaal eens is met de stellingen)

SCHOOLBELEID NEDERLANDS

Aan de coördinatoren van de vakgroepen Nederlands werden, tot slot, ook een aantal vragen gesteld met betrekking tot **het beleid ten aanzien van de implementatie van de nieuwe eindtermen en leerplandoelen Nederlands** op hun school (Figuur 29). De vakgroepen Nederlands zijn hier gemiddeld genomen matig positief over, en in de B-stroom blijken ze, opnieuw, iets positiever dan in de A-stroom. De coördinatoren van de B-stroom geven verhoudingsgewijs vaker aan dat de nieuwe eindtermen en leerplandoelen geleid hebben tot veranderingen in de onderwijsaanpak van het vak Nederlands op hun school (A-stroom: 70%, B-stroom: 83%) of veranderingen in de organisatie van het vak Nederlands op hun school (A-stroom: 72%, B-stroom: 78%). Ongeveer zeven op tien coördinatoren van zowel de A-stroom als de B-stroom geven aan dat differentiatie-uren gebruikt worden bij de realisatie van de eindtermen basisgeletterdheid Nederlands. Ongeveer zes op tien coördinatoren geven aan dat het beleidsplan Nederlands expliciet aandacht heeft voor de eindtermen basisgeletterdheid Nederlands en dat de leerkrachten van de vakgroep weten wat er in het beleidsplan Nederlands staat. Ongeveer de helft van de coördinatoren geeft aan dat het beleidsplan Nederlands de vakgroep handvaten geeft om te werken aan de onderwijsdoelen Nederlands en dat de pedagogische begeleidingsdienst van hun school ondersteuning biedt bij de realisatie van de nieuwe eindtermen en leerplandoelen Nederlands.

Figuur 29 - Beleid implementatie nieuwe eindtermen en leerplandoelen Nederlands (percentage coördinatoren dat een beetje of helemaal eens is met de stellingen)

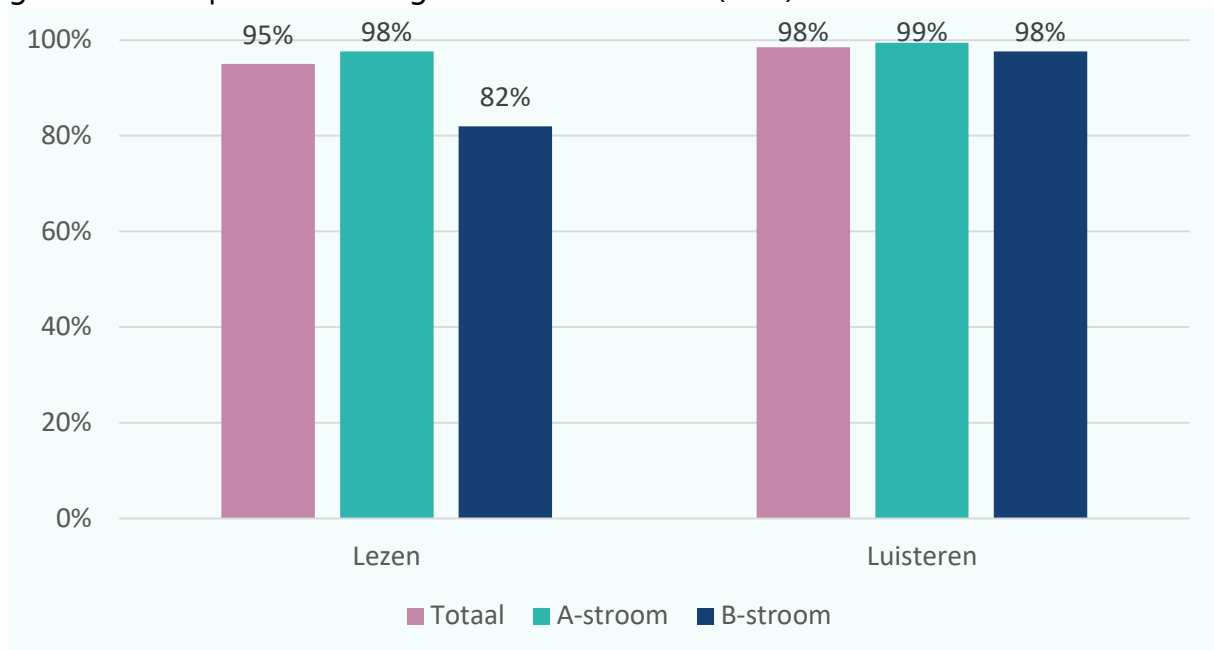
4 RESULTATEN TOETSEN LEZEN EN LUISTEREN

In dit hoofdstuk bespreken we de mate waarin de leerlingen op het einde van de eerste graad secundair onderwijs de getoetste eindtermen Nederlands bereiken. We gaan daarbij ook na of bepaalde leerlingengroepen meer of minder vaak de eindtermen Nederlands behalen. Tot slot gaan we in dit hoofdstuk in op de samenhang van een aantal kenmerken van de leerlingen, de gezinnen, de leerkrachten, het onderwijsaanbod en de scholen met de toetsprestaties Nederlands van de leerlingen.

BEHEERSING VAN DE EINDTERMEN

EINDTERMEN BASISGELETERDHEID

Figuur 30 toont per toets het percentage leerlingen dat het minimumniveau voor de eindtermen Nederlands basisgeletterdheid bereikt. Voor luisteren behalen zo goed als alle leerlingen van zowel de A-stroom als de B-stroom de eindtermen basisgeletterdheid (A-stroom: 99%, B-stroom: 98%). Voor lezen behalen eveneens zo goed als alle leerlingen van de A-stroom de eindtermen basisgeletterdheid (98%). Dit geldt voor 8 op de 10 leerlingen van de B-stroom (82%).

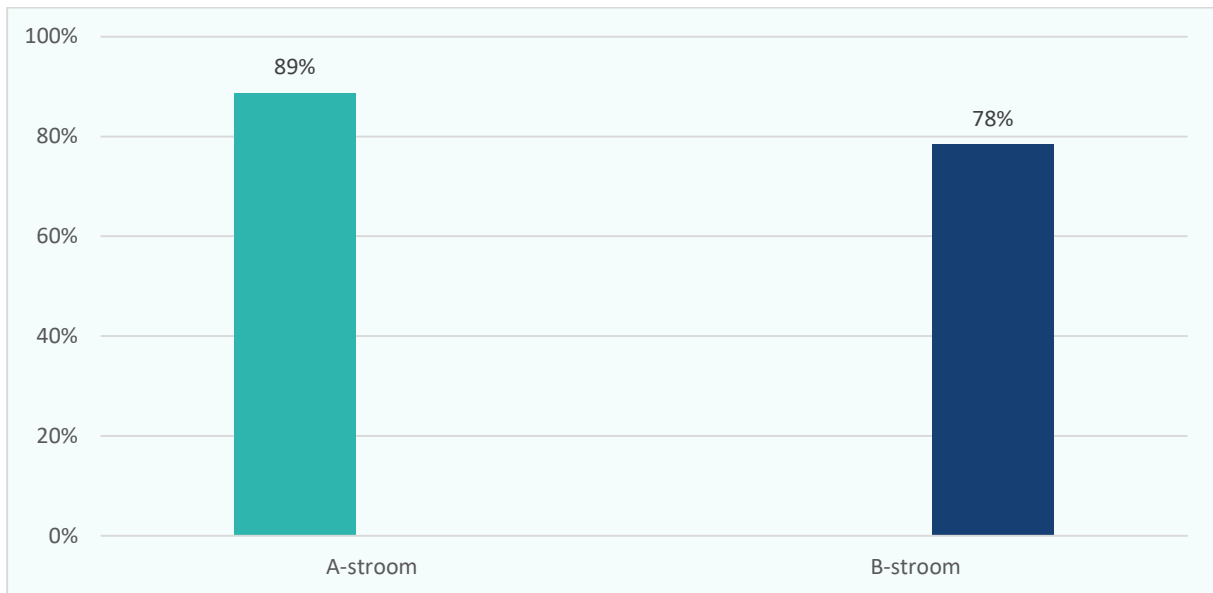

Figuur 30 - Percentage leerlingen dat de eindtermen basisgeletterdheid Nederlands behaalt³

³ In het totaalpercentage krijgt de A-stroom meer gewicht omdat deze groep het grootste deel van de totale populatie omvat.

EINDTERMEN A- EN B-STROOM

Figuur 31 toont voor de toets Lezen het percentage leerlingen dat het minimumniveau voor de stroomeigen eindtermen lezen bereikt. In de A-stroom bereiken ongeveer 9 op 10 leerlingen deze eindtermen (89%). In de B-stroom is dit voor ongeveer 8 op 10 leerlingen het geval (78%).

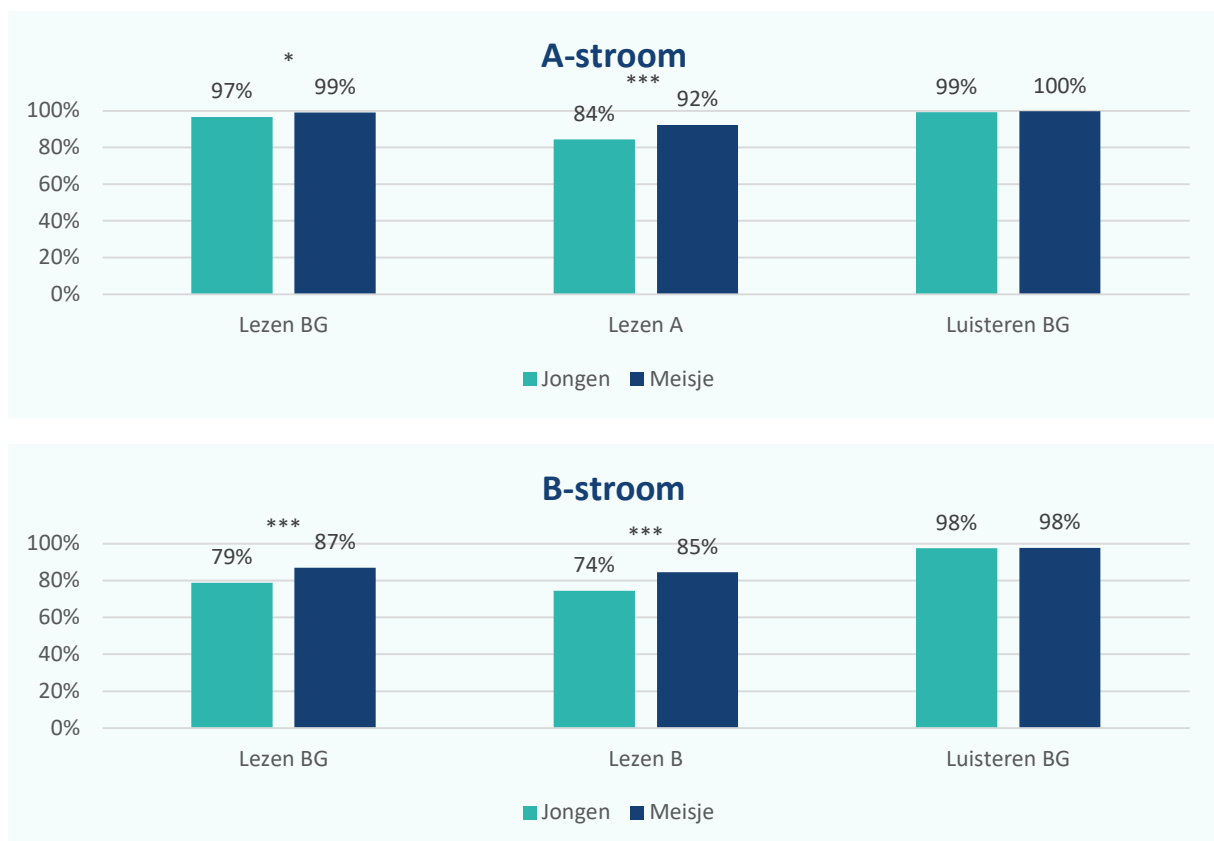
Figuur 31 - Percentage leerlingen dat de stroomeigen eindtermen lezen behaalt

BEHEERSING VAN DE EINDTERMEN PER LEERLINGENGROEP

Bovenstaande algemene resultaten kunnen nog specifiek bekeken worden door de resultaten op te splitsen op basis van verschillende leerlingkenmerken, zoals geslacht, leeftijd, basisoptie, sociaal-economische status en thuistaal.

GESLACHT

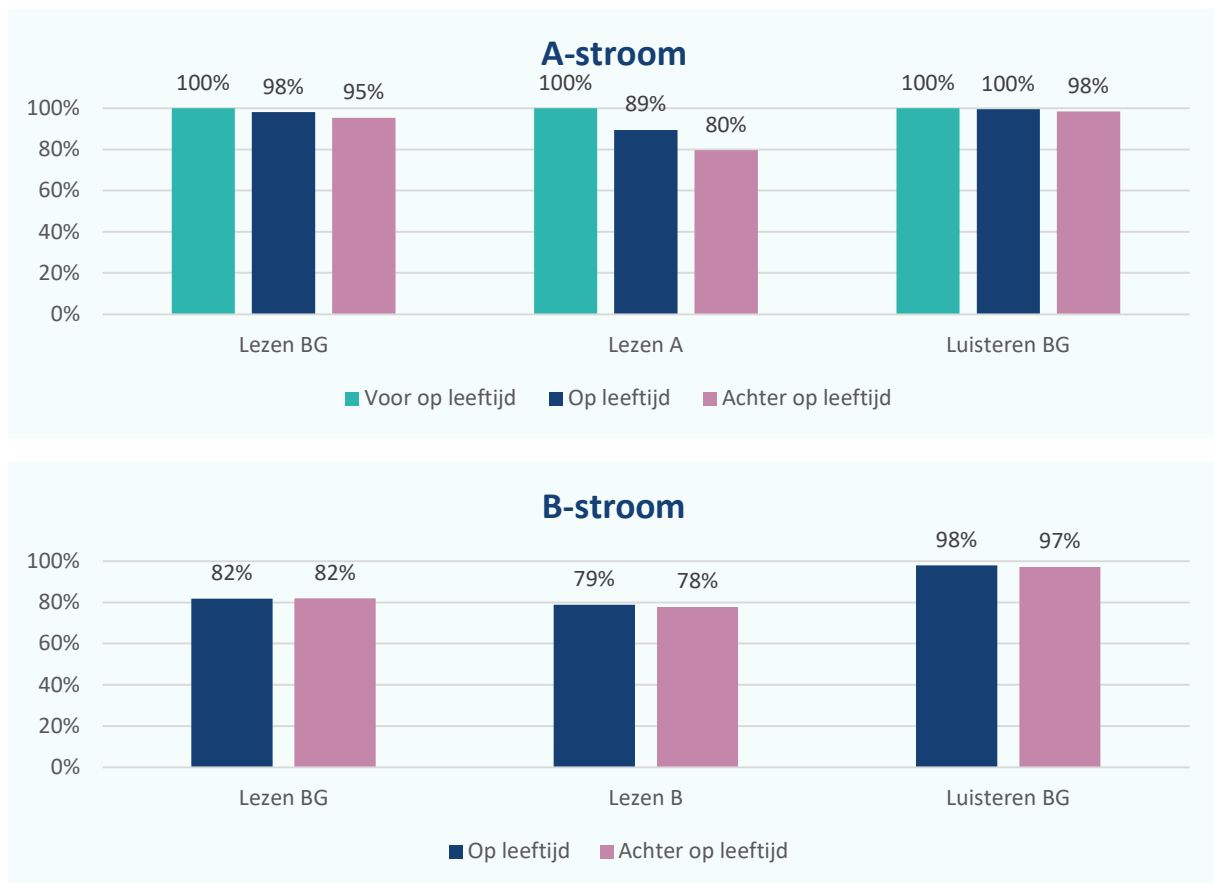
Meisjes behalen in vergelijking met jongens vaker de eindtermen op de toets Lezen, zowel in de A-stroom als in de B-stroom (Figuur 32). Voor de toets Luisteren zien we geen verschillen in slaagpercentages tussen jongens en meisjes, noch in de A-stroom, noch in de B-stroom.

Figuur 32 - Percentage leerlingen dat de eindtermen Nederlands behaalt, opgesplitst naar geslacht, voor de A-stroom (boven) en de B-stroom (beneden)

LEEFTIJD

Leerlingen die voor op leeftijd zitten, behalen even vaak de eindtermen op de toetsen Lezen en Luisteren als leerlingen die op leeftijd zitten, zowel in de A-stroom als in de B-stroom (Figuur 33). Hetzelfde geldt voor leerlingen die achter op leeftijd zitten. Ook zij slagen even vaak als leerlingen die op leeftijd zitten, voor beide toetsen, in beide stromen.

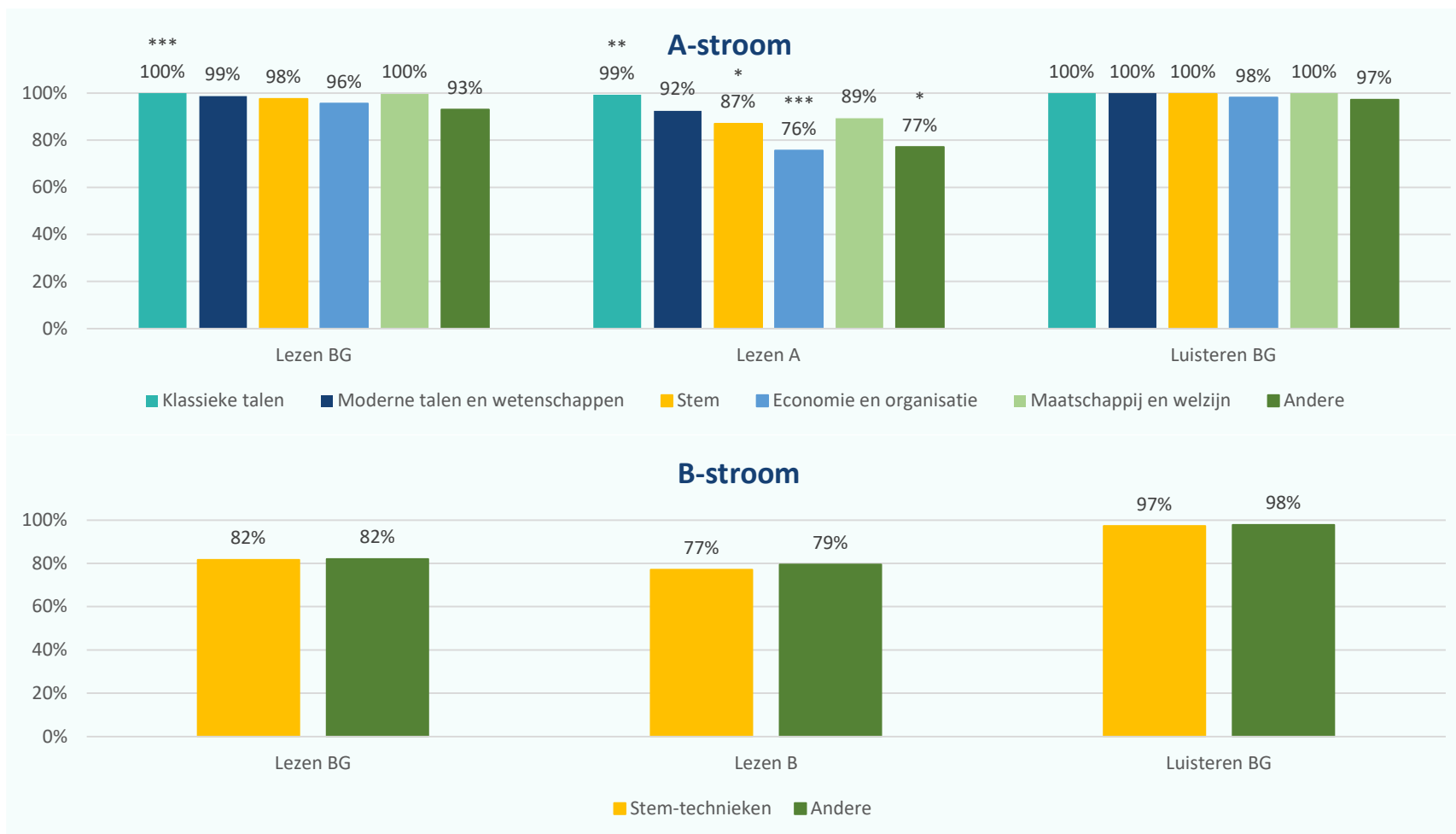

Figuur 33 - Percentage leerlingen dat de eindtermen Nederlands behaalt, opgesplitst naar leeftijd, voor de A-stroom (boven) en de B-stroom (beneden)

BASISOPTIE

Verder werd gekeken naar verschillen in prestaties van de leerlingen naargelang de basisoptie die ze volgen. Er blijken heel wat verschillen terug te vinden, maar de gevonden verschillen komen enkel voor in de A-stroom (Figuur 34, bovenaan). Binnen de A-stroom wordt elke basisoptie vergeleken met de basisoptie Moderne talen en wetenschappen. De leerlingen die Klassieke talen volgen, behalen op de toets Lezen (basisgeletterdheid en A) vaker de eindtermen dan de leerlingen van Moderne talen en wetenschappen. De leerlingen die STEM, Economie en organisatie of een andere basisoptie⁴ volgen, behalen op de toets Lezen A minder vaak de eindtermen dan de leerlingen die Moderne talen en wetenschappen volgen. Binnen de B-stroom zijn er geen verschillen tussen de leerlingen in het behalen van de eindtermen op basis van de basisoptie die ze volgen (Figuur 34, onderaan).

⁴ De categorie Andere omvat (in de A-stroom) Freinet pedagogie, kunst en creatie, sport, voeding en horeca.

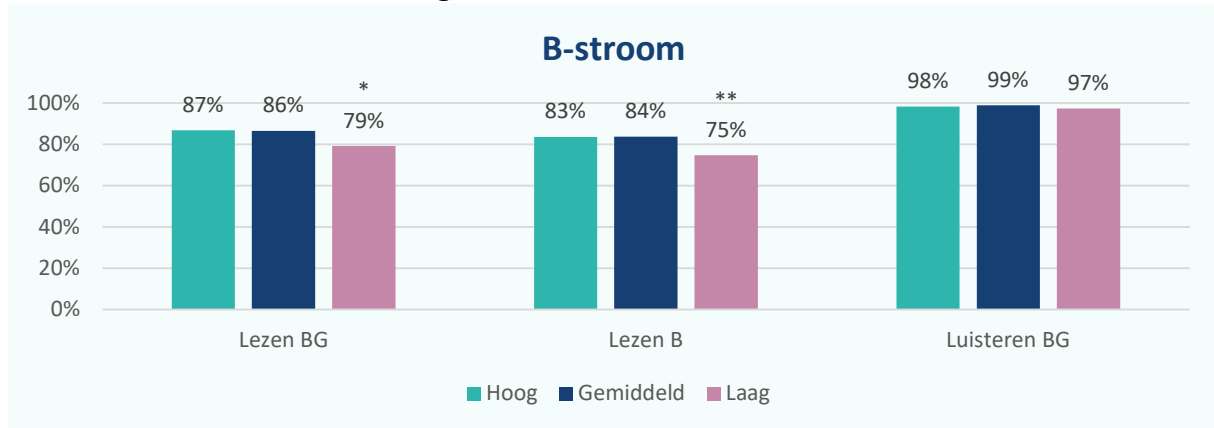

Figuur 34 - Percentage leerlingen dat de eindtermen Nederlands behaalt, opgesplitst naar basisoptie, voor de A-stroom (boven) en de B-stroom (beneden)⁵

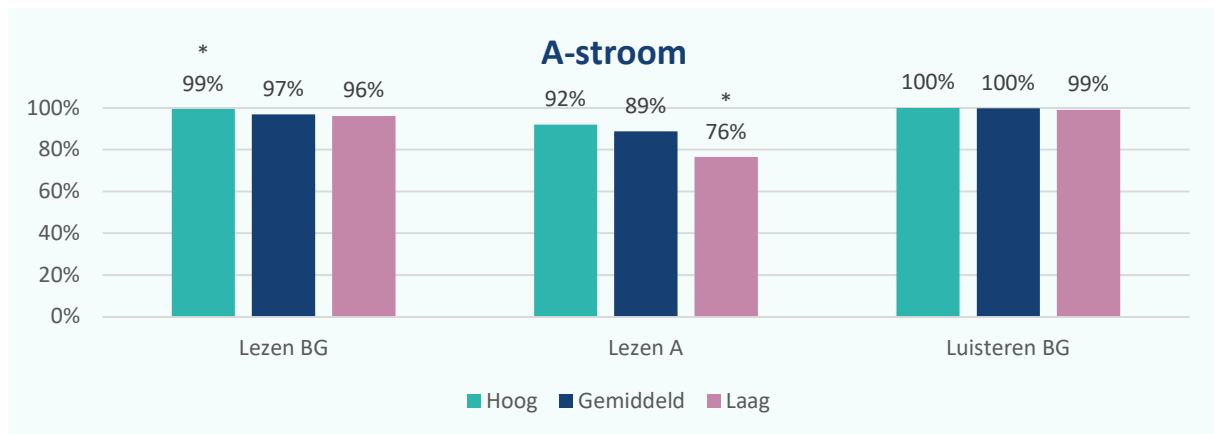
⁵ De categorie Stem omvat (in de A-stroom) Stem-wetenschappen en Stem-technieken. De categorie Andere in de A-stroom omvat Freinet pedagogie, kunst en creatie, sport, voeding en horeca. De categorie Andere in de B-stroom omvat alle (combinaties van) basisopties, uitgezonderd de basisoptie STEM-technieken.

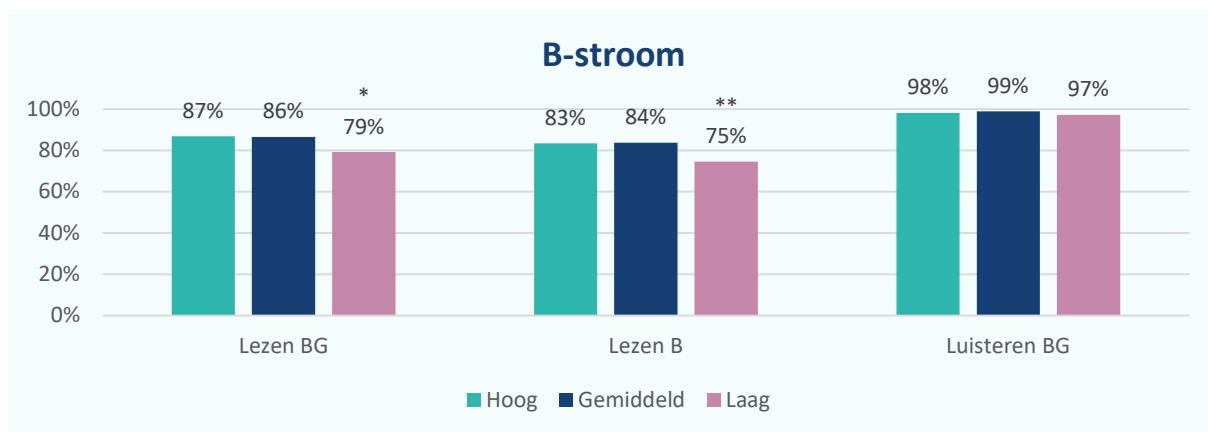
SOCIAAL-ECONOMISCHE STATUS

Leerlingen uit gezinnen met een lage sociaal-economische status (SES) behalen in vergelijking met leerlingen uit gezinnen met een gemiddelde SES minder vaak de eindtermen op de toets Lezen, zowel in de A-stroom (Lezen A) als in de B-stroom (Lezen basisgeletterdheid en Luisteren B,

Figuur 35). Er blijken nauwelijks verschillen tussen leerlingen uit gezinnen met een gemiddelde respectievelijk hoge SES in het behalen van de eindtermen Nederlands, noch in de A-stroom, noch in de B-stroom. Enkel voor de toets Lezen basisgeletterdheid vinden we dergelijk verschil terug in de A-stroom, in het voordeel van leerlingen uit gezinnen met een hoge SES.

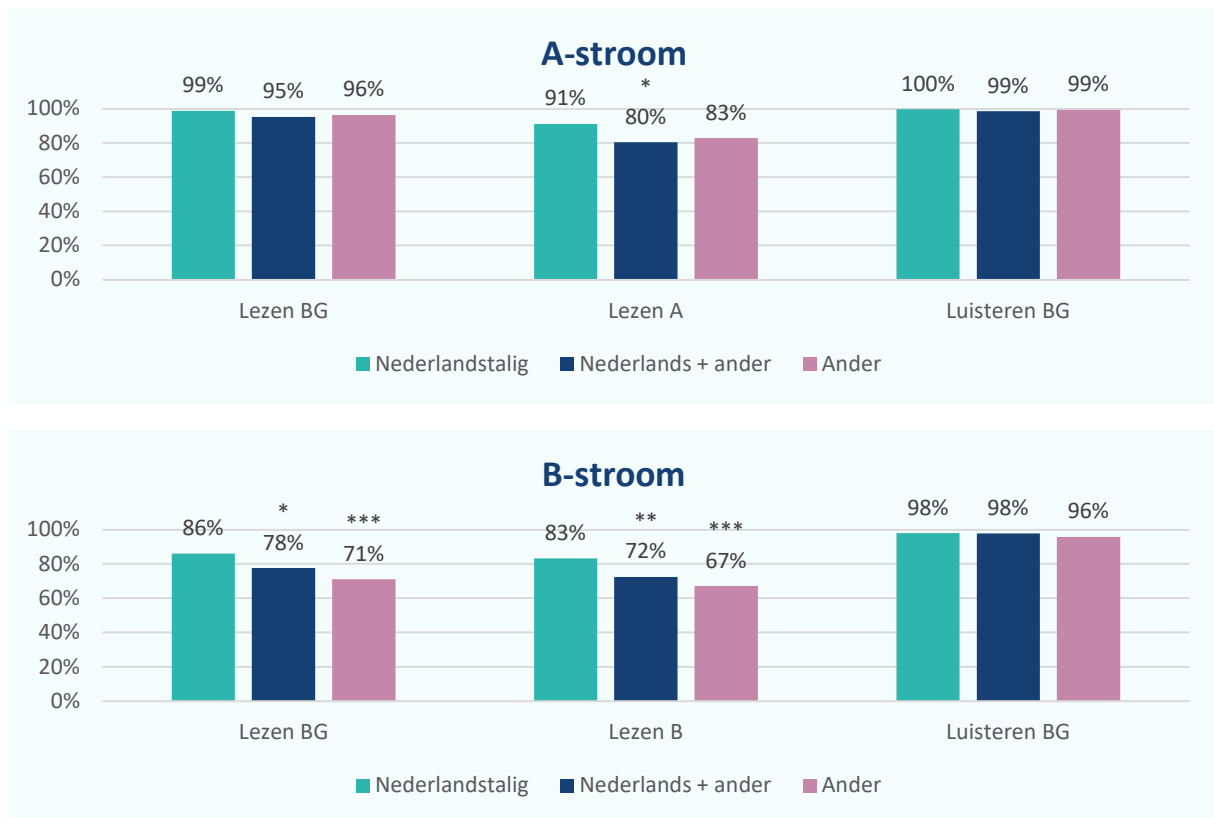

Figuur 35 - Percentage leerlingen dat de eindtermen Nederlands behaalt, opgesplitst naar sociaal-economische status, voor de A-stroom (boven) en de B-stroom (beneden)

THUISTAAL

Binnen de A-stroom zijn er amper verschillen in het bereiken van de eindtermen Nederlands tussen leerlingen die thuis enkel Nederlands spreken, Nederlands combineren met een andere taal of enkel een andere taal spreken (Figuur 36, bovenaan). Enkel bij de toets Lezen A zien we dat combitalige leerlingen minder vaak de eindtermen behalen dan exclusief Nederlandstalige leerlingen. Binnen de B-stroom vinden we wel heel wat verschillen tussen leerlingen met een verschillende thuistaal. Meer specifiek behalen leerlingen die thuis een andere taal dan Nederlands spreken, en leerlingen die thuis Nederlands combineren met een andere taal, minder vaak de eindtermen op de toets Lezen basisgeletterdheid en B dan leerlingen die thuis enkel Nederlands spreken. Voor de toets Luisteren zien we binnen de B-stroom geen verschillen in prestaties tussen de leerlingen met een verschillende thuistaal.

Figuur 36 - Percentage leerlingen dat de eindtermen Nederlands behaalt, opgesplitst naar thuistaal, voor de A-stroom (boven) en de B-stroom (beneden)

VERSCHILLEN TUSSEN SCHOLEN

Aan de hand van de gemiddelde prestaties van de leerlingen van een school kunnen we scholen met elkaar vergelijken. Voor elke school uit de peilingssteekproef berekenden we eerst het gemiddelde van de behaalde vaardigheidsscores. We noemen dit het **feitelijk gemiddelde**. Wanneer we de feitelijke gemiddeldes van scholen naast elkaar plaatsen, zien we dat sommige scholen hoger scoren dan andere scholen. Dat wijst er op het eerste zicht op dat sommige scholen het beter doen dan andere scholen.

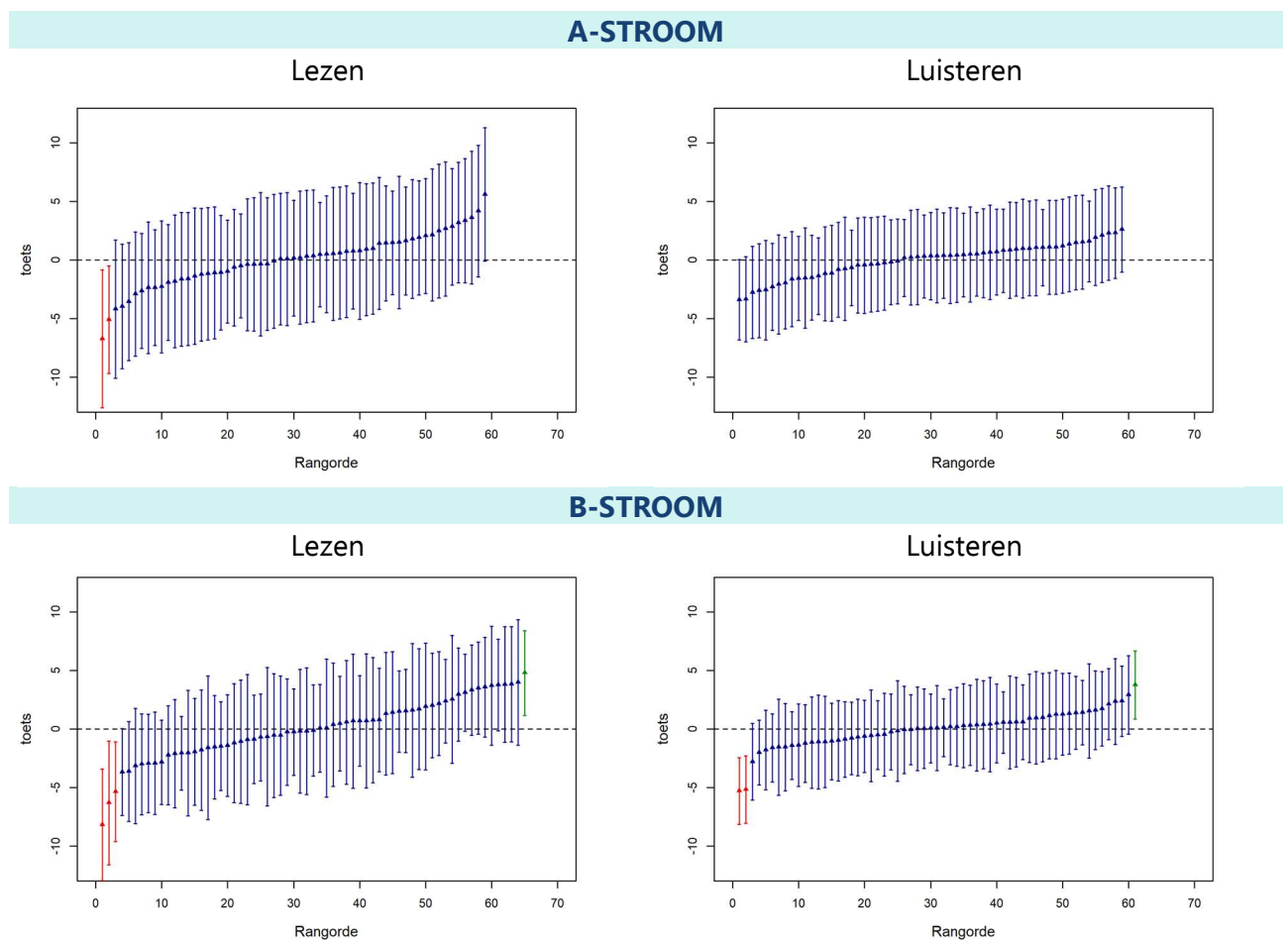
De feitelijke gemiddeldes van scholen met elkaar vergelijken is echter niet helemaal eerlijk. Verschillen tussen scholen kunnen immers te wijten zijn aan factoren waarop de school zelf geen invloed heeft, zoals bijvoorbeeld de sociaal-economische status van de gezinnen van de leerlingen op die school. Daarom berekenden we voor elke school ook een **verwacht gemiddelde**. Het verwacht gemiddelde is de score die we statistisch van een school verwachten gegeven haar leerlingenpubliek. Daarbij houden we rekening met de kenmerken uit Tabel 2 (zie verder). Het verschil tussen het feitelijk gemiddelde van een school en het verwacht gemiddelde van een school beschrijft hoeveel hoger of lager die school gescoord heeft dan andere scholen met een gelijkaardig leerlingenpubliek. We noemen dit verschil ook de **toegevoegde waarde** die de school heeft gerealiseerd op de betreffende toets. De toegevoegde waarde is een indicatie van de unieke bijdrage die de school – in vergelijking met andere gelijkaardige scholen – heeft geleverd aan wat haar leerlingen leren voor de getoetste set van eindtermen. Door scholen met elkaar te vergelijken op basis van de toegevoegde waarde die ze gerealiseerd hebben, vergelijken we hen op een meer faire manier. We hebben immers de invloed van een aantal achtergrondkenmerken geneutraliseerd.

Het feitelijk gemiddelde en de toegevoegde waarde van de scholen kunnen worden weergegeven in rupsgrafieken (Figuur 37 en Figuur 38). In deze rupsgrafieken wordt de gemiddelde prestatie van elke deelnemende school voorgesteld als een stip. Door elke stip loopt een verticale lijn. Deze lijn is het 95%-betrouwbaarheidsinterval, een maat voor statistische onzekerheid. Concreet betekent dit dat wij met 95% zekerheid kunnen zeggen dat de gemeten gemiddelde prestatie van een school (stip) tussen de boven- en ondergrens van de verticale lijn ligt.

De lengte van de verticale lijnen verschilt voor de verschillende scholen in de rupsgrafieken. Hoe kleiner de verticale lijn, hoe kleiner het betrouwbaarheidsinterval en dus hoe betrouwbaarder het resultaat. De lengte van de verticale lijn en bijgevolg de mate van zekerheid worden in sterke mate bepaald door het aantal leerlingen dat deelneemt aan de toets. Hoe meer leerlingen deelnemen, hoe kleiner de verticale lijn en hoe betrouwbaarder het resultaat.

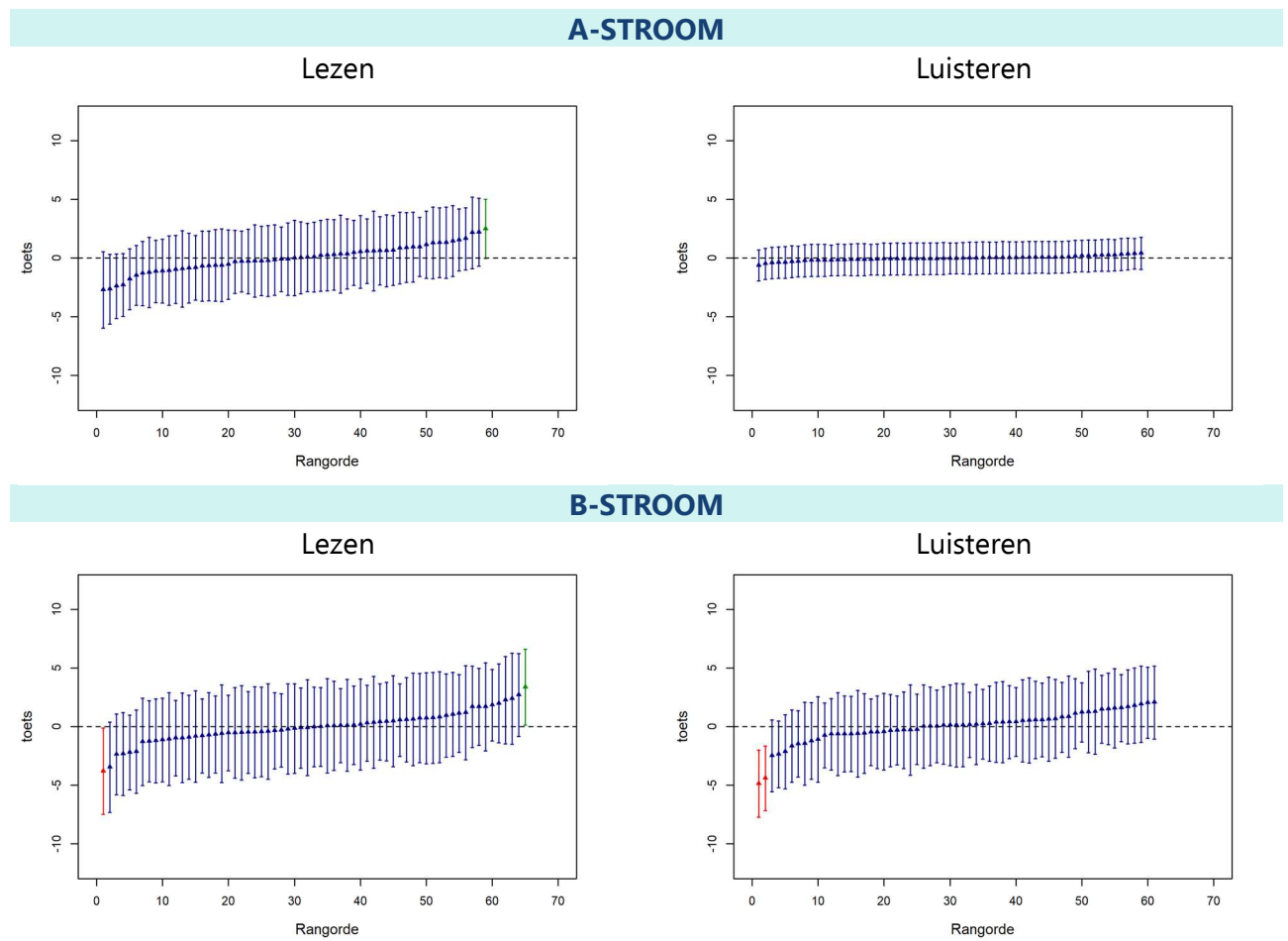
Het gemiddelde dat opgetekend werd in de peiling (het 'Vlaams gemiddelde'), wordt weergegeven als een horizontale nullijn. Enkel wanneer een verticale lijn (betrouwbaarheidsinterval) volledig boven of onder de horizontale nullijn ligt, wijkt de prestatie van de school statistisch significant af van dit Vlaams gemiddelde. Een statistisch significante afwijking wil zeggen dat het verschil dat gevonden werd, wellicht niet aan toeval te wijten kan zijn. Als de verticale lijn de horizontale nullijn snijdt, is het verschil niet statistisch significant.

In Figuur 37 wordt voor de toetsen Lezen en Luisteren het feitelijk gemiddelde van de deelnemende scholen getoond. Dit is het gemiddelde zonder rekening te houden met de achtergrondkenmerken van de leerlingen. Slechts enkele scholen doen het beter dan het algemene gemiddelde, en dit overigens enkel in de B-stroom, niet in de A-stroom. Enkele scholen doen het minder goed dan het algemene gemiddelde, zowel in de A-stroom als in de B-stroom.

Figuur 37 - Rupsfiguren met feitelijke gemiddeldes van de deelnemende scholen

In Figuur 38 wordt voor dezelfde toetsen als in Figuur 37 de toegevoegde waarde van de scholen weergegeven. We zien, zowel in de A-stroom als in de B-stroom, dat de schoolverschillen voor de toetsen Lezen en Luisteren verkleinen als we rekening houden met het leerlingenpubliek van de scholen. Binnen de A-stroom is er nog slechts één school die het voor lezen beter doet dan het algemene gemiddelde. Binnen de B-stroom blijven er nog enkele scholen die significant afwijken van het algemene gemiddelde. Meer concreet doet één school het voor lezen beter dan het algemene gemiddelde en één school minder goed. Voor luisteren zijn er twee scholen die het minder goed doen.

Figuur 38 - Rupsfiguren met toegevoegde waarden van de deelnemende scholen

SAMENHANG ACHTERGRONDKENMERKEN EN TOETSPRESTATIES

Voor een meer zuivere interpretatie van de prestatieverschillen tussen verschillende leerlingengroepen is het nodig om onrechtstreekse invloeden van andere kenmerken mee in rekening te brengen. Zo zou het bijvoorbeeld kunnen dat de lagere toetsprestaties van de niet-Nederlandstalige leerlingen gedeeltelijk toe te schrijven zijn aan de lagere sociaal-economische status van die leerlingen.

Concreet gaan we aan de hand van statistische modellen de samenhang na van bepaalde achtergrondkenmerken (bijvoorbeeld de thuistaal van de leerlingen) met de prestaties op de peilingstoetsen Nederlands als de leerlingen in andere opzichten aan elkaar gelijk zouden zijn (bijvoorbeeld sociaal-economische status). Op die manier kunnen we bijvoorbeeld onderzoeken of niet-Nederlandstalige leerlingen nog steeds minder goed presteren op de peilingstoetsen als rekening wordt gehouden met hun sociaal-economische status. Bij het onderzoeken van de samenhang tussen bepaalde achtergrondkenmerken en de toetsprestaties van de leerlingen houden we rekening met de leerling-, gezins- en schoolkenmerken vermeld in Tabel 2. Elke samenhang die we verderop rapporteren, moet dan ook op die manier geïnterpreteerd worden.

Tabel 2

Leerling- en schoolkenmerken waarmee we rekening hielden bij het onderzoeken van de samenhang tussen achtergrondkenmerken en Nederlands toetsprestaties van de leerlingen

LEERLING- EN GEZINSKENMERKEN	SCHOOLKENMERKEN
Geslacht	Schooltype (autonome middenscholen, scholen met aso-bovenbouw, tso/bsso/kso-bovenbouw of multilaterale scholen)
Leeftijd	
Basisoptie	
Thuistaal	
Leerproblemen	Onderwijsnet
Sociaal-economische status	Verstedelingsgraad
Cultureel kapitaal (aantal boeken thuis)	% GOK-leerlingen

We willen beklemtonen dat we in de volgende paragrafen een genuanceerder beeld van de prestatieverschillen tussen leerlingengroepen krijgen dan voorheen voorgesteld, omdat we nu onrechtstreekse invloeden van andere kenmerken bijkomend in rekening brengen. Het is dus mogelijk dat de resultaten die we hier bespreken, niet helemaal gelijk lijken te lopen met de eerder voorgestelde prestatieverschillen voor verschillende leerlingengroepen wat betreft het behalen van de eindtermen. Het ging daar immers om prestatieverschillen tussen leerlingengroepen waarbij nog geen rekening werd gehouden met achtergrondkenmerken. Het kan dus gebeuren dat een aanvankelijk groot verschil (bijvoorbeeld voor thuistaal) in wat volgt genuanceerd wordt en minder op de voorgrond treedt.

De onderstaande tabellen geven telkens aan welke achtergrondkenmerken significant samenhangen met gemiddeld betere (+) of minder goede (-) prestaties voor de peilingstoetsen Nederlands, nadat de kenmerken uit Tabel 2 in rekening zijn gebracht. Bij een witte achtergrond is er weinig samenhang, bij een lichtgroene achtergrond is de samenhang middelgroot en bij een donkergroene groot.

LEERLINGKENMERKEN

In Tabel 3 toont de samenhang tussen een aantal leerlingkenmerken en de toetsprestaties Nederlands van de leerlingen.

- Meisjes doen het op de toetsen Lezen en Luisteren verhoudingsgewijs beter dan jongens.
- Leerlingen die voor zitten op leeftijd, presteren beter op de toetsen Lezen en Luisteren, maar enkel in de A-stroom. Leerlingen die achter zitten op leeftijd, presteren minder goed op de toets Luisteren, maar enkel in de B-stroom.
- Leerlingen die extra zorg krijgen binnen of buiten de school, doen het minder goed op de toetsen Lezen en Luisteren. Binnen de B-stroom presteren leerlingen die niet naar de kleuterschool zijn geweest, leerlingen die zijn blijven zitten in het lager onderwijs, leerlingen die buitengewoon lager onderwijs hebben gevolgd en leerlingen die recht hadden op redelijke aanpassingen tijdens de peilingstoetsen (bv. gebruik voorleessoftware, verlengde toetstijd), verhoudingsgewijs minder goed op de toets Lezen. De overige schoolloopbaanmerken (deelname kinderopvang, zittenblijven in de eerste graad secundair onderwijs) blijken niet of nauwelijks gerelateerd aan de prestaties van de leerlingen.
- Leerlingen uit de A-stroom basisoptie Klassieke talen doen het op beide toetsen verhoudingsgewijs beter dan leerlingen uit de A-stroom basisoptie Moderne

talen en wetenschappen. Leerlingen uit de A-stroom basisopties Andere behalen op beide toetsen daarentegen minder goede resultaten dan leerlingen uit de A-stroom basisoptie Moderne talen en wetenschappen. Voor de andere A-stroom basisopties zien we geen significant verschil.

- Leerlingen met de diagnose dyslexie doen het op de toetsen Lezen en Luisteren minder goed dan leerlingen zonder diagnose. Leerlingen uit de A-stroom met de diagnose dyscalculie of AD(H)D presteren minder goed op de toets Lezen.
- Leerlingen met een hoger academisch zelfconcept, zowel in het algemeen als specifiek voor Nederlands, doen het beter voor Lezen en Luisteren. Ook leerlingen met een positievere attitude t.a.v. Nederlands behalen betere resultaten op beide toetsen.
- Leerlingen die kennis hebben van de verwachtingen bij de eindtermen basisgeletterdheid, doen het beter op de toetsen Lezen en Luisteren, maar enkel in de A-stroom.
- Leerlingen die de peilingstoets gemakkelijker vinden dan de toetsen die ze in de klas moesten maken tijdens het schooljaar, leerlingen die aangeven zich even hard te hebben ingezet, leerlingen die het belangrijk vonden om de peilingstoets goed te maken, leerlingen die aangeven dat ze zich heel goed konden concentreren tijdens de peilingstoets en leerlingen die zeiden zich zelfzeker te hebben gevoeld tijdens het maken van de peilingstoets, scoren beter op beide toetsen.
- Voor motivatie voor school, welbevinden op school en motivatie voor Nederlands zien we geen of nauwelijks samenhang met de prestaties van de leerlingen.

Tabel 3

Overzicht van leerlingkenmerken die significant samenhangen met betere (+) of minder goede (-) prestaties op de peilingstoetsen Nederlands

Variabele	Lezen		Luisteren	
	A-stroom	B-stroom	A-stroom	B-stroom
<i>Geslacht (meisje t.o.v. jongen)</i>	+	+	+	
<i>Leeftijd (t.o.v. op leeftijd)</i>				
Voor op leeftijd	+		+	
Achter op leeftijd				-
<i>Schoolloopbaan</i>				
Kinderopvang				
Kleuterschool		+		
Lager onderwijs zittenblijven		-		
Buitengewoon lager onderwijs		-		
Eerste graad secundair onderwijs zittenblijven (volgens ouders)				
Eerste graad secundair onderwijs zittenblijven (volgens leerlingen)				
Extra zorg binnen de school	-	-		-
Extra zorg buiten de school	-	-		-
<i>Redelijke aanpassingen</i>		-		
<i>Basisoptie A-stroom (t.o.v. Moderne talen en wetenschappen)</i>				
Klassieke talen	+		+	
Stem				
Economie en organisatie				
Maatschappij en welzijn				
Andere	-		-	
<i>(Leer)problemen en beperkingen</i>				
Dyslexie	-	-	-	
Dyscalculie	-		-	
ADHD	-			
ASS				
Ander leerprobleem				
<i>Motivatie voor school</i>				
Academisch zelfconcept	+	+	+	+
Welbevinden op school	+			
Kennissen verwachtingen eindtermen basisgeletterdheid	+		+	
Motivatie voor Nederlands	+			
Academisch zelfconcept Nederlands	+	+	+	+
Attitude t.a.v. Nederlands	+	+		+
<i>Perceptie peilingstoetsen</i>				
<i>Moeilijkheidsgraad (t.o.v. gemakkelijker)</i>				
Moeilijker	-	-	-	-
Even moeilijk	-	-	-	-
<i>Inzet (t.o.v. niet zo hard)</i>				
Harder				
Even hard	+	+	+	+
<i>Belang (t.o.v. niet echt belangrijk)</i>				
Belangrijk	+	+	+	
Een beetje belangrijk	+	+		
<i>Concentratie (t.o.v. helemaal niet goed)</i>				
Heel goed		+	+	
Goed		+		
Niet goed				
<i>Zelfzekerheid (t.o.v. niet zo zelfzeker)</i>				
Heel zelfzeker	+	+	+	+
Een beetje zelfzeker	+	+	+	

GEZINSKENMERKEN

In Tabel 4 lijsten we de samenhang tussen een aantal gezinskenmerken en de toetsprestaties Nederlands van de leerlingen op.

- Leerlingen uit gezinnen met een groter cultureel kapitaal scoren verhoudingsgewijs beter dan leerlingen uit gezinnen met een kleiner cultureel kapitaal, op de toetsen Lezen en Luisteren.
- Leerlingen die thuis niet exclusief Nederlands spreken, doen het minder goed dan leerlingen die thuis enkel Nederlands spreken.
- Leerlingen van wie de ouders naar eigen zeggen meer tijd besteden aan de ondersteuning van het schoolwerk van hun zoon/dochter, doen het minder goed voor beide toetsen.
- Voor SES, migratieachtergrond, studietoelage, cognitief stimulerend thuisklimaat (in het algemeen en voor talen in het bijzonder), attitude t.a.v. Nederlands en oudercontact zien we geen of amper samenhang met de prestaties van de leerlingen.

Tabel 4

Overzicht van gezinskenmerken die significant samenhangen met betere (+) of minder goede (-) prestaties op de peilingstoetsen Nederlands

Variabele	Lezen		Luisteren	
	A- stroom	B- stroom	A- stroom	B- stroom
<i>SES</i>				
<i>Cultureel kapitaal</i>	+	+	+	
<i>Thuis taal (t.o.v. exclusief Nederlands)</i>				
Nederlands met andere taal	-	-	-	-
Exclusief andere taal		-	-	-
<i>Migratieachtergrond (t.o.v. autochtoon)</i>				
Eerste generatie				
Tweede generatie				
<i>Studietoelage</i>	-			
<i>Cognitief stimulerend thuisklimaat</i>	+			
<i>Ondersteuning bij huiswerk</i>	-		-	-
<i>Cognitief stimulerend thuisklimaat t.a.v. talen</i>				
<i>Attitude Nederlands</i>				
<i>Oudercontact (t.o.v. altijd)</i>				
Enkel als ik me vrij kan maken				
Enkel als er problemen zijn die ik of de leerkracht wil bespreken				
Nooit				

LEERKRACHT- EN ONDERWIJSAANBODKENMERKEN

In Tabel 5 beschrijven we de samenhang tussen een aantal kenmerken van de leerkrachten en het onderwijsaanbod enerzijds en de prestaties van de leerlingen op de peilingstoetsen Nederlands anderzijds. We zien, in het algemeen, voor deze kenmerken weinig consistente samenhang met de resultaten van de leerlingen op de toetsen Nederlands. De meest opvallende samenhangen worden hieronder weergegeven:

- Leerlingen van wie de leerkrachten Nederlands de nieuwe eindtermen en leerplandoelen Nederlands minder goed geformuleerd vinden, presteren verhoudingsgewijs beter op de toetsen Lezen en Luisteren.
- Leerlingen van wie de leerkrachten Nederlands professionalisering heeft gevolgd over de leerlingenpopulatie doen het beter voor Lezen (B-stroom) maar minder goed voor Luisteren (A-stroom).
- Leerlingen van wie de leerkrachten Nederlands vaker prescriptieve teksten gebruiken tijdens de lessen Nederlands, doen het beter op de toetsen Lezen en Luisteren.
- Leerlingen van wie de leerkrachten naar eigen zeggen meer inzetten op een gunstig klasklimaat, doen het beter op de toets Lezen. Leerlingen die aangeven dat hun leerkracht Nederlands minder inzet op binnenklasdifferentiatie en meer inzet op (vak)didactiek en een positief leerklimaat, presteren beter op beide toetsen, althans in de A-stroom.
- Leerlingen van de A-stroom bij wie de nieuwe eindtermen Nederlands 2.2, 2.3 en 2.4 reeds in het eerste jaar (i.p.v. het 2^e jaar) behandeld werden, doen het minder goed voor Luisteren.
- Voor geslacht van de leerkracht, diploma van de leerkracht, onderwijsservaring van de leerkracht, klasgrootte, bepaalde onderwijsopvattingen van de leerkracht, de meeste kenmerken met betrekking tot PCK en professionele ontwikkeling van de leerkracht, organisatie van het vak Nederlands, lestijden besteed aan de deelvaardigheden van Nederlands, methode(gebruik), lesmateriaal, heel wat kenmerken van de leeromgeving en de evaluatiepraktijk, zien we geen of amper samenhang met de prestaties van de leerlingen.

Tabel 5

Overzicht van leerkracht- en onderwijsaanbodkenmerken die significant samenhangen met betere (+) of minder goede (-) prestaties op de peilingstoetsen Nederlands

Variabele	Lezen		Luisteren	
	A-stroom	B-stroom	A-stroom	B-stroom
<i>Geslacht leerkracht (man t.o.v. vrouw)</i>				
<i>Diploma leerkracht (t.o.v. BASO)</i>				
BASO + bijkomend				
BAKO-BALO-SLO				
Anders				-
<i>Onderwijservaring leerkracht</i>				
Algemeen	+			
Eerste graad A-stroom	+			
Eerste graad B-stroom				
<i>Klasgrootte</i>				
<i>Onderwijsopvattingen leerkracht</i>				
Hoge verwachtingen	+			
Doelmatigheidsbeleving	+			
Collectieve doelmatigheidsbeleving	+			
Belang deelvaardigheden NL				
<i>PCK leerkracht</i>				
Kennis eindtermen en leerplannen Nederlands				
Begrijpbaarheid eindtermen en leerplannen Nederlands	-	-	-	
<i>Professionalisering leerkracht</i>				
<i>Inhoud professionalisering</i>				
Vakinhoud				
Vakdidactiek				
Nieuwe ET/LP				
ICT	+			
Evaluatie				
Differentiatie				
Leerlingenpopulatie		+	-	
Teamteaching				
Anders				
<i>Ervaringen professionalisering</i>				
<i>Professionaliseringsnood</i>				
Interpretatie ET				
Interpretatie leerplandoelen				
Onderwijzen ET				-
Onderwijzen leerplandoelen				
Evalueren ET				
Evalueren leerplandoelen				
Sleutelcompetenties				-
Anders				
<i>Organisatie Nederlands (t.o.v. afzonderlijk vak)</i>				
PAV				
Vakkencluster				
Anders				-
<i>Lestijden deelvaardigheden Nederlands</i>				
Kijken en luisteren	-			
Lezen				
Spreken				
Schrijven				
<i>Lesmateriaal</i>				
Methode				

<i>Methodegebruik</i>			
<i>Ander lesmateriaal</i>			
<i>Tekstsoorten</i>			
Informatief			
Narratief			
Opiniërend	+		-
Persuasief			
Prescriptief	+		+
<i>Leeromgeving</i>			
(Vak)didactiek Nederlands (volgens leerlingen)	+		+
(Vak)didactiek Nederlands (volgens leerkrachten)			
Leertaken Nederlands (volgens leerlingen)			-
Leertaken Nederlands (volgens leerkrachten)			
Zelfsturing Nederlands (volgens leerlingen)			
Zelfsturing Nederlands (volgens leerkrachten)			
Samenwerking Nederlands (volgens leerlingen)			
Samenwerking Nederlands (volgens leerkrachten)		+	
Binnenklasdifferentiatie Nederlands (volgens leerlingen)	-		-
Binnenklasdifferentiatie Nederlands (volgens leerkrachten)			
Klasmanagement Nederlands (volgens leerlingen)			
Klasklimaat Nederlands (volgens leerkrachten)	+	+	
Leerklimaat Nederlands (volgens leerlingen)	+		+
<i>Behandelen eindtermen Nederlands eerste graad (t.o.v. in 2de jaar)</i>			
ET BG 2.1			
ET B 2.2			
ET B 2.3			
ET B 2.4			
ET A 2.2			-
ET A 2.3			-
ET A 2.4			-
<i>Evaluatie</i>			
Kijken en luisteren		+	-
Lezen			-
Spreken			-
Schrijven			-
Evaluatiepraktijk NL			

SCHOOLKENMERKEN

In Tabel 6 geven we, tot slot, de samenhang tussen een aantal schoolkenmerken en de prestaties van de leerlingen op de peilingstoetsen Nederlands weer. We zien in het algemeen ook voor deze kenmerken weinig consistente samenhang met de resultaten van de leerlingen op de toetsen Nederlands. De meest opvallende samenhangen worden hieronder weergegeven:

- Leerlingen van scholen met een hoger percentage GOK-leerlingen presteren verhoudingsgewijs minder goed op de toetsen Lezen en Luisteren.
- Voor schooltype, verstedelijkingsgraad, vakgroepwerking en schoolbeleid Nederlands zien we geen of nauwelijks samenhang met de prestaties van de leerlingen.

Tabel 6

Overzicht van schoolkenmerken die significant samenhangen met betere (+) of minder goede (-) prestaties op de peilingstoetsen Nederlands

Variabele	Lezen		Luisteren	
	A-stroom	B-stroom	A-stroom	B-stroom
<i>Schooltype (t.o.v. autonome middenschool)</i>				
Multilaterale school of ASO				
TSO/BSO/KSO		-		
<i>Verstedelijkingsgraad (stad t.o.v. platteland)</i>				
Percentage GOK leerlingen	-	-	-	+
<i>Vakgroepwerking</i>				
Afspraken vakgroep		-		
Vakoverschrijdende werking				
Vertrouwdheid met methodes Nederlands lager onderwijs				
Samenwerking met leerkrachten lager onderwijs	-			
<i>Schoolbeleid</i>				
Beleid implementatie nieuwe eindtermen en leerplannen NL				
Perceptie basisgeletterdheid				
Monitoring Nederlands				
Taalbeleid				

5 BESCHRIJVENDE RESULTATEN PRAKTISCHE PROEF SCHRIJVEN

In dit hoofdstuk bespreken we de resultaten van de leerlingen op de praktische proef schrijven. Bij deze praktische proef werden de schrijfvaardigheden van de leerlingen getoetst in contexten die aansluiten bij hun leefwereld. Op die manier kon meer in de diepte worden nagegaan of de leerlingen al dan niet over deze vaardigheden beschikken. Door het beperkte aantal opdrachten, ingebed in heel concrete contexten, kunnen we op basis van deze praktische proef geen veralgemenende uitspraken doen over het al dan niet bereiken van de eindtermen. We geven de resultaten wel beschrijvend weer, per schrijfo opdracht. In wat volgt, gaan we dieper in op de afname en beschrijving van de opdrachten en de beoordeling en resultaten van de praktische proef schrijven. Vervolgens bespreken we ook de beschrijvende resultaten.

AFNAME EN BESCHRIJVING VAN DE OPDRACHTEN

De praktische proef schrijven bestond uit 6 schrijfo opdrachten, weergegeven in Tabel 7.

Tabel 7

Overzicht van de verschillende opdrachten in de praktische proef schrijven

Nr.	Titel	Omschrijving	Eindterm
1	E-mail wegens ziekte	De leerling dient in een e-mail aan de leerkracht te laten weten dat hij/zij ziek is.	BG 2.2 (voor leerlingen van de A- en B-stroom)
2	Mening klaslokaal	De leerling dient zijn/haar mening te geven over een vernieuwd klaslokaal (te zien op een foto).	
3	Beschrijving film of serie	De leerling dient in ongeveer 10 zinnen zijn/haar favoriete serie of film voor te stellen.	B 2.5 (enkel voor leerlingen van de B-stroom)
4	Instructie verzorging kippen	De leerling dient een instructie te schrijven voor een buurjongen die tijdens zijn/haar afwezigheid de kippen zal komen verzorgen (met instructie in schematische vorm als ondersteuning).	
5	Beschrijving film of serie	De leerling dient in ongeveer 15 zinnen zijn/haar favoriete serie of film voor te stellen.	A 2.6 (enkel voor leerlingen van de A-stroom)
6	Oproep burgemeester	De leerling dient een e-mail naar de burgemeester te schrijven waarin hij/zij een voorstel doet om het buurtpleintje in te richten.	

BEOORDELING VAN DE PRAKTISCHE PROEF SCHRIJVEN

Om de beoordeling van de praktische proef zo eenduidig mogelijk te laten verlopen werden per schrijfoopdracht een aantal evaluatiecriteria geformuleerd, vertrekkende van de eindtermconcretisering (Tabel 8). Vijftien leerkrachten Nederlands eerste graad evalueerden op basis van deze evaluatiecriteria de schrijfproducten van de leerlingen die aan de praktische proef schrijven deelnamen.

Tabel 8

Overzicht van de evaluatiecriteria per schrijfoopdracht in de praktische proef schrijven

Opdracht 1 E-mail wegens ziekte (BG)	
Opdracht 2 Mening klaslokaal (BG)	
1. Is de tekst gestructureerd?	Ja/nee
2. Worden frequente woorden correct gespeld?	Ja/nee <i>Indien nee, hoeveel verschillende frequente woorden werden fout geschreven?</i>
3. Worden eenvoudige grammaticale constructies en zinspatronen (zoals meervoud, volgorde van persoonsvorm en onderwerp in de hoofdzin) correct gebruikt?	Ja/nee <i>Indien nee, kruis aan welke stelling van toepassing is.</i> <ul style="list-style-type: none">○ De meeste zinnen zijn juist.○ De helft of minder zinnen zijn juist.
4. Is het overbrengen van de boodschap gelukt?	Ja/nee <i>Indien nee, kruis alle stellingen aan die van toepassing zijn.</i> <ul style="list-style-type: none">○ De inhoud is niet correct of onvolledig.○ De woordkeuze wijkt af.○ De spelling wijkt af.○ De zinsbouw wijkt af.○ Het taalregister wijkt af.

Opdracht 3 Beschrijving film of serie (B-stroom)**Opdracht 4 Instructie verzorging kip (B-stroom)**

-
1. Is de tekst gestructureerd?	Ja/nee
2. Is het taalregister afgestemd op doel en doelpubliek?	Ja/nee
3. Worden de woorden correct gespeld?	Ja/nee
<i>Indien nee, hoeveel verschillende woorden werden fout geschreven?</i>
4. Is de interpunctie correct?	Ja/nee
<i>Indien nee, hoeveel fouten werden gemaakt?</i>
5. Is de woordkeuze correct?	Ja/nee
<i>Indien nee, hoeveel fouten werden gemaakt?</i>
6. Is de zinsbouw correct?	Ja/nee
<i>Indien nee, kruis aan welke stelling van toepassing is.</i>
☐ De meeste zinnen zijn juist.
☐ De helft of minder zinnen zijn juist.
7. Is de inhoud correct en volledig?	Ja/nee
<i>Indien nee, kruis aan welke stelling van toepassing is.</i>
☐ De inhoud is niet correct.
☐ De boodschap is onvolledig.
☐ De boodschap is onvolledig en de inhoud is niet correct.
8. Is het overbrengen van de boodschap gelukt?	Ja/nee
-

Opdracht 5 Beschrijving film of serie (A-stroom)**Opdracht 6 Oproep burgemeester (A-stroom)**

-
1. Is de tekst gestructureerd?	Ja/nee
2. Is het taalregister afgestemd op doel en doelpubliek?	Ja/nee
3. Worden woorden correct gespeld?	Ja/nee
<i>Indien nee, hoeveel verschillende woorden werden fout geschreven?</i>
4. Is de interpunctie correct?	Ja/nee
<i>Indien nee, hoeveel fouten werden gemaakt?</i>
5. Is de woordkeuze correct?	Ja/nee
<i>Indien nee, hoeveel fouten werden gemaakt?</i>
6. Worden er voldoende signaalwoorden gebruikt?	Ja/nee
7. Is de zinsbouw correct?	Ja/nee
<i>Indien nee, kruis aan welke stelling van toepassing is.</i>
☐ De meeste zinnen zijn juist.
☐ De helft of minder zinnen zijn juist.
8. Is de inhoud correct en volledig?	Ja/nee
<i>Indien nee, kruis aan welke stelling van toepassing is.</i>
☐ De inhoud is niet correct.
☐ De boodschap is onvolledig.
☐ De boodschap is onvolledig en de inhoud is niet correct.
9. Is het overbrengen van de boodschap gelukt?	Ja/nee
-

RESULTATEN VAN DE PRAKTISCHE PROEF SCHRIJVEN

De resultaten van de praktische proef schrijven worden hieronder beschreven, per schrijfoopdracht. Een belangrijk aandachtspunt bij de interpretatie van de resultaten is dat de figuren die eerst getoond worden om de prestaties van de leerlingen te bespreken, telkens weergeven hoeveel procent van de leerlingen **geen enkele fout** maakt op de betreffende evaluatiecriteria. Daarna tonen we telkens ook een meer genuanceerde beeld.

OPDRACHTEN BASISGELETTERDHEID

In Figuur 39 staat voor de twee schrijfoopdrachten basisgeletterdheid weergegeven hoeveel procent van de leerlingen geen enkele fout maakt op de vier evaluatiecriteria. Zowel in de A-stroom als in de B-stroom hangen de prestaties van de leerlingen sterk af van het gehanteerde evaluatiecriterium.

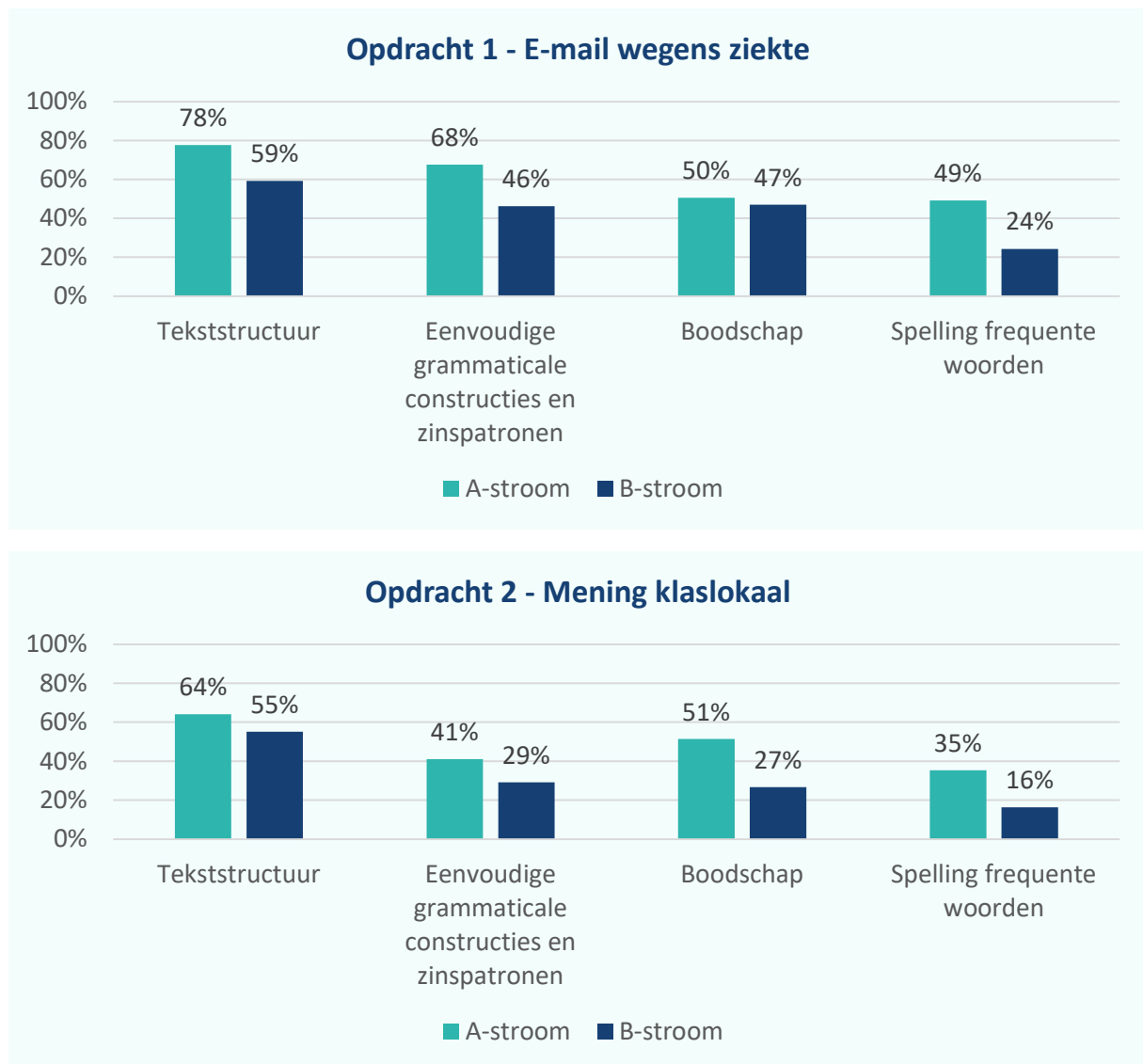
De leerlingen slagen er het beste in om een **gestructureerde tekst** te schrijven. Binnen de A-stroom slagen tussen de 6 en 8 op 10 leerlingen erin om dit foutloos te doen (opdracht 1: 78%, opdracht 2: 64%). Binnen de B-stroom slaagt hier iets meer dan de helft van de leerlingen in (opdracht 1: 59%, opdracht 2: 55%).

De leerlingen slagen er in mindere mate in om hun **zinnen** volledig foutloos op te bouwen (A-stroom: opdracht 1: 68%, opdracht 2: 41%; B-stroom: opdracht 1: 46%, opdracht 2: 29%). Deze resultaten dienen wel genuanceerd te worden. Heel wat leerlingen van de A-stroom schrijven wel nog de meeste zinnen juist (opdracht 1: 23%, opdracht 2: 37%). Dit is ook het geval in de B-stroom (opdracht 1: 25%, opdracht 2: 48%).

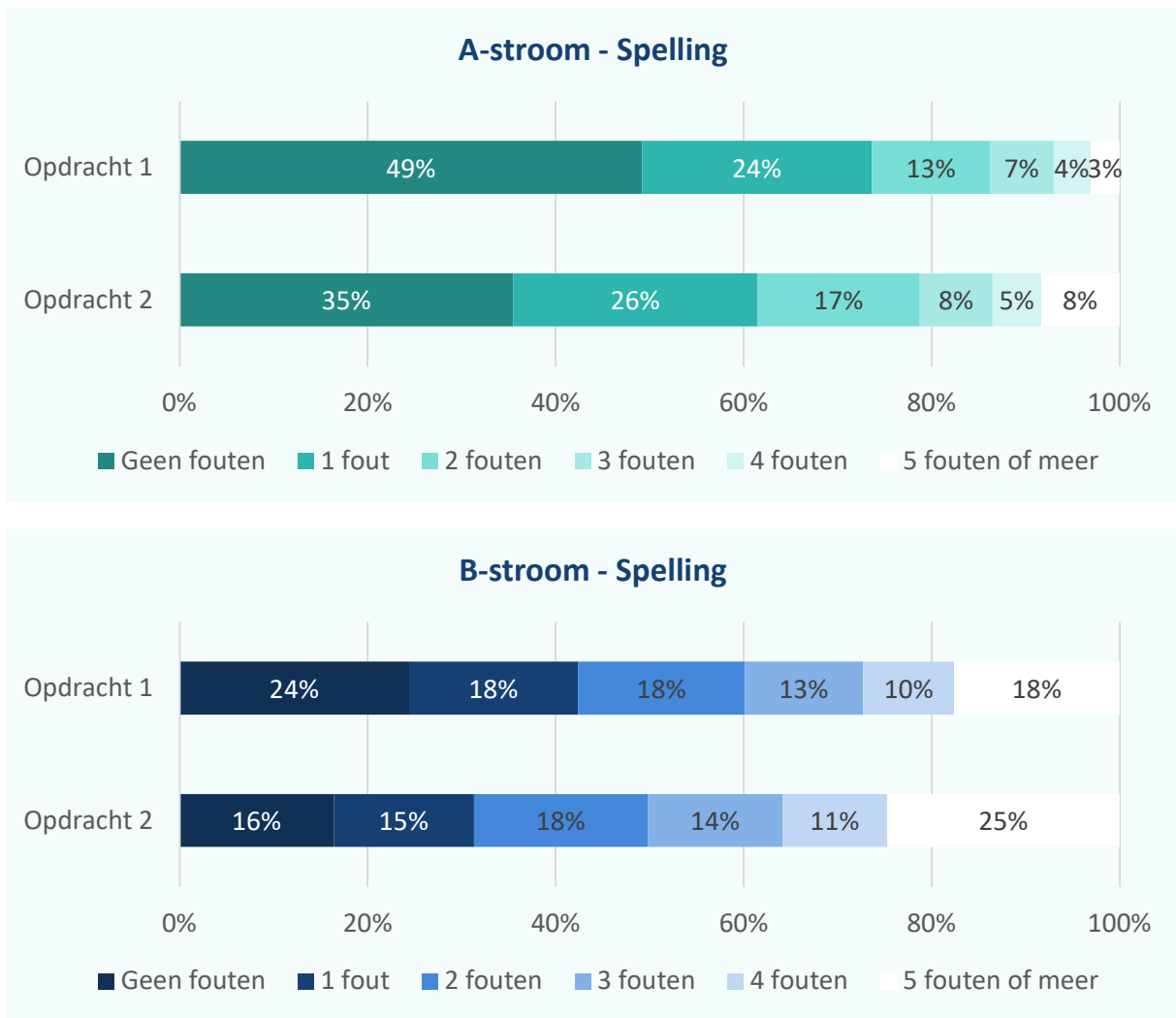
De leerlingen slagen er eveneens in mindere mate in om de **boodschap** correct over te brengen (A-stroom: opdracht 1: 50%, opdracht 2: 51%; B-stroom: opdracht 1: 47%, opdracht 2: 27%). De voornaamste reden voor het niet correct overbrengen van de boodschap is binnen de A-stroom dat het taalregister zodanig afwijkt dat de boodschap niet goed overkomt. Binnen de B-stroom is de voornaamste reden dat de inhoud incorrect of onvolledig is.

Tot slot slagen de leerlingen er het minst goed in om een tekst te schrijven zonder **spellingsfouten** van **frequente woorden**. Binnen de A-stroom slaagt minder dan de helft van de leerlingen hierin (opdracht 1: 49%, opdracht 2: 35%). Binnen de B-stroom ligt dit percentage nog een stuk lager (opdracht 1: 24%, opdracht 2: 16%). Deze resultaten dienen opnieuw genuanceerd te worden. Binnen de A-stroom maakt ongeveer een vierde van de leerlingen slechts één spellingsfout (Figuur 40; opdracht 1:

24%, opdracht 2: 26%), ongeveer een zevende van de leerlingen twee spellingsfouten (opdracht 1: 13%, opdracht 2: 17%) en de rest drie of meer spellingsfouten (opdracht 1: 14%, opdracht 2: 21%), wat neerkomt op een gemiddelde van slechts één spellingsfout. Binnen de B-stroom maakt ongeveer een zesde van de leerlingen één spellingsfout (opdracht 1: 18%, opdracht 2: 15%); opnieuw een zesde van de leerlingen twee spellingsfouten (opdracht 1: 18%, opdracht 2: 18%) en de rest drie of meer spellingsfouten (opdracht 1: 41%, opdracht 2: 50%), wat neerkomt op een gemiddelde van drie spellingsfouten.

Figuur 39 - Percentage leerlingen dat geen enkele fout maakt op de verschillende beoordelingscriteria voor opdracht 1 (bovenaan) en opdracht 2 (onderaan)

Figuur 40 - Verdeling van het aantal spellingsfouten voor de A-stroom (bovenaan) en de B-stroom (onderaan), voor opdrachten 1 en 2

OPDRACHTEN B-STROOM

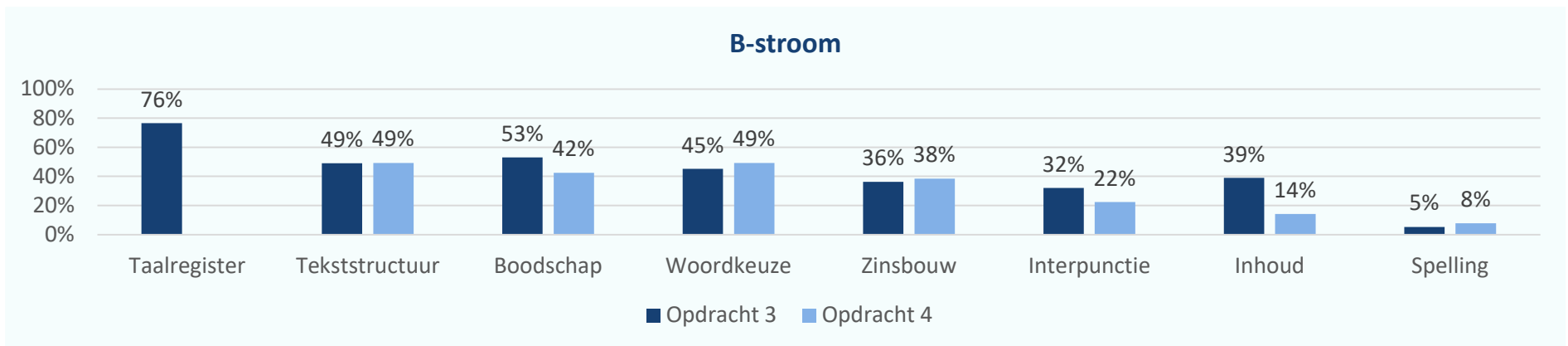
In Figuur 41 staat voor de twee schrijfopdrachten B-stroom weergegeven hoeveel procent van de leerlingen geen enkele fout maakt op de acht evaluatiecriteria. In het algemeen blijkt opdracht 4 moeilijker te zijn voor de leerlingen van de B-stroom dan opdracht 3, in het bijzonder voor de evaluatiecriteria boodschap, interpunctie en inhoud. Daarnaast hangen de prestaties van de leerlingen opnieuw sterk af van het gehanteerde evaluatiecriterium.

De leerlingen van de B-stroom slagen er het beste in om in hun tekst een **gepast taalregister**, afgestemd op doel en doelpubliek, te hanteren (opdracht 3: 76%).

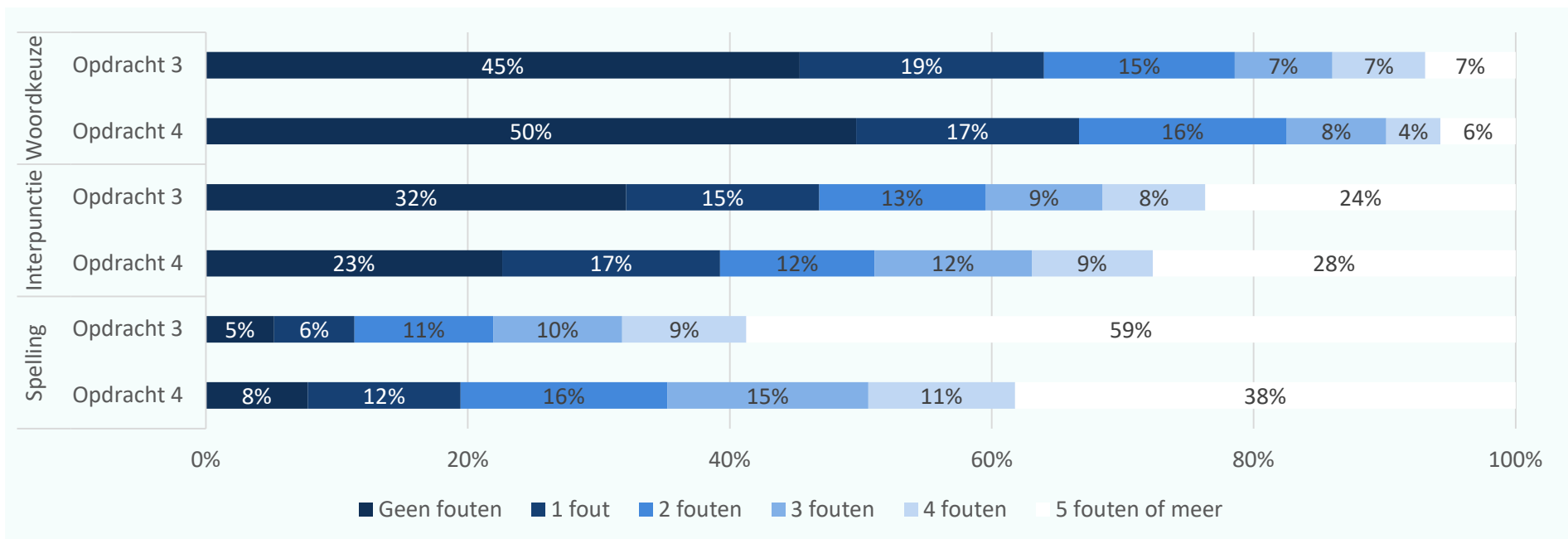
De leerlingen van de B-stroom slagen er in mindere mate in om een **gestructureerde tekst** te schrijven (opdracht 3: 49%, opdracht 4: 49%), de **boodschap** correct over te brengen (opdracht 3: 53%, opdracht 4: 42%) en een correcte **woordkeuze** te hanteren (opdracht 3: 45%, opdracht 4: 49%). Deze resultaten dienen opnieuw genuanceerd te worden (Figuur 42). Wat betreft woordkeuze, maakt een zesde van de leerlingen slechts één woordkeuzefout (opdracht 3: 19%, opdracht 4: 17%), een achtste van de leerlingen twee woordkeuzefouten (opdracht 3: 15%, opdracht 4: 16%) en de rest drie of meer woordkeuzefouten (opdracht 3: 21%, opdracht 4: 18%), wat neerkomt op een gemiddelde van slechts één woordkeuzefout.

De leerlingen van de B-stroom slagen er in nog mindere mate in om hun **zinnen** volledig foutloos op te bouwen (opdracht 3: 36%, opdracht 4: 38%), correcte **interpunctie** te hanteren (opdracht 3: 32%, opdracht 4: 22%) en een correcte en volledige **inhoud** neer te schrijven (opdracht 3: 39%, opdracht 4: 14%). Deze resultaten dienen eveneens genuanceerd te worden (Figuur 42). Wat betreft zinsbouw, schrijven heel wat leerlingen van de B-stroom de meeste zinnen wel juist (opdracht 3: 29%, opdracht 4: 22%). Wat betreft interpunctie, maken heel wat B-stroom leerlingen slechts één fout (opdracht 3: 15%, opdracht 4: 17%) of twee fouten (opdracht 3: 13%, opdracht 4: 12%), met een gemiddelde van drie interpunctiefouten. De voornaamste reden voor het niet slagen voor inhoud is dat de boodschap onvolledig is.

Tot slot slagen de leerlingen van de B-stroom er het minst goed in om een tekst te schrijven zonder **spelling**fouten (opdracht 3: 5%, opdracht 4: 8%). Telkens ongeveer tien procent van de B-stroom leerlingen spelt één, twee, drie of vier woorden fout (Figuur 42). Heel wat B-stroom leerlingen, echter, schrijven minstens 5 woorden fouten (opdracht 3: 59%, opdracht 4: 38%), wat het gemiddelde op vijf spellingfouten brengt.

Figuur 41 - Percentage leerlingen dat geen enkele fout maakt op de verschillende beoordelingscriteria voor opdracht 3 en 4

Figuur 42 - Verdeling van het aantal fouten tegen woordkeuze, interpunctie en spelling, voor de B-stroom, voor opdrachten 3 en 4

OPDRACHTEN A-STROOM

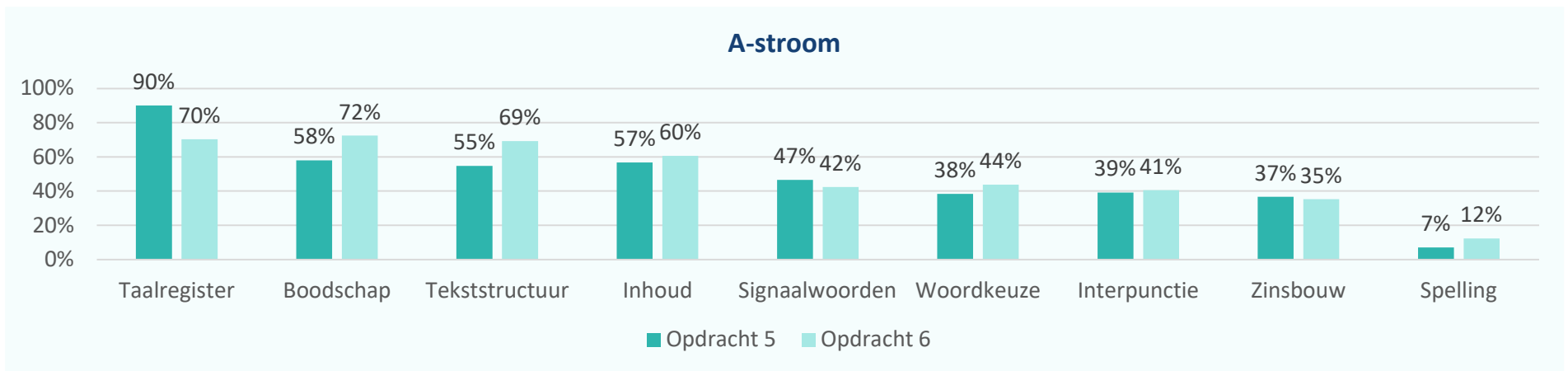
In Figuur 43 staat voor de twee schrijfoopdrachten A-stroom weergegeven hoeveel procent van de leerlingen geen enkele fout maakt op de negen evaluatiecriteria. De prestaties van de leerlingen hangen opnieuw sterk af van het gehanteerde evaluatiecriterium.

De leerlingen van de A-stroom slagen er het beste in om in hun tekst een **gepast taalregister**, afgestemd op doel en doelpubliek, te hanteren (opdracht 5: 90%, opdracht 6: 70%).

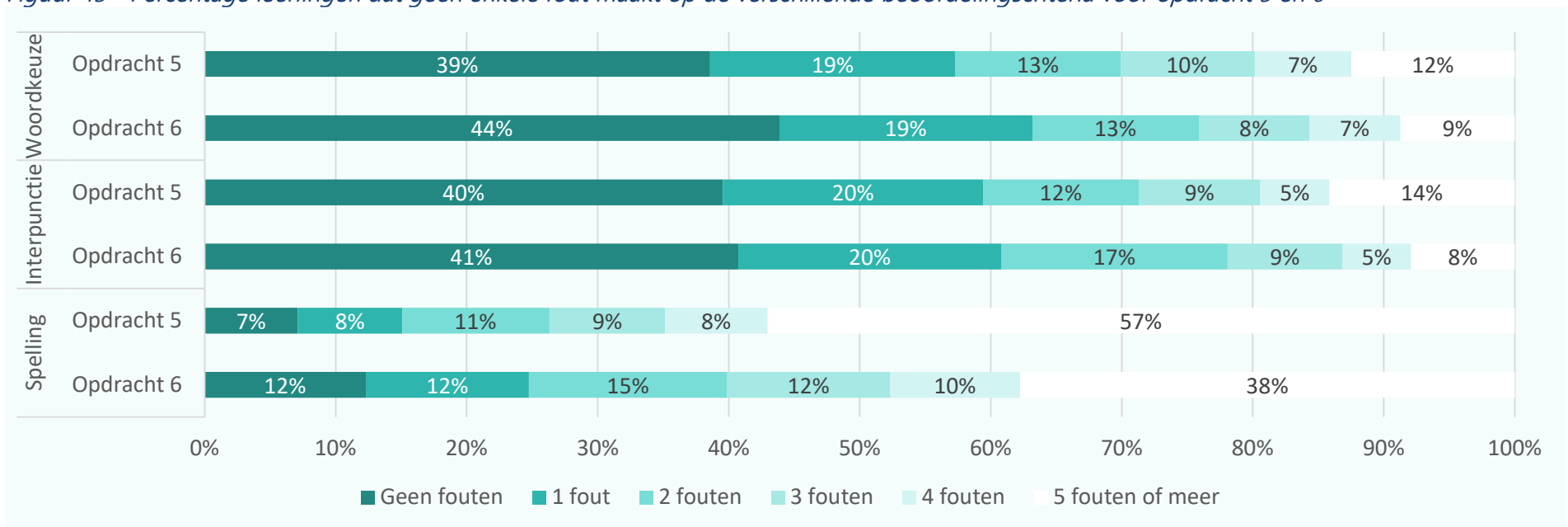
De leerlingen van de A-stroom slagen er in mindere mate in om de **boodschap** correct over te brengen (opdracht 5: 58%, opdracht 6: 72%), een **gestructureerde tekst** te schrijven (opdracht 5: 55%, opdracht 6: 69%) en een correcte en volledige **inhoud** neer te schrijven (opdracht 5: 57%, opdracht 6: 60%). De voornaamste reden voor het niet slagen voor inhoud is dat de boodschap wel volledig is maar de inhoud niet correct

De leerlingen van de A-stroom slagen er in nog mindere mate in om gepaste **signaalwoorden** te gebruiken (opdracht 5: 47%, opdracht 6: 42%), een correcte **woordkeuze** te hanteren (opdracht 5: 38%, opdracht 6: 44%), correcte **interpunctie** te hanteren (opdracht 5: 39%, opdracht 6: 41%) en hun **zinnen** volledig foutloos op te bouwen (opdracht 5: 37%, opdracht 6: 35%). Deze resultaten dienen opnieuw genuanceerd te worden (Figuur 44). Wat betreft woordkeuze, maakt een vijfde van de leerlingen slechts één woordkeuzefout (opdracht 5: 19%, opdracht 6: 19%), een achtste van de leerlingen twee woordkeuzefouten (opdracht 5: 13%, opdracht 6: 13%) en de rest drie of meer woordkeuzefouten (opdracht 5: 29%, opdracht 6: 24%), wat neerkomt op een gemiddelde van twee woordkeuzefouten. Wat betreft interpunctie, maken heel wat A-stroom leerlingen slechts één fout (opdracht 5: 20%, opdracht 6: 20%) of twee fouten (opdracht 5: 12%, opdracht 6: 17%), met een gemiddelde van twee interpunctiefouten. Wat betreft zinsbouw, schrijven heel wat leerlingen van de A-stroom de meeste zinnen wel juist (opdracht 5: 44%, opdracht 6: 46%).

Tot slot slagen de leerlingen van de A-stroom er het minst goed in om een tekst te schrijven zonder **spellingsfouten** (opdracht 5: 7%, opdracht 6: 12%). Telkens ongeveer tien procent van de A-stroom leerlingen spelt één, twee, drie of vier woorden fout (Figuur 44). Heel wat A-stroom leerlingen, echter, schrijven minstens 5 woorden fouten (opdracht 5: 57%, opdracht 6: 38%), wat het gemiddelde op vijf spellingsfouten brengt.

Figuur 43 - Percentage leerlingen dat geen enkele fout maakt op de verschillende beoordelingscriteria voor opdracht 5 en 6

Figuur 44 - Verdeling van het aantal fouten tegen woordkeuze, interpunctie en spelling, voor de stroom, voor opdrachten 5 en 6

CONCLUSIE

De resultaten van de leerlingen op de praktische proef schrijven staan samengevat in Tabel 9. De resultaten van de leerlingen zijn heel wisselend, afhankelijk van de schrijfo opdracht en het gehanteerde evaluatiecriterium. Evaluatiecriteria waar de leerlingen goed op scoren, staan in het donkergroen. Evaluatiecriteria waar de leerlingen minder goed op scoren, staan in het lichtgroen.

Een tekst schrijven met een structuur, gepast taalregister en een duidelijke boodschap lukt heel wat leerlingen goed. Correct spellen, daarentegen, blijkt voor heel wat leerlingen moeilijker. Leerlingen van de B-stroom doen het over de hele lijn minder goed dan leerlingen van de A-stroom.

Tabel 9

Overzicht van de evaluatiecriteria per schrijfo opdracht in de praktische proef schrijven

Eindtermen basisgeletterdheid	Eindtermen B-stroom	Eindtermen A-stroom
Tekststructuur (A-stroom)	Taalregister	Taalregister
Zinsbouw (A-stroom)	Boodschap	Boodschap
Boodschap (A-stroom)	Tekststructuur	Tekststructuur
Tekststructuur (B-stroom)		Inhoud
Spelling (A-stroom; $M_{f_{out}} = 1$)	Woordkeuze ($M_{f_{out}} = 1$)	Signaalwoorden
Zinsbouw (B-stroom)	Zinsbouw	Woordkeuze ($M_{f_{out}} = 2$)
Boodschap (B-stroom)		Interpunctie ($M_{f_{out}} = 2$)
		Zinsbouw
Spelling (B-stroom; $M_{f_{out}} = 3$)	Inhoud ($M_{f_{out}} = 3$)	Spelling ($M_{f_{out}} = 5$)
	Interpunctie ($M_{f_{out}} = 3$)	
	Spelling ($M_{f_{out}} = 5$)	

6 INHOUDELIJKE DUIDING TOETSPRESTATIES

Om beter zicht te krijgen op de concrete inhoud van de toetsen lezen en luisteren en het beheersingsniveau van de leerlingen, tonen we in dit hoofdstuk een aantal voorbeeldopgaven. We hebben deze opgaven zodanig gekozen dat ze het volledige bereik qua moeilijkheidsgraad van de toets weerspiegelen. De moeilijkheidsgraad van de opgaven bepaalden we op basis van de prestaties van de leerlingen op elke opgave: hoe meer leerlingen een opgave juist oplosten, hoe lager de moeilijkheidsgraad van die opgave.

De opgaven worden (per toets en desgevallend per toetsonderdeel) telkens van gemakkelijk naar moeilijk gepresenteerd. Bij elke opgave vermelden we bovendien of het om een basisopgave of een bijkomende opgave gaat. Basisopgaven corresponderen met het minimumniveau van de eindtermen. Deze opgaven zijn gemakkelijker dan de toetsnorm die deskundigen uit het onderwijsveld bepaalden (zie hoofdstuk 1). Basisopgaven moeten de leerlingen dus beheersen. Bijkomende opgaven gaan verder dan het minimumniveau. Deze moeten de leerlingen (nog) niet beheersen.

De prestaties van de leerlingen op de voorbeeldopgaven worden vervolgens samengevat op een meetschaal (Figuur 45, Figuur 46, Figuur 47 en Figuur 48). Alle leerlingen hebben daarbij een positie, afhankelijk van hun vaardigheid. Hoe vaardiger de leerling, hoe hoger zijn positie op de meetschaal (verticale as). De gemiddelde leerling behaalt een score van 50 op de meetschaal. Ook de opgaven kunnen we op deze meetschaal plaatsen. Elk balkje op de meetschaal stelt een voorbeeldopgave voor. De onderkant van de balk verwijst naar de grens tussen geen en voldoende beheersing van de voorbeeldopgave. De bovenkant van de balk verwijst naar de grens tussen voldoende en goede beheersing. Concreet betekent dit dat leerlingen met een positie op de meetschaal onder de balk de opgave niet beheersen. Leerlingen met een positie die overlapt met de balk, beheersen de voorbeeldopgave voldoende. Leerlingen met een positie op de meetschaal boven de balk hebben een goede beheersing van de voorbeeldopgave. Verder geven de lijnen op de meetschaal het prestatieniveau van de percentiellereleerlingen en de cesuurleerling weer. De percentiellereleerlingen zijn die leerlingen die zich op een bepaalde plaats in de leerlingengroep bevinden. De leerling op percentiel 10 is bijvoorbeeld die leerling in vergelijking met wie 10 procent van de leerlingen minder goed presteert. De percentiel 50-leerling is dan op zijn beurt de leerling die zich qua vaardigheid juist in het midden van de leerlingengroep bevindt, wat overeenkomt met de mediaan van de leerlingengroep, of de mediaanleerling. De leerling op percentiel 75 presteert beter dan drie kwart van zijn medeleerlingen, maar doet het minder goed dan het overige kwart van de leerlingen.

LEZEN

TOETSONDERDEEL BASISGELETERDHEID

OPGAVE 1

Erasmusschool

Schoolstraat 37, 9630 Zwalm

T 0495 728 349

info@erasmusschool.be

Beste leerling

Om te werken aan een positieve sfeer gaan we op 19 en 20 september op tweedaagse naar het Heuvelsven.

Hieronder vind je wat je zeker moet meebrengen:

- lunchpakket voor de eerste middag, drank en klein tussendoortje (nodig tijdens de tocht op de eerste dag)
- drinkbus of fles met draaidop die bijgevuld kan worden
- pyjama, onderlaken, slaapzak en kussensloop
Let op: een onderlaken is verplicht, ook al lig je in een slaapzak.
- toiletgerief (handdoek, douchegel, tandpasta, tandenborstel, kam, shampoo)
- ondergoed en sokken (zeker 2 paar)
- kleren die vuil mogen worden
- reservekleren
- warme trui
- regenkleding
- schoenen die vuil mogen worden (1 paar) en waarmee je gemakkelijk wandelt
- 1 paar goede schoenen
- pantoffels
- laarzen
- medicatie (indien nodig)
Let op: de school mag geen medicatie geven, breng dus zelf alles mee wat je nodig hebt: iets tegen hoofdpijn, misselijkheid ...
- muggenmelk
- zwemspullen
- zaklamp
- een (oud), effen wit T-shirt waarop geveerd mag worden

Dit steek je in een gemakkelijk te dragen tas. Zorg ook voor een kleine rugzak voor je lunchpakket, tussendoortje en de drank.

Wat neem je niet mee?

- gsm
- andere elektronische toestellen
- juwelen
- snoep

Wij kijken er alvast naar uit!
Het leerkrachtenteam

Vraag 4: Als je hoofdpijn krijgt op tweedaagse, dan ...

Kies het juiste antwoord.

- kan je medicatie nemen die je zelf hebt meegebracht.
- kan je medicatie vragen aan de leerkracht.
- mag je niets innemen.

Eindterm(en): BG 2.1 – De leerling haalt het onderwerp en relevante informatie uit geschreven en gesproken niet-fictionele teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

Tekstsoort: prescriptief

Percentage juist: totaal: 86% - A-stroom: 94% - B-stroom: 80%

Soort opgave: basisopgave

OPGAVE 2

JONGEREN GEZOCHT VOOR NIEUWE SPEELFILM

Producent Habbekrats is op zoek naar acht jongeren tussen 14 en 18 jaar oud. De zoektocht naar de hoofdrolspelers voor de verfilming van het boek 'Bij wij eindig ik' van Elvis Poeters is inmiddels begonnen. De film zal dezelfde titel hebben.

Het boek vertelt over een aantal rebelse jongeren die op het platteland leven. Ze zoeken naar avontuur en verkennen hun eigen grenzen. In het begin is de sfeer nog gemoedelijk, maar dan gebeurt er een misdaad.

Producent Habbekrats maakte eerder al de films 'Wolf' en 'Rabat'. De film zal gemaakt worden door regisseur René Eller.

Je kunt je aanmelden om geselecteerd te worden op de website. Daar kun je je persoonlijke gegevens invullen. De castings vinden plaats in januari en februari (Antwerpen), de opnames in juli en augustus (Amsterdam).

Vraag 1: Hoe heet de film waarvoor jongeren gezocht worden?

Kies het juiste antwoord.

- Bij wij eindig ik
- Rabat
- Wolf

Eindterm(en): BG 2.1 – De leerling haalt het onderwerp en relevante informatie uit geschreven en gesproken niet-fictionele teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

Tekstsoort: persuasief

Percentage juist: totaal: 83% - A-stroom: 95% - B-stroom: 74%

Soort opgave: basisopgave

OPGAVE 3

Pretpark Milwaukee

★★★★○

Overzicht
Themapark, attracties & spellen, Speelplan

beoordelingen

vragen en antwoorden

Beoordelingen

Een beoordeling schrijven

Waardering van reizigers	Type reiziger	Tijd van het jaar	Taal
☐ Uitstekend 29	☐ Gezinnen	☐ Mrt-mei	☐ Alle talen
☐ Heel goed 42	☐ Koppels	☐ Jun-aug	☒ Nederlands
☐ Gemiddeld 31	☐ Alleen	☐ Sep-nov	☐ Engels
☐ Matig 17	☐ Zakeijk	☐ Dec-feb	☐ Frans
☐ Vreselijk 17	☐ Vrienden		Meer

Beoordeling zoeken

Emily heeft een beoordeling geschreven
1 bijdrage

★★★★○

Zeker voor herhaling vatbaar

Met mijn twee beste vriendinnen bezocht ik Milwaukee. De parking was gemakkelijk te vinden en lag dicht bij de ingang. We vonden dat het park er heel mooi uitzag. Alles was netjes en zag er heel verzorgd uit. Sommige attracties zijn al een beetje ouder, maar dat stoorde ons niet. Het personeel was erg vriendelijk en behulpzaam. Er waren veel gezellige bankjes waar je kon gaan zitten om even te rusten of te picknicken. Ook de wandelwegen in het park waren mooi onderhouden en goed begaanbaar. De prijs-kwaliteitsverhouding is prima! Wij hebben echt genoten van deze dag en gaan zeker nog eens terug.

[Meer lezen](#)

Datum van activiteit: december 2020

Nuttig Delen

78 PEILING NEDERLANDS EERSTE GRAAD SECUNDAIR ONDERWIJS

 Jeroen heeft een beoordeling geschreven
1 bijdrage

○○○○○

Slechtste attractiepark ooit!

Uiteraard verwacht ik geen droomwereld voor twintig euro, maar dit is echt een verschrikkelijk park. Het begint al bij het parkeren. Je moet volgens het bord de betaalde parking gebruiken. Prima! Alleen kom je er even later achter dat ze ook parkeerplaatsen hebben die gratis zijn en die ook nog heel dicht bij de ingang liggen. Dan voel je je echt bedrogen. Het personeel is wel heel vriendelijk en ze helpen je waar dat nodig is. De attracties zijn al erg oud. Soms hoor je zoveel kraak- en peggeluiden dat je gaat twifelen aan de veiligheid. Hier is heel wat werk aan de winkel en anders kunnen ze misschien beter gewoon de deuren sluiten!

Meer lezen ▾

Datum van activiteit: december 2020

 Nuttig Delen

Vraag 3: Plaats de meningen over het attractiepark bij de juiste persoon.

Sleep alle meningen naar de juiste kolom. Een kolom kan ook leeg zijn.

Jeroen	Emily
<ul style="list-style-type: none"> vreselijk krakende attracties veel werk nodig om het park weer toonbaar te maken 	<ul style="list-style-type: none"> netjes parking is gemakkelijk te vinden

Eindterm(en): BG 2.1 – De leerling haalt het onderwerp en relevante informatie uit geschreven en gesproken niet-fictionele teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

Tekstsoort: opiniërend

Percentage juist: totaal: 73% - A-stroom: 87% - B-stroom: 63%

Soort opgave: bijkomende opgave

OPGAVE 4

MENU

WAT MAG OP DE FIETS?

11-14 jaar

Mag wel op de fiets

- muziek beluisteren
- lichtjes op je lichaam dragen
- zingen

Mag niet op de fiets

- zonder handen rijden
- met drie naast elkaar fietsen
- je gsm gebruiken

MOET IK BIJ EEN VERKEERSOVERTREDING EEN BOETE BETALEN?

11-15 jaar

Ben je jonger dan 16? Dan kan de politie je bij een verkeersovertreding niet verplichten om een boete te betalen.

De **politie** kan wél een proces-verbaal opstellen en stuurt dat naar het **jeugdparket**. De **procureur** van dit jeugdparket beslist of hij jouw dossier seponeert of doorstuurt naar de **jeugdrechter**. De jeugdrechter kan je geen geldboete opleggen en kan geen gevangenisstraf uitspreken. De jeugdrechter kan jou wel een berisping geven of jou opleggen om een verkeersklas te volgen.

Vraag 1: Ruben (15 jaar) beging een verkeersovertreding. Wie behandelt dat?

Sleep de personen in de juiste volgorde.

Wie eerst iets doet, zet je bovenaan.

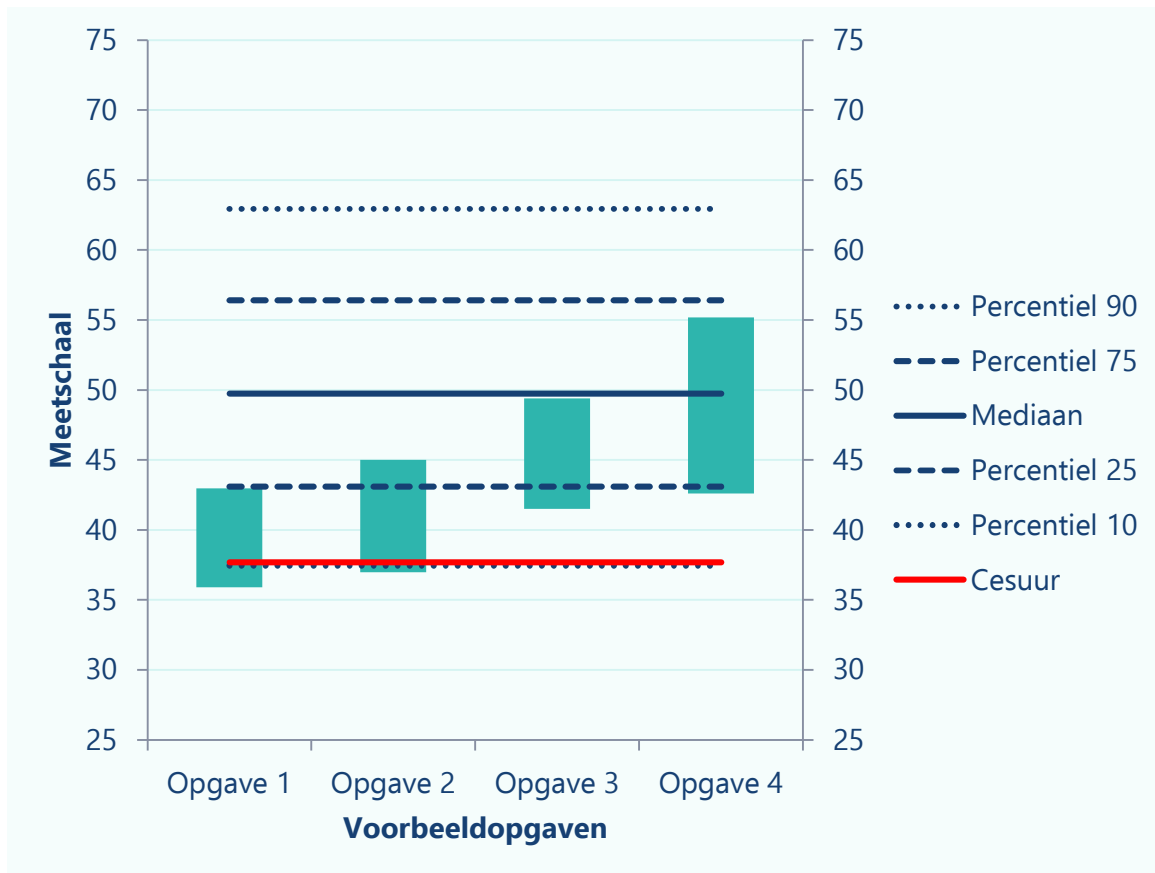
Eindterm(en): BG 2.1 – De leerling haalt het onderwerp en relevante informatie uit geschreven en gesproken niet-fictionele teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

Tekstsoort: informatief

Percentage juist: totaal: 65% - A-stroom: 79% - B-stroom: 54%

Soort opgave: bijkomende opgave

WAT KUNNEN DE LEERLINGEN BIJ HET ONDERDEEL BASISGELETTERDHEID VAN DE TOETS LEZEN?

Figuur 45 - Beheersingsniveau voorbeeldopgaven Lezen basisgeletterdheid

De opgaven basisgeletterdheid van de toets Lezen werden door alle leerlingen (zowel A-stroom als B-stroom) gemaakt. De bespreking van deze figuur zoals die hieronder weergegeven staat, is dan ook gebaseerd op *alle* leerlingen in de steekproef.

De **percentiel 10 leerling** heeft een voldoende beheersing van de eerste twee opgaven. De laatste twee opgaven beheerst deze leerling (nog) niet. De **percentiel 25 leerling** heeft een goede beheersing van de eerste opgave en een voldoende beheersing van opgaven 2, 3 en 4. De **mediaanleerling** doet het nog wat beter en beheerst de eerste drie opgaven goed. Deze leerling heeft daarnaast ook een voldoende beheersing van de laatste opgave. De **percentiel 75 leerling** en **percentiel 90 leerling** beheersen tot slot alle opgaven goed.

Om de cesuur voor het toetsonderdeel Lezen basisgeletterdheid te behalen, moeten de leerlingen de eerste twee opgaven beheersen. Opgaven 3 en 4 zijn bijkomende opgaven. De leerling die net het minimumniveau haalt (cesuurleerling), beheerst opgaven 3 en 4 dus nog niet. In de volledige toets beheerst 95% van alle leerlingen de opgaven onder de cesuur. Binnen de A-stroom beheerst 98% van de leerlingen de opgaven onder de cesuur. Binnen de B-stroom is dit 82%.

OPGAVE 1

INFOGRAFIEK

BLOED GEVEN

BRRRRR ... OODNODIG!
 Bloed geven, het gaat makkelijker dan je denkt. Ga naar een donorcentrum, registreer je en vul een medische vragenlijst in. Dan een kort medisch onderzoek bij de dokter – hij checkt je bloeddruk, hartslag en de medische vragenlijst – en als hij je een go geeft, is het zover: je mag doneren.

8

BLOEDGROEPEN

A+, A-, B+, B-, AB+, AB-, O+ en O-.

Heb je bloedgroep O-? Dan ben je een universele donor en mag je aan iedereen bloed geven. Heb je bloedgroep AB+? Dan mag je van iedereen bloed krijgen. Het donorbloed wordt opgesplitst in bloedplaatjes, rode bloedcellen en plasma.

IEDEREEN HEEFT TUSSEN 4 EN 6 LITER BLOED

BLOEDPLAATJES
 – 5 dagen houdbaar – gaan naar patiënten die bloedingen krijgen na chemotherapie. Doneren kan maximaal 24 keer per jaar om de 2 weken.

RODE BLOEDCELLEN
 – 42 dagen houdbaar – redden mensen met hevig bloedverlies of ernstige bloedarmoede. Doneren kan maximaal 4 keer per jaar om de 60 dagen.

PLASMA
 – 1 jaar houdbaar – wordt gebruikt bij patiënten met stollingsstoornissen, pasgeboren baby's met ernstige geelzucht en als basis voor heel wat medicijnen. Doneren kan zo vaak je wil om de 14 dagen.

450

ml

Een verpleegkundige neemt 450 ml en 6 staalbuisjes bloed af. Klaar! Jij krijgt een drankje om je vochtbalans te herstellen en je staalbuisjes gaan naar het labo, waar ze getest worden op ziektes en bloedgroep.

70%

van de bevolking heeft ooit bloed nodig ... maar slechts 3 % geeft bloed.

1 x

Door 1 keer bloed te geven, kan je tot 3 patiënten helpen.

WIE KAN BLOED GEVEN?
 Iedereen die ouder is dan 18 jaar en voldoet aan de voorwaarden van het Rode Kruis. Surf naar donorzelftest.rodekruis.be om te weten of jij in aanmerking komt!

19

Vraag 3: Verbind de elementen die bij elkaar horen.

Je kunt alleen de elementen in de rechterkolom verplaatsen.

Element

bloedplaatjes

rode bloedcellen

plasma

Element

5 dagen houdbaar

42 dagen houdbaar

1 jaar houdbaar

Eindterm(en): B 2.4 – De leerlingen selecteren relevante informatie in geschreven en gesproken teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

Tekstsoort: informatief

Percentage juist: B-stroom: 84%

Soort opgave: basisopgave

Treinen voor iedereen?

Zit je in een rolstoel of ben je slecht ter been? Dan is het een hele klus om de trein te nemen. Deze situatie zal de komende 30 jaar waarschijnlijk niet veranderen.

Wouter heeft een ziekte. De spieren in zijn benen verzwakken. Daardoor kan hij geen trappen meer lopen. Vroeger ging hij elke dag met de trein naar het werk. Maar dat is nu een probleem. Vaak is het perron te laag en de trein te hoog. Wil Wouter in de trein geraken? Dan moet hij drie of vier hoge trappen nemen. Voor hem en andere mensen met een beperking is dat een probleem.

Dubbeldekkers

Er zijn te weinig zitplaatsen voor alle reizigers. Daarom bestelde de NMBS 5 jaar geleden 445 nieuwe wagons. Al deze wagons hebben twee verdiepingen. Wie op de trein een plaatsje zoekt, moet de trap gebruiken. Daardoor wordt het onmogelijk voor rolstoelgebruikers om de trein zelfstandig te nemen.

Ook de stations scoren slechte punten. Slechts 70 van de in totaal 550 stations

zijn aangepast. In deze stations zijn er liften, ruime toiletten, een perron dat even hoog ligt als de ingang van de trein ...

Goed genoeg?

De NMBS vindt dat ze haar best doet. Want mensen met een beperking kunnen hulp inschakelen. Die hulp moet 24 uur op voorhand gevraagd worden. En dit kan enkel in de grote stations. De NMBS benadrukt dat er per jaar 10 stations worden aangepast. Deze maatregelen vinden mensen met een beperking onvoldoende. Ze willen zoals iedereen op elk moment kunnen reizen.

Vraag 1: Vul het juiste antwoord in.

Kies het juiste antwoord in elk keuzevenster.

- De NMBS vindt dat ze haar best doet om mensen met een beperking te ondersteunen bij het nemen van de trein.

- Mensen met een beperking vinden dat de NMBS maatregelen neemt om hen te helpen bij het reizen met de trein.

Eindterm(en): B 2.4 – De leerlingen selecteren relevante informatie in geschreven en gesproken teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

Tekstsoort: opiniërend

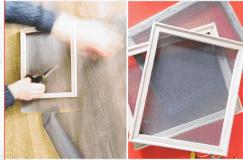
Percentage juist: B-stroom: 73%

Soort opgave: basisopgave

OPGAVE 3

PAPIER MAKEN

STAP 1

Maak een schepraam met muggengaas en houten latjes of zoek een oud vliegerraam.

STAP 2

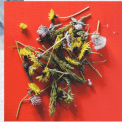

Verzamel oude kranten, tijdschriften of folders en scheur of knip ze met de hand in kleine stukjes. Vermijd te glad papier. Hoe meer zwarte inkt erin gebruikt is, hoe grijzer je eigen papier zal worden.

STAP 3

Leg nu al je materiaal klaar: een spons, een vaatdoekje, handdoeken en een grote bak. De bak moet iets groter zijn dan je schepraam. Als je grijs papier saai vindt, pluk dan wat mooie bloemen en bladeren.

STAP 4

Laat de papiersnippers ongeveer 30 minuten weken in water. Regenwater werkt ook prima! Hierna giet je het water af en voeg je heet water toe.

Met een staafmixer of blender mix je de papiersnippers tot een pulp. Voeg steeds wat water toe, het moet een vrij dikke pulp worden waarin je nog weinig papiersnippers ziet. Hoe meer papiersnippers erin blijven zitten, hoe sneller het papier kan scheuren.

STAP 5

Als je witter papier wilt hebben, kun je een half kopje witte azijn toevoegen.

Vul een bak met warm water en voeg hier handjes pulp aan toe. Hoe meer pulp je toevoegt hoe dikker het papier zal worden. Door 2 theelepels maïszetmeel

toe te voegen, kun je later beter schrijven op je papier.

Daarna kun je met je schepraam pulp gaan 'scheppen'. Leg je schepraam in het water en beweeg het zachtjes totdat er overal evenveel pulp op zit. Beweeg het daarna rustig naar boven. Als het nog net onder water zit, kun je stukjes van bloemen of blaadjes toevoegen. Hierna haal je het raam uit het water, en laat je het water uitlekken boven de bak.

STAP 6

Leg een vaatdoekje op het schepraam en druk het overtollige water eruit met een spons, knijp de spons leeg en herhaal dit een aantal keer.

STAP 7

Verwijder het vaatdoekje en draai het schepraam om op een handdoek. Tik ertegenaan totdat het papier loskomt. Wanneer alle kanten losgekomen zijn, kun je het schepraam weghalen. Na ongeveer een dag zijn de papieren droog. Dit gaat sneller

als je ze perst. Leg het papier tussen twee doeken en gebruik je pers of een plank waarop je gaat staan zodat het water wordt opgenomen in de doeken.

Vraag 2: Wat gebruik je zodat je beter op het papier kunt schrijven?

Kies het juiste antwoord.

- maïszetmeel
- pulp
- thee

Eindterm(en): B 2.4 – De leerlingen selecteren relevante informatie in geschreven en gesproken teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

Tekstsoort: prescriptief

Percentage juist: B-stroom: 58%

Soort opgave: bijkomende opgave

VERSLAAFD AAN SUIKER?

Heb jij ook voortdurend zin in die heerlijke reep chocolade in je kast? Of is nee zeggen tegen een dessert op restaurant een onmogelijke opdracht? Misschien ben je dan wel verslaafd aan suiker. Wij tonen je graag vijf gemakkelijke manieren om er komaf mee te maken.

Haal je kasten leeg

Als je ervoor kiest om suikervrij te gaan eten, ga er dan ook volledig voor. Ga door je kasten, je koelkast en je diepvriezer en gooi alles weg wat te veel suiker bevat - of suiker is! Jij kiest wat je eet.

Eet niets kunstmatig

Heb je beslist om minder suiker te eten? Dan word je misschien verleid om kunstmatige zoetstoffen als vervanger te gebruiken, maar dat is niet zo'n goed idee. De lichtversies van eten en drinken bevatten vaak aspartaam, sucralose, sacharine - zelfs stevia - en grotere hoeveelheden daarvan doen je verlangen naar meer zoet voedsel. Probeer dus om andere manieren te vinden om je verlangens te vervullen.

Als je echt naar iets zoets verlangt, heeft je lichaam misschien wel een tekort. Heb je bijvoorbeeld vaak zin in chocolade? Dan kan het zijn dat je lichaam nood heeft aan magnesium. Magnesium vind je in veel

donkere bladgroentes, tofu en noten. Aan de andere kant kunnen die verlangens ook gedreven worden door je hersenen die nood hebben aan een 'beloning' (en dus niet door je lichaam). Je kan in dat geval proberen een beetje te knabbelen op iets waar je naar verlangt of er een heel klein stukje van te nemen. Dreig je echter ten onder te gaan aan een vreetbui door dat knabbelen of kleine stukje, dan mag je niet toegeven. Als je verlangen betekent dat je écht honger hebt, eet dan een volwaardige maaltijd. Denk je dat je een beloning nodig hebt, of emotionele troost? Zoek dan een betere manier om daarmee om te gaan die niets met suiker te maken heeft.

Let op je fruitinname

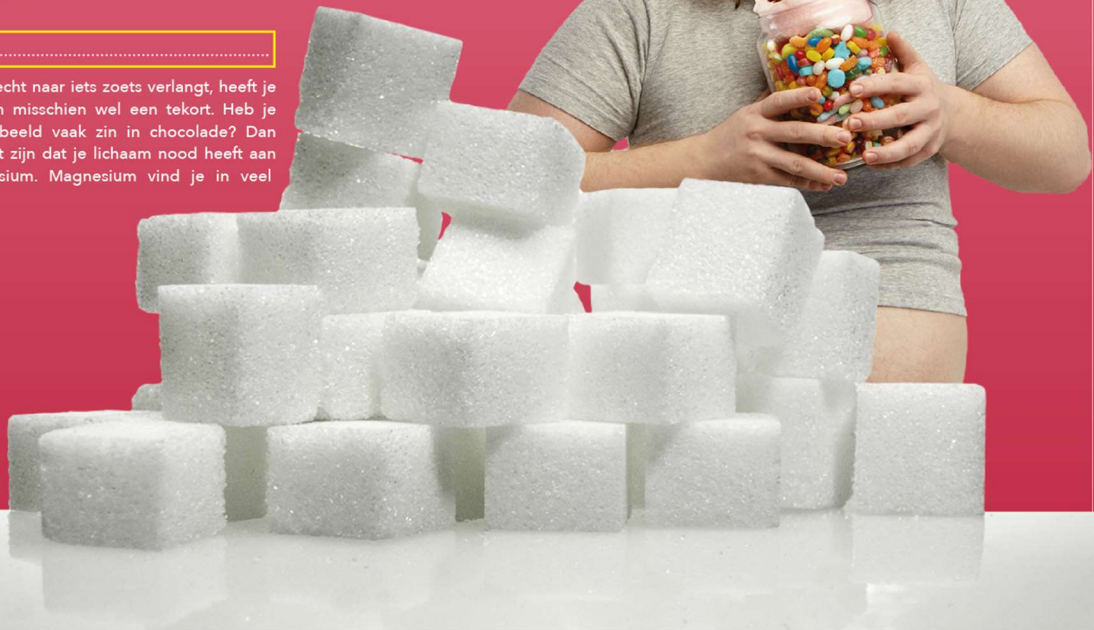
Fruït bevat fructose, wat anders verwerkt wordt door je lichaam dan een zak snoep. Toch kan je ook te veel fruit eten en moet je goed opletten dat je je inname beperkt tot een paar stukken per dag.

Te veel fruit eten verhoogt namelijk de kans op diabetes type 2.

Sommige experts geloven dan ook dat we niet zoveel fruit nodig hebben als vaak beweerd wordt. Tip: hoe meer water er zich in het stuk fruit bevindt, hoe minder suiker. Kies dus liever voor sinaasappelen en meloenen dan voor bananen en druiven.

Beweeg!

Sporten verbetert je humeur en stimuleert je hormonen. Door te sporten - zeker als je het buiten doet - beloon je je lichaam en produceer je een natuurlijke high die het verlangen naar zoetigheden voorkomt.

Vraag 4: De tekst geeft informatie over het suikergehalte in fruit.

Sleep alle fruitsoorten naar de juiste kolom. Een kolom kan ook leeg zijn.

meer suiker	minder suiker
☐ bananen	☐ sinaasappelen
☐ druiven	☐ meloenen

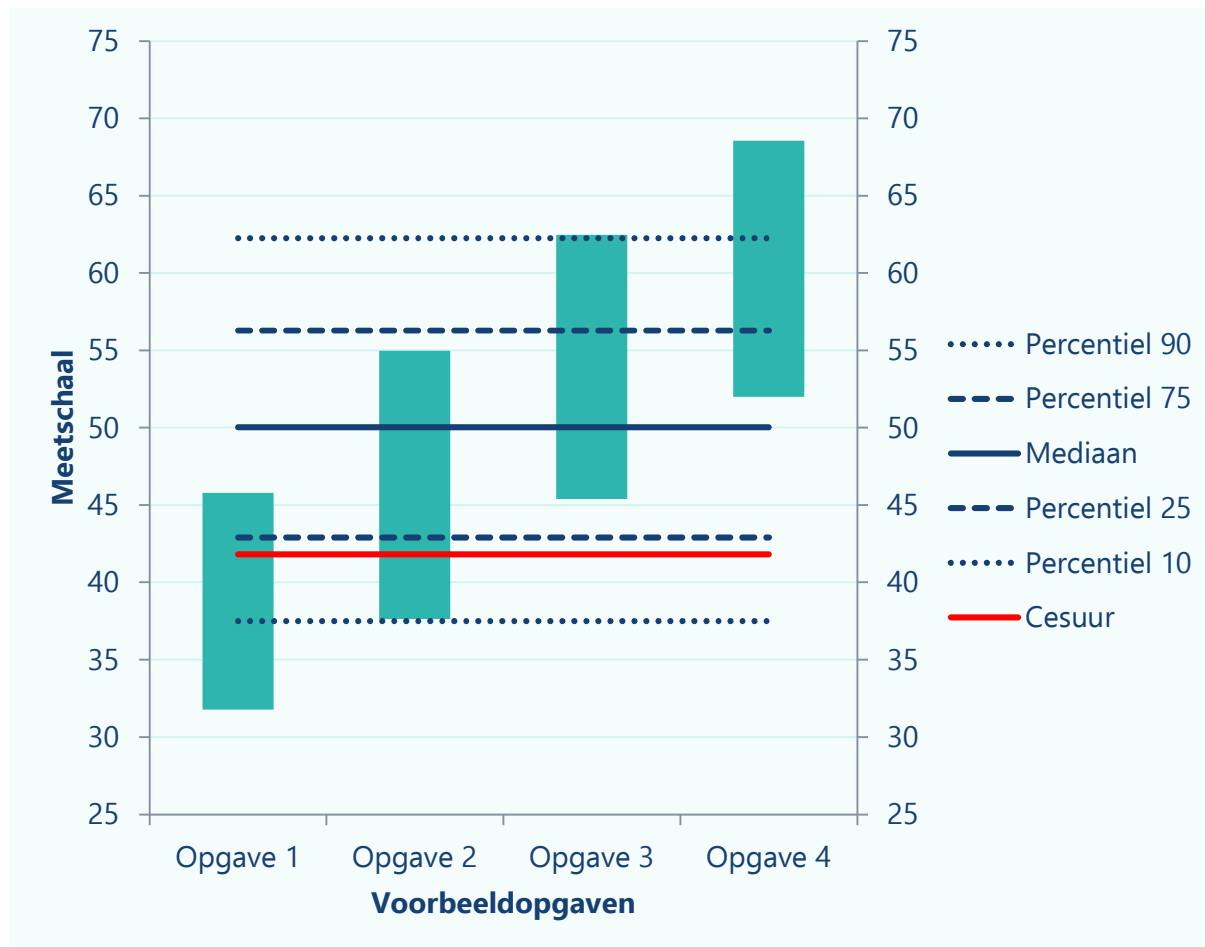
Eindterm(en): B 2.4 – De leerlingen selecteren relevante informatie in geschreven en gesproken teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

Tekstsoort: persuasief

Percentage juist: B-stroom: 49%

Soort opgave: bijkomende opgave

WAT KUNNEN DE LEERLINGEN BIJ HET ONDERDEEL B-STROOM VAN DE TOETS LEZEN?

Figuur 46 - Beheersingsniveau voorbeeldopgaven Lezen B-stroom

De B-stroom opgaven van de toets Lezen werden enkel door de B-stroom leerlingen gemaakt. De bespreking van deze figuur zoals die hieronder weergegeven staat, is dan ook enkel gebaseerd op de B-stroom leerlingen uit de steekproef.

De **percentiel 10 leerling en percentiel 25 leerling** hebben een voldoende beheersing van de eerste twee opgaven. De laatste twee opgaven beheersen deze leerlingen (nog) niet. De **mediaanleerling** beheerst de eerste opgave al goed en de tweede en derde opgave voldoende. De **percentiel 75 leerling en percentiel 90 leerling** doen het nog iets beter en hebben een goede beheersing van de eerste twee opgaven, naast een voldoende beheersing van de derde en vierde opgaven.

Om de cesuur voor het toetsonderdeel Lezen B-stroom te behalen, moeten de leerlingen van de B-stroom de eerste twee opgaven beheersen. Opgaven 3 en 4 zijn bijkomende opgaven. De leerling die net het minimumniveau haalt (cesuurleerling), beheerst opgaven 3 en 4 dus nog niet. In de volledige toets beheerst 78% van de leerlingen van de B-stroom de opgaven onder de cesuur.

“Maak je geen illusies: na 2020 ligt er nog altijd zonnecrème en lippenstift met microplastics in de rekken”

Directeur van Recycling Netwerk, Rob Buurman, wijst op het belang van een propere Noordzee. “De vervuiling op zee aanpakken is goed, maar op het land gebeurt er nog veel te weinig. De Vlaamse regering is niet krachtdadig genoeg in haar aanpak van plastic afval”.

Iedereen heeft goede herinneringen aan de Noordzee uit zijn kindertijd. Voor velen blijft het de favoriete vakantiebestemming. Maar ze wordt bedreigd door een monster dat vanop het land komt: plastic. De federale regering nam al een pak maatregelen tegen plastic in zee. Zo stimuleert men vissers om afval op zee mee te nemen naar de haven. Dit actieplan is een goede eerste stap tegen de vervuiling die op zee gebeurt. Maar 80 % van het afval in zee komt van op het land. En daar gebeurt nog veel te weinig.

Van douche tot zee

Zonder dat we het beseffen spoelen we plastic deeltjes in zee. Die ‘microplastics’, zeer kleine plastic korreltjes, zitten in sommige verzorgingsproducten zoals shampoo, cosmetica of in een scrub. Op de etiketten van de verpakking is dit niet altijd even makkelijk terug te vinden. Doordat sommige grote bedrijven zoveel mogelijk winst willen maken, vergroten wij zo elke dag de ‘plastic soep’. De federale regering sloot een vrijwillig akkoord met de cosmetica-sector om die microplastics te verwijderen

vanaf 2020. Maar de maatregel is veel minder krachtig dan de verboden die de VS, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk uitvaardigden. Het Belgisch akkoord geldt bovendien maar voor een deel van de producten. Maak je geen illusies: ook na 2020 ligt er gewoon nog altijd zonnecrème en lippenstift met microplastics in de rekken.

Plastic is op zich interessant materiaal. Het vergaat niet. Maar net daarom is het gebruik van plastic voor wegwerpproducten problematisch. Een wegwerpverpakking is maar enkele minuten nuttig, maar kan eeuwen rondzwerfen in de natuur voor ze verdwijnt. Als ze al niet opgegeten wordt door een koe, of ingeslikt door een zeevogel.

Het is niet toevallig dat Denemarken, Noorwegen, Zweden, Schotland en stilaan ook het Verenigd Koninkrijk op kop lopen met maatregelen tegen plasticvervuiling. Die landen grenzen ook aan zee en beseffen dat die een bron van rijkdom is. Ook voor ons land is het indijken van plastic vervuiling van economisch levensbelang, denk maar aan onze visserij of landbouw.

Vlaamse tekortkomingen

De Vlaamse regering is niet krachtdadig genoeg in haar aanpak van plastic zakjes en flesjes. Brussel en Wallonië verboden de plastic zakjes, maar Vlaanderen hield het bij een heffing. Onder druk van bedrijven als Colruyt en Coca-Cola werd ook statiegeld op drankverpakkingen nog niet beslist. Je betaalt dan extra bij de aankoop van een plastic fles of blikje, maar dit extra statiegeldbedrag krijg je terug als je de lege verpakking terugbrengt. Dit is een van de meest effectieve middelen tegen plastic vervuiling. Virgin-baas Richard Branson vraagt om statiegeld om de oceanen te redden. Twee derde van de Vlamingen steunen statiegeld, toonde een Test Aankoop-enquête aan.

De factuur voor het opruimen van zwerfafval bedraagt jaarlijks zo'n 103 miljoen euro. Als er door statiegeld minder afval rondslingert, moeten de gemeenten tientallen miljoenen euros minder uitgeven aan opruimen. Dat zou goed nieuws zijn voor de belastingbetaler. Alle politici moeten dus die strijd tegen vervuiling aangaan.

Ellen Rademakers

Vraag 2: Wat is de hoofdgedachte van de tekst?

Kies het juiste antwoord.

- Er moet veel meer gedaan worden om plastic afval te vermijden.
- Plastic zakjes moeten verboden worden.
- De belastingbetaler mag niet opdraaien voor de strijd tegen plastic afval.

Eindterm(en):

A 2.2 - De leerlingen bepalen het onderwerp en de globale inhoud van geschreven en ~~gesproken~~ teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

A 2.3 - De leerlingen bepalen wat de hoofdgedachte en de hoofdpunten zijn in geschreven en ~~gesproken~~ teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

Tekstsoort: opiniërend

Percentage juist: A-stroom: 94%

Soort opgave: basisopgave

OPGAVE 2

HET GEHEIM VAN DE GORILLATAAL

Gorilla's zijn oersterk, maar ze vechten liever niet. Ze proberen ruzies gewoon te voorkomen en trachten verwondingen te vermijden. En hoe ze dat doen? Door goed naar elkaar te luisteren. Gorilla's hebben een duidelijke taal. En wie in hun gebied komt, kan die maar beter leren!

Geschreeuw klinkt door het oerwoud. Woest stormt een gorillamannetje op zijn slachtoffer af: een ongehoorzaam groepslid of een onverwachte gast. Als je gorillataal spreekt, weet je wat je moet doen: jezelf klein maken en het mannetje vooral niet aankijken. Zo laat je zien dat hij de baas is. Tevreden loopt de zilverrug weg: hij heeft zijn punt gemaakt.

HIER JIJ!

De boodschap van zo'n luidruchtige 'show-aanval' is ook voor andere dieren en zelfs voor mensen duidelijk. Maar om een pak rammelf of een pijnlijke beet te voorkomen, moet je ook de zachtere geluiden uit de gorillataal begrijpen. Zoals het 'kuchje'. Een gorilla zegt daarmee: 'Je komt te dicht in de buurt, dit is mijn plekje!'. Moeders maken het geluid ook om een ondeugend kind bij zich te roepen. 'Kuch kuch, kom jij eens even heel snel naar mama!'

SHOWTJE

Het bekendste gorillageluid maakt het dier door met zijn handen op zijn borstkas te slaan. De zilverrug slooft zich graag uit en maakt er een hele show van. Maar ook andere gorilla's kloppen zich op de borst, bijvoorbeeld als ze superblij zijn of iets spannend vinden.

RELAX

Natuurgidsen die toeristen in het Afrikaanse regenwoud rondleiden, spreken een aardig woordje gorillataal. Als ze in de buurt van de dieren komen, laten ze een lage 'keelgrom' horen. Het lijkt wel een boer. Hiermee begroeten ze de apen. Ze zeggen: "Relax, ik heb geen kwade bedoelingen." Tevreden gorilla's 'keelgrommen' wat af op een dag. Zo laten ze elkaar weten dat ze zich goed voelen.

NIEUWSGIERIG

De ontspannen houding verdwijnt meteen als de zilverrug een loeiend blafgeluid laat horen. Daarmee roept hij de groep bij elkaar. Oei, er is iets aan de hand! Er zijn verschillende versies van die gorillablaaf. Soms is hij wat langer en bestaat hij uit twee of drie tonen. De zilverrug is dan vooral nieuwsgierig en wil op onderzoek uit. Als hij een kort en krachtig geluid maakt, dan vindt hij het gevaar te groot.

ZONDER WOORDEN

Mensapen zijn onze naaste familie in de natuur. Maar waarom kunnen zij niet praten zoals de mens? Wij maken woorden door de ruimte in onze keel en mond te veranderen en onze tong en lippen te bewegen. Het brein van mensapen krijgt dat niet voor elkaar.

Een zilverrug praat zoveel dat het opvalt als hij ineens muisstil is. Maar als hij alarm slaat, kan de omgeving dat moeilijk negeren. Dat is ook een teken voor de rest van de groep. Zeker als de gorilla daarbij strak de struiken in kijkt. "Opgepast, daar zit een gevaarlijk roofdier!" Stilletjes sluipen de apen weg. Het tegenovergestelde gebeurt ook, als de zilverrug in de dichte jungle plotseling oog in oog staat met een luipaard of een mannetje uit een andere groep. De gorilla trakteert de vijand op een oorverdovende brul: een klapperend geluid dat door merg en been gaat. Zelfs het dapperste roofdier schrikt zich een ongeluk en gaat er als een haas vandoor!

ZEVENTIEN GELUIDEN

Gorilla's gebruiken zeventien verschillende geluiden, met elk een eigen betekenis. Met die kreetjes, kreetjes, grommen, brullen en blaffen 'vertellen' de gorilla's elkaar over hun humeur of over gevaar. Maar er zijn ook geluiden die naar voedsel verwijzen, of zelfs naar het weer van de dag!

GORILLAGROEP

Gorilla's leven in groepen in de jungle van Centraal-Afrika. Een ouder mannetje – je herkent hem aan zijn zilvergrijze rug – is de baas. Hij leeft samen met meerdere vrouwtjes, hun kinderen en soms een paar jongere mannetjes. Omdat de familie elkaar in de dichte begroeiing slecht kan zien, zijn geluiden extra belangrijk.

LACHEN

Als je gorillataal niet begrijpt, kun je maar beter uit de buurt van deze mensapen blijven. Een door jou vriendelijk bedoeld geluid of gebaar kan helemaal verkeerd uitpakken. Door bijvoorbeeld blote onderen boventanden bij een vriendelijk gezicht ziet de gorilla geen gezellige bezoeker, maar iemand die hem uitdaagt. Zeker als je hem ook nog eens recht in de ogen kijkt. En wie ruzie zoekt met een zilverrug van tweehonderd kilo, is snel uitgelachen ...

IN DE GORILLATAAL IS ER EEN GELUID VOOR REGEN, VOOR LEKKER ETEN EN VOOR EEN VERDOWENEN GROEPSLID.

Vraag 2: Welk lichaamsdeel is verantwoordelijk voor het feit dat apen niet kunnen spreken zoals de mens?

Kies het juiste antwoord.

- de keel
- de hersenen
- de tong

Eindterm(en): A 2.4 – De leerlingen selecteren relevante informatie in geschreven en gesproken teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

Tekstsoort: informatief

Percentage juist: A-stroom: 80%

Soort opgave: basisopgave

WEET WAT JE DRINKT

diabetes type 2. Sommige producenten van energiedrankjes proberen het suikergehalte in hun brouwsels te verdoezelen door er namen als sucrose, fructose of glucose op te plakken, maar laat je niet beetnemen: het is suiker.

Verbod op verkoop

De auteurs van de Canadese studie pleiten voor een beperking van de verkoop aan minderjarigen en voor duidelijke waarschuwingen op de verpakking. Ze scharen zich daarmee achter het advies van de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde voor een verbod op de verkoop van energiedrankjes aan jongeren onder de 18 jaar. "Als jongeren met vermoeidheid, rusteloosheid of hartritmestoornissen in onze spreekkamers belanden, halen we ze soms door de medische molen om de oorzaak te achterhalen. Zonder iets concreets te vinden. Maar we merken dat energiedrankjes steeds vaker de boosdoener zijn," aldus de Nederlandse kinderarts Brita de Jong-Van Kempen. Het voormalige Belgisch Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties (OIVO) ijverde zelfs voor een verbod op de verkoop aan minderjarigen onder de 16 jaar. Het OIVO wilde ook dat de reclame voor energiedrankjes aan dezelfde regels wordt onderworpen als de reclame voor alcohol. Maar dat is tot op heden dode letter.

Verboden vrucht

De Belgische minister van Volksgezondheid gelooft niet in het nut van een verbod op energiedrankjes onder de 18 jaar en wijst op de verantwoordelijkheid van ouders om hun kinderen te wijzen op de gevaren van energiedrankjes. Ook sportverenigingen en scholen moeten volgens de minister jongeren sensibiliseren via bijvoorbeeld tips over gezonde voeding. De minister vreest dat een verbod er enkel voor zou zorgen dat energiedrankjes een verboden vrucht worden voor jongeren.

BART VANDORMAEL

OPGEPAST MET ENERGIEDRANKJES

Een versnelde hartslag (25 %), slaapproblemen (24 %), hoofdpijn (18 %), misselijkheid en/of diarree (5 %), een epilepsieaanval (0,2%): de resultaten van een nieuw Noord-Amerikaans onderzoek over de gezondheidseffecten van energiedrankjes laten niets aan onduidelijkheid over. De zorgwekkende cijfers van de Universiteit van Waterloo (Ontario), gepubliceerd in het Medical Association Journal, tonen – nogmaals – aan dat energiedrankjes ernstige gezondheidsschade kunnen toebrengen.

Liefst de helft van de zowat 2000 ondervraagde jongeren tussen 12 en 24 jaar vertoonde klachten na het drinken van energy drinks met cafeïne. Alsof dat nog niet erg genoeg is, vertoonden veel jongeren al gezondheidsschade na één enkele consumptie. De onderzoekers schrijven de effecten niet volledig toe aan cafeïne, omdat er nog andere oppeppende stoffen in energiedrankjes zitten. En voor de goede orde: het is niet geheel duidelijk of deze klachten louter te wijten zijn aan energiedrankjes, aangezien heel wat jongeren ze mengen met alcohol. Maar dat gezegd: hoeveel bewijs heb je nodig?

Overdosis cafeïne

De nieuwe cijfers zijn confronterend, maar hoeven niet echt te verbazen. Zeker niet als je weet dat een energiedrankje van 25 centiliter gemiddeld 80 mg cafeïne meedraagt. Een volwassen persoon van 60 kg mag niet meer dan 320 mg cafeïne per dag opnemen om gezond te blijven. Dat komt overeen met 4 kopjes koffie per dag. Bij een hogere consumptie kunnen ernstige lichamelijke problemen optreden, zoals een hoge bloeddruk, hartkloppingen en slapeloosheid. Een overdosis cafeïne verhoogt bovendien het risico op de ziekte van Parkinson. Ook rillingen en duizeligheid behoren tot de mogelijke klachten.

8 suikerklontjes

Bijkomende bewijslast: een energiedrankblikje van 25 centiliter bevat zowat 8 suikerklontjes, wat overeenkomt met een dosis van 35 gram. Een volwassene hoort per dag niet meer dan 25 gram aan toegevoegde suikers te nemen, wat gelijkstaat aan 1 flesje frisdrank of fruitsap van 250 centiliter. Een overmatige inname van suiker kan leiden tot overgewicht en

Vraag 4: Wat betekent de tussentitel 'Verboden vrucht'?

Kies het juiste antwoord.

- dat het overdreven is om de drankjes te verbieden
- dat de drankjes verboden moeten worden om de gezondheid van jongeren te bewaken
- dat de drankjes nog aantrekkelijker worden doordat ze verboden worden

Eindterm(en):

A 2.2 - De leerlingen bepalen het onderwerp en de globale inhoud van geschreven en ~~gesproken~~ teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

A 2.3 - De leerlingen bepalen wat de hoofdgedachte en de hoofdpunten zijn in geschreven en ~~gesproken~~ teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

Tekstsoort: Persuasief

Percentage juist: A-stroom: 51%

Soort opgave: bijkomende opgave

OPGAVE 4

HET GEHEIM VAN DE GORILLATAAL

Gorilla's zijn oersterk, maar ze vechten liever niet. Ze proberen ruzies gewoon te voorkomen en trachten verwondingen te vermijden. En hoe ze dat doen? Door goed naar elkaar te luisteren. Gorilla's hebben een duidelijke taal. En wie in hun gebied komt, kan die maar beter leren!

Geschreeuw klinkt door het oerwoud. Woest stormt een gorillamannetje op zijn slachtoffer af: een ongehoorzaam groepslid of een onverwachte gast. Als je gorillataal spreekt, weet je wat je moet doen: jezelf klein maken en het mannetje vooral niet aankijken. Zo laat je zien dat hij de baas is. Tevreden loopt de zilverrug weg; hij heeft zijn punt gemaakt.

HIER JIJ!

De boodschap van zo'n luidruchtige 'show-aanval' is ook voor andere dieren en zelfs voor mensen duidelijk. Maar om een pak rammel of een pijnlijke beet te voorkomen, moet je ook de zachtere geluiden uit de gorillataal begrijpen. Zoals het 'kuchje'. Een gorilla zegt daarmee: 'Je komt te dicht in de buurt, dit is mijn plekje!' Moeders maken het geluid ook om een ondeugend kind bij zich te roepen. 'Kuch kuch, kom jij eens even heel snel naar mama!'

SHOWTJE

Het bekendste gorillageluid maakt het dier door met zijn handen op zijn borstkas te slaan. De zilverrug slooft zich graag uit en maakt er een hele show van. Maar ook andere gorilla's kloppen zich op de borst, bijvoorbeeld als ze superblij zijn of iets spannend vinden.

RELAX

Natuurgidsen die toeristen in het Afrikaanse regenwoud rondleiden, spreken een aardig woordje gorillataal. Als ze in de buurt van de dieren komen, laten ze een lage 'keelgrom' horen. Het lijkt wel een boer. Hiermee begroeten ze de apen. Ze zeggen: 'Relax, ik heb geen kwade bedoelingen.' Tevreden gorilla's 'keelgrommen' wat af op een dag. Zo laten ze elkaar weten dat ze zich goed voelen.

NIUWSGIERIG

De ontspannen houding verdwijnt meteen als de zilverrug een loeiend blafgeluid laat horen. Daarmee roept hij de groep bij elkaar. Oei, er is iets aan de hand! Er zijn verschillende versies van die gorillablaf. Soms is hij wat langer en bestaat hij uit twee of drie tonen. De zilverrug is dan vooral nieuwsgierig en wil op onderzoek uit. Als hij een kort en krachtig geluid maakt, dan vindt hij het gevaar te groot.

ZONDER WOORDEN

Mensapen zijn onze naaste familie in de natuur. Maar waarom kunnen zij niet praten zoals de mens? Wij maken woorden door de ruimte in onze keel en mond te veranderen en onze tong en lippen te bewegen. Het brein van mensapen krijgt dat niet voor elkaar.

Een zilverrug praat zoveel dat het opvalt als hij ineens muisstil is. Maar als hij alarm slaat, kan de omgeving dat moeilijk negeren. Dat is ook een teken voor de rest van de groep. Zeker als de gorilla daarbij strak de struiken in kijkt. 'Opgepast, daar zit een gevaarlijk roofdier!' Stilletjes sluipen de apen weg. Het tegenovergestelde gebeurt ook, als de zilverrug in de dichte jungle plotseling oog in oog staat met een luipaard of een mannetje uit een andere groep. De gorilla trakteert de vijand op een ooverdovende brul: een klapperend geluid dat door merg en been gaat. Zelfs het dapperste roofdier schrikt zich een ongeluk en gaat er als een haas vandoor!

ZEVENTIEN GELUIDEN

Gorilla's gebruiken zeventien verschillende geluiden, met elk een eigen betekenis. Met die kreetjes, kreuntjes, grommen, brullen en blaffen 'vertellen' de gorilla's elkaar over hun humeur of over gevaar. Maar er zijn ook geluiden die naar voedsel verwijzen, of zelfs naar het weer van de dag!

GORILLAGROEP

Gorilla's leven in groepen in de jungle van Centraal-Afrika. Een ouder mannetje – je herkent hem aan zijn zilvergrijze rug – is de baas. Hij leeft samen met meerdere vrouwjes, hun kinderen en soms een paar jongere mannetjes. Omdat de familie elkaar in de dichte begroeiing slecht kan zien, zijn geluiden extra belangrijk.

LACHEN

Als je gorillataal niet begrijpt, kun je maar beter uit de buurt van deze mensapen blijven. Een door jou vriendelijk bedoeld geluid of gebaar kan helemaal verkeerd uitpakken. Door bijvoorbeeld blote onder- en boventanden bij een vriendelijk gezicht ziet de gorilla geen gezellige bezoeker, maar iemand die hem uitdaagt. Zeker als je hem ook nog eens recht in de ogen kijkt. En wie ruzie zoekt met een zilverrug van tweehonderd kilo, is snel uitgelachen ...

IN DE GORILLATAAL IS ER EEN GELUID VOOR REGEN, VOOR LEKKER ETEN EN VOOR EEN VERDWENEN GROEPSLID.

Vraag 4: Vergelijk de taal van de gorilla met de taal van de mens.

Sleep de acties van de gorilla naar de juiste kolom.

De mens zegt: '**Ga weg!**'

De mens zegt: '**Ik heb wat ruimte nodig.**'

De mens zegt: '**Pas op!**'

De mens zegt: '**Joepie!**'

klapperend geluid

kuchje

kort geblaf

op de borst kloppen

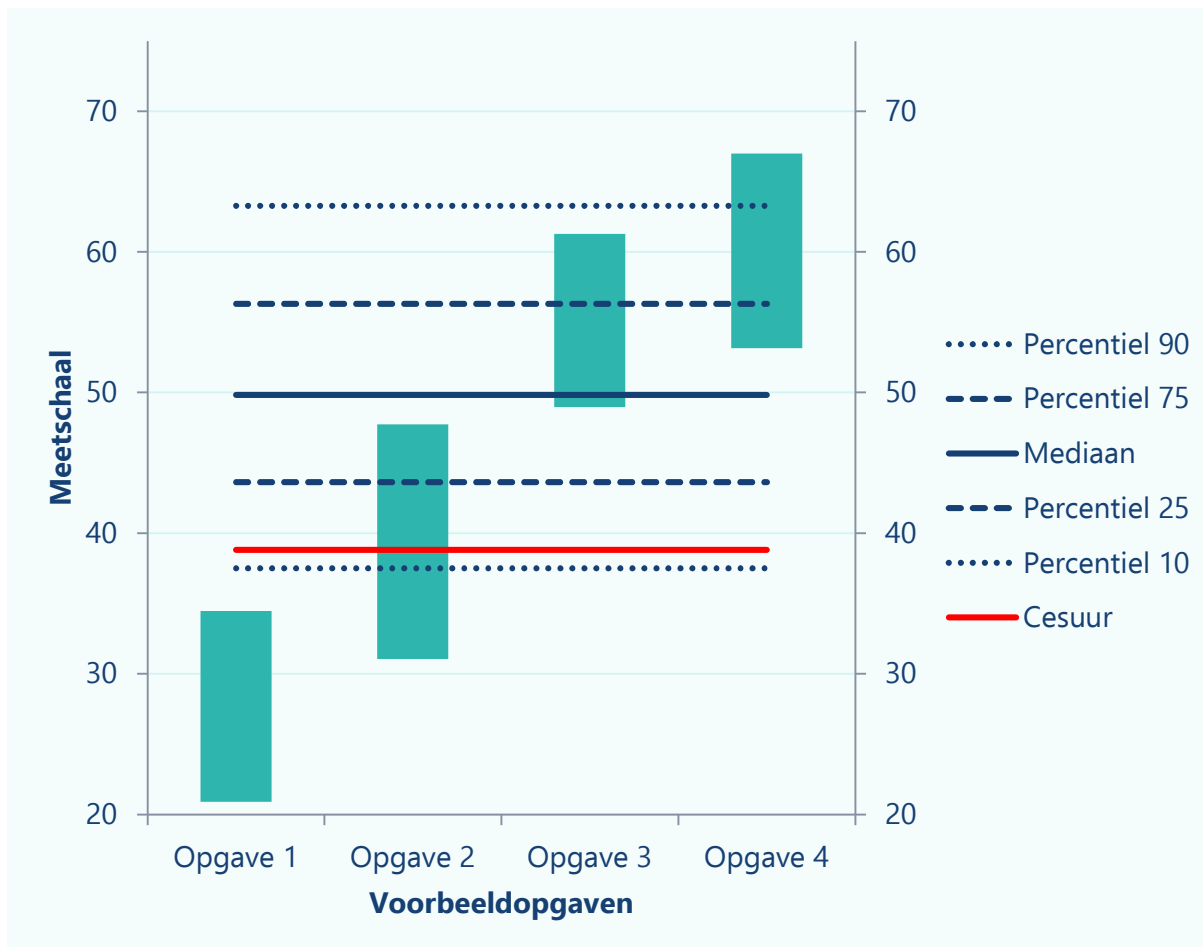
Eindterm(en): A 2.4 – De leerlingen selecteren relevante informatie in geschreven en gesproken teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

Tekstsoort: informatief

Percentage juist: A-stroom: 42%

Soort opgave: bijkomende opgave

WAT KUNNEN DE LEERLINGEN BIJ HET ONDERDEEL A-STROOM VAN DE TOETS LEZEN?

Figuur 47 - Beheersingsniveau voorbeeldopgaven Lezen A-stroom

De A-stroom opgaven van de toets Lezen werden enkel door de A-stroom leerlingen gemaakt. De bespreking van deze figuur zoals die hieronder weergegeven staat, is dan ook enkel gebaseerd op de A-stroom leerlingen uit de steekproef.

De **percentiel 10 leerling en percentiel 25 leerling** hebben een goede beheersing van de eerste opgave en een voldoende beheersing van de tweede opgave. Opgave 3 en 4 beheersen deze leerlingen (nog) niet. De **mediaanleerling** heeft naast een goede beheersing van de eerste twee opgaven ook een voldoende beheersing van de derde opgave. De **percentiel 75 leerling** beheerst daarbovenop ook de laatste opgave voldoende. De **percentiel 90 leerling** heeft tot slot een goede beheersing van de eerste drie opgaven en een voldoende beheersing van de laatste opgave.

Om de cesuur voor het toetsonderdeel Lezen A-stroom te behalen, moeten de leerlingen van de A-stroom de eerste twee opgaven beheersen. Opgaven 3 en 4 zijn bijkomende opgaven. De leerling die net het minimumniveau haalt (cesuurleerling), beheerst opgaven 3 en 4 dus nog niet. In de volledige toets beheerst 89% van de leerlingen van de A-stroom de opgaven onder de cesuur.

LUISTEREN

OPGAVE 1

De eerste voorbeeldopgave uit de toets Luisteren komt uit het luisterfragment *Coca-Cola*⁵. In dit luisterfragment wordt uitgelegd hoe Coca-Cola testen doet om plastic flessen te vervangen door papieren flessen.

Vraag 1: Waarom probeert Coca-Cola papieren flesjes te maken?

Kies het juiste antwoord.

- omdat die goedkoper zijn dan plastic flesjes
- omdat die mooier zijn dan plastic flesjes
- omdat die beter zijn voor het milieu dan plastic flesjes

Eindterm(en): BG 2.1 – De leerling haalt het onderwerp en relevante informatie uit geschreven en gesproken niet-fictionele teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

Tekstsoort: informatief

Percentage juist: totaal: 98% - A-stroom: 99% - B-stroom: 97%

Soort opgave: basisopgave

⁵ Link naar het luisterfragment *Coca-Cola*:
<https://www.youtube.com/watch?v=KqZCZwPc-uE>

OPGAVE 2

De tweede voorbeeldopgave uit de toets Luisteren komt uit het luisterfragment *De tuut van tegenwoordig*⁶. In dit luisterfragment deelt zanger Ian Thomas zijn verhaal over oorsuizen of tinnitus.

Vraag 1: Waarom wil Ian Thomas zijn verhaal delen?

Kies het juiste antwoord.

- Hij wil meer jongeren naar zijn optredens lokken.
- Hij wil reclame maken voor een bekend merk van oordoppen.
- Hij wil jongeren waarschuwen voor oorsuizen.

Eindterm(en): BG 2.1 – De leerling haalt het onderwerp en relevante informatie uit geschreven en gesproken niet-fictionele teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

Tekstsoort: narratief

Percentage juist: totaal: 95% - A-stroom: 98% - B-stroom: 93%

Soort opgave: basisopgave

⁶ Link naar het luisterfragment *De tuut van tegenwoordig*.
<https://www.youtube.com/watch?v=XTAauYPpWqk>

OPGAVE 3

De derde voorbeeldopgave uit de toets Luisteren komt uit het luisterfragment *De Annie Cordy-tunnel*⁷. Dit luisterfragment gaat over de nieuwe naam die gegeven werd aan de langste tunnel in België.

Vraag 3: Wie heeft de nieuwe naam gekozen?

Kies het juiste antwoord.

- Brusselse politici
- de Brusselaars
- de koning

Eindterm(en): BG 2.1 – De leerling haalt het onderwerp en relevante informatie uit geschreven en gesproken niet-fictionele teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

Tekstsoort: informatief

Percentage juist: totaal: 80% - A-stroom: 87% - B-stroom: 74%

Soort opgave: bijkomende opgave

⁷ Link naar het luisterfragment *De Annie Cordy-tunnel*:
<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=5FqF-udzb8w>

OPGAVE 4

De vierde voorbeeldopgave uit de toets Luisteren komt, net als de tweede voorbeeldopgave, uit het luisterfragment *De tuut van tegenwoordig*⁶.

Vraag 4: Welke tips geeft Ian Thomas aan mensen met oorsuizen?

Klik in elke rij het antwoord aan.

Alle combinaties zijn mogelijk: tip/geen tip - geen tip/tip - geen tip/geen tip - tip/tip.

	tip van Ian	GEEN tip van Ian
Hang een tikkende klok op om 's nachts beter te slapen.	☒	☐
Praat met je vrienden over je probleem met oorsuizen.	☒	☐

Eindterm(en): BG 2.1 – De leerling haalt het onderwerp en relevante informatie uit geschreven en gesproken niet-fictionele teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.

Tekstsoort: narratief

Percentage juist: totaal: 67% - A-stroom: 77% - B-stroom: 58%

Soort opgave: bijkomende opgave

WAT KUNNEN DE LEERLINGEN BIJ DE TOETS LUISTEREN?

Figuur 48 - Beheersingsniveau voorbeeldopgaven Luisteren

De opgaven basisgeletterdheid van de toets Luisteren werden door alle leerlingen (zowel A-stroom als B-stroom) gemaakt. De bespreking van deze figuur zoals die hieronder weergegeven staat, is dan ook gebaseerd op *alle* leerlingen in de steekproef.

De **percentiel 10 leerling** beheerst de eerste twee opgaven goed en opgave 3 voldoende. De laatste opgave is voor deze leerling echter nog te hoog gegrepen. De **percentiel 25 leerling** heeft naast een goede beheersing van de eerste twee opgaven ook een voldoende beheersing van de laatste twee opgaven. De **mediaanleerling** doet het nog iets beter en beheerst ook de derde opgave goed. De **percentiel 75 leerling** en **percentiel 90 leerling** hebben tot slot een goede beheersing van alle opgaven.

Om de cesuur voor de toets Luisteren te behalen, moeten de leerlingen de eerste twee opgaven beheersen. Opgaven 3 en 4 zijn bijkomende opgaven. De leerling die net het minimumniveau haalt (cesuurleerling), beheerst opgaven 3 en 4 dus nog niet. In de volledige toets beheerst 98% van alle leerlingen de opgaven onder de cesuur. Binnen de A-stroom geldt eveneens dat 99% van de leerlingen de opgaven onder de cesuur

beheerst. Binnen de B-stroom beheerst 98% van de leerlingen de opgaven onder de cesuur.

7 CONCLUSIE

In dit laatste hoofdstuk blikken we terug op de belangrijkste resultaten van de peiling Nederlands in de eerste graad secundair onderwijs. In de eerste plaats focussen we op het behalen van de eindtermen. Vervolgens bespreken we een aantal opvallende aspecten uit de achtergrondvragenlijsten en de eventuele samenhang met de resultaten. Tot slot vatten we de resultaten van de praktische proef schrijven samen.

BEHALEN VAN DE EINDTERMEN

De resultaten van de leerlingen op de peilingstoetsen Lezen en Luisteren zijn redelijk goed. Wat betreft de eindtermen basisgeletterdheid, ligt het percentage leerlingen dat de eindtermen behaalt, op of boven 95%. De leerlingen behalen verhoudingsgewijs het vaakst de eindtermen basisgeletterdheid op de toets Luisteren (98%), gevolgd door de toets Lezen (95%).

Wat betreft de eindtermen basisvorming, behaalt 89% van de leerlingen van de A-stroom en 78% van de leerlingen van de B-stroom de stroomeigen eindtermen op de toets Lezen.

ACHTERGRONDKENMERKEN EN SAMENHANG MET TOETSPRESTATIES

De meeste leerkrachten en ouders blijken Nederlands heel belangrijk te vinden en de meeste leerlingen scoren zichzelf vrij positief qua schoolse capaciteiten en prestaties in Nederlands. Het merendeel van de leerkrachten geeft aan de verschillende subdomeinen van Nederlands voldoende aanbod te kunnen laten komen, vanuit een vaste methode, aangevuld met eigen lesmateriaal, met aandacht voor (vak)didactiek. Verder blijkt er in de meeste klassen voldoende aandacht voor zelfsturing en samenwerking tijdens de lessen Nederlands. Op schoolniveau blijkt de invoering van de nieuwe eindtermen en leerplandoelen in heel wat scholen geleid te hebben tot veranderingen in de organisatie en onderwijsaanpak van het vak Nederlands. Tegelijkertijd komen er uit de leerling- en leerkrachtvragenlijst ook twee aandachtspunten naar boven. Leerlingen blijken in vergelijking met hun leerkrachten en ouders heel wat gematigder of kritischer in hun oordeel over het belang dat zij aan Nederlands hechten, en slechts de helft van de leerkrachten blijkt de nieuwe eindtermen en leerplandoelen Nederlands van de eerste graad secundair onderwijs (althans naar eigen zeggen) redelijk goed tot heel goed te kennen.

Tussen leerlingen met een verschillend geslacht, basisoptie, thuistaal en SES blijken er heel wat verschillen in het behalen van de eindtermen voor lezen. Zo behalen meisjes en leerlingen van de A-stroom basisoptie Klassieke talen (vergeleken met leerlingen van de A-stroom basisoptie Moderne talen en wetenschappen) vaker de eindtermen voor lezen. Leerlingen die STEM, Economie en organisatie of een andere basisoptie in de A-stroom volgen (in vergelijking met leerlingen van de basisoptie Moderne talen en wetenschappen), leerlingen uit gezinnen met een lagere SES en B-stroom leerlingen die thuis niet exclusief Nederlands spreken, behalen dan weer minder vaak de eindtermen voor lezen. Voor luisteren vinden we geen significante verschillen in het behalen van de eindtermen tussen de verschillende leerlingengroepen, aangezien bijna alle leerlingen deze eindtermen basisgeletterdheid beheersen.

Rekening houdend met het geslacht, de leeftijd, de basisoptie, de aanwezigheid van (leer)problemen, de SES, het cultureel kapitaal thuis en de thuistaal van de leerlingen, alsook het schooltype, het onderwijsnet, de verstedelijkingsgraad en het percentage GOK-leerlingen van de scholen, blijken de prestaties van de leerlingen op de toetsen Lezen en Luisteren vooral consistent samen te hangen met kenmerken van de leerlingen. Meisjes, leerlingen die voor zitten op leeftijd, leerlingen van de A-stroom basisoptie Klassieke talen, leerlingen met een hoger academisch zelfconcept en leerlingen met een positievere attitude ten aanzien van Nederlands doen het over de hele lijn beter. Leerlingen met dyslexie en leerlingen die extra zorg krijgen binnen of buiten de school, presteren dan weer minder goed. Leerlingen uit gezinnen met een kleiner cultureel kapitaal, leerlingen die thuis niet exclusief Nederlands spreken, leerlingen van wie de ouders meer tijd besteden aan de ondersteuning van het schoolwerk van hun zoon/dochter, leerlingen van wie de leerkrachten Nederlands minder vaak prescriptieve teksten gebruiken tijdens de lessen, en leerlingen van scholen met een hoger percentage GOK-leerlingen doen het tot slot ook minder goed op de peilingstoetsen Nederlands.

RESULTATEN PRAKTISCHE PROEF SCHRIJVEN

Wat betreft de praktische proef schrijven, zijn de resultaten van de leerlingen heel wisselend, afhankelijk van de schrijfpdracht en het gehanteerde evaluatiecriterium. Een tekst schrijven met een structuur, gepast taalregister en een duidelijke boodschap lukt heel wat leerlingen goed. Correct spellen, daarentegen, blijkt voor heel wat leerlingen moeilijker. Leerlingen van de B-stroom doen het hierbij over de hele lijn minder goed dan leerlingen van de A-stroom.

BIJLAGE: BRONNEN VOORBEELDOPGAVEN

LEZEN BASISGELETTERDHEID

Voorbeeldopgave 1

Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen naar een voorbeeld van Instituut Maria Koningin

Voorbeeldopgave 2:

Naar: Jongerenblog.nl. (2015). *Jongeren gezocht voor nieuwe speelfilm*.

Geraadpleegd op 7 oktober 2020 op

<https://jongeren.blog.nl/film/2015/01/12/jongeren-gezocht-voor-nieuwe-speelfilm>

Voorbeeldopgave 3:

Naar: Tripadvisor. (2021). Bobbejaanland: 829 Beoordelingen. Geraadpleegd op 5 oktober 2020 op https://www.tripadvisor.be/Attraction_Review-g1191912-d1932339-Reviews-or15-Bobbejaanland-Lichtaart_Antwerp_Province.html#REVIEWS

Voorbeeldopgave 4:

Naar: WATWAT en De Ambrassade. *Mag ik naar muziek luisteren op de fiets?*

Geraadpleegd op 23 september 2020 op [https://www.watwat.be/mijn-rechten/mag-](https://www.watwat.be/mijn-rechten/mag-ik-naar-muziek-luisteren-op-de-fiets)

[ik-naar-muziek-luisteren-op-de-fiets](https://www.watwat.be/mijn-rechten/mag-ik-naar-muziek-luisteren-op-de-fiets) en WATWAT en De Ambrassade. Moet ik bij een verkeersovertreding een boete betalen? Geraadpleegd op 23 september 2020 op

<https://www.watwat.be/politie/moet-ik-bij-een-verkeersovertreding-een-boete-betalen-0>

LEZEN B-STROOM

Voorbeeldopgave 1:

De Voorzorg (2019). Bloed geven. Brrrr...oodnodig. Geraadpleegd op 16 november 2020 op https://issuu.com/socmut/docs/_l_19soc12006_online

Voorbeeldopgave 2:

Naar: De Klapkrant. (2020). Treinen voor iedereen? *De klapkrant, 29ste jaargang, nr. 6.*

Voorbeeldopgave 3:

Groene avonturen. (2017). *DIY: Papier maken van afval*. Geraadpleegd op 20 november 2020 op <https://www.groeneavonturen.nl/2017/04/26/diy-papier-maken-afval/>

Voorbeeldopgave 4:

Naar: Annemans, N. (2017). *Verslaafd aan suiker? Met deze 5 tips raak je ervan af*. Geraadpleegd op 12 oktober 2020 op <https://www.demaakbaremens.org/wp-content/uploads/2017/09/Folder-Slaaptips-voor-tieners-en-hun-ouders.pdf>

LEZEN A-STROOM

Voorbeeldopgave 1:

Naar: Buurman, R. (27 november 2017). *Maak je geen illusies: na 2020 ligt er nog altijd zonnecrème en lippenstift met microplastics in de rekken*. Geraadpleegd op 18 november 2020 , op <https://www.hln.be/binnenland/opinie-maak-je-geen-illusies-na-2020-ligt-er-nog-altijd-zonnecreme-en-lippenstift-met-microplastics-in-de-rekken~a41826a5/>

Voorbeeldopgaven 2 en 4:

Naar: Het geheim van Gorillataal. (april 2018) *National Geographic Junior*, nr.9, blz. 10-14

Voorbeeldopgave 3:

Naar: Vandormael, B. (2018). *Opgepast met energiedrankjes*. Geraadpleegd op 18 november 2020, op <https://issuu.com/socmut/docs/smagapr2018-lim>

LUISTEREN BASISGELETERDHEID

Voorbeeldopgave 1: Karrewiet: geraadpleegd op, <https://www.youtube.com/watch?v=KqZCZwPc-uE>

Voorbeeldopgaven 2 en 4: geraadpleegd op, www.detuutvantegenwoordig.be

Voorbeeldopgave 3: Karrewiet: geraadpleegd op, <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=5FqF-udzb8w>

STEUNPUNT TOETSONTWIKKELING EN PEILINGEN

KU Leuven, i.s.m. UAntwerpen
Dekenstraat 2 – PB 3773
3000 Leuven
www.peilingsonderzoek.be

